

ПОЛИТИКИН

20
динара

БРД
1560

ЗАБАВНИК

20. 11. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

бродови и данас
заобилазе
Саргаско море

Ripley

Веровали или не!

АНА КАТАРИНА

(1619 - 1651)

ТРИДЕСЕТ ДВОГОДИШЊА ЖЕНА НЕМАЧКОГ ВОЈВОДЕ ОД НОЈБУРГА ТОЛИКО ЈЕ ВОЛЕЛА СВОГ СЕДАМДЕСЕТ ТРОГОДИШЊЕГ МУЖА ДА ЈЕ УМРЛА ОД СРЕБЕ КАД СЕ ОН ВРАТИО ПОСЛЕ ДУЖЕГ ПУТОВАЊА.

ЗЕМЉОТРЕС

КОЈИ ЈЕ УЗДРМАО АЛБАСКУ 1964. ГОДИНЕ ОСЛОБОДИО ЈЕ 200 000 МЕГАТОНА ЕНЕРГИЈЕ, А ТО ЈЕ 400 ПУТА ВИШЕ НЕГО ШТО ЈЕ ОСЛОБОДИО ЕНЕРГИЈЕ ПРИ ЕКСПЛОЗИЈИ СВИХ НУКЛЕАРНИХ БОМБИ.

ПРВИ СПОРТСКИ ТРОФЕЈ

НАПРАВЉЕН ОД БАКРА, НАБЕГ ЈЕ У ИРАКУ 1938. И СТАР ЈЕ ПРЕКО 4900 ГОДИНА.

НАЈНЕОБИЧНИЈИ КОЊИЧКИ НАПАД (1877)

ИЗВЕЛА ЈЕ РУСКА КОЊИЦА У БИЦИ ЗА ПРЕВОЗ ШИПКА (БУГАРСКА) У КОЈОЈ СУ, ЗБОГ НЕДОСТАТКА КОЊА, ЈАКАЛА ПО ДВА РАТНИКА ЗАЈЕДНО. ТАЈ ПРИЗОР ЈЕ ТОЛИКО ИСПРЕПАДАО ТУРКЕ, ДА СУ РУСИ БРЗО И ЛАКО ОСЛОБОДИЛИ БУГАРСКУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● између два сеоцета Чачве и Кучве и Боцвани не постоји ни телефонска веза ни пут, па је проблем слања писама и осталих пошиљки решен на веома необичан начин. Сељани су дресирали ноја коме сваки дан око штапића и затим се премазује течномшћу направљеном од природних материја. За прав-

● у Паризу и Лондону ушла је у моду такозвана „трајна на ки-нески начин“. Коса се омогава око штапића и затим се премазује течномшћу направљеном од природних материја. За прав-

љење овакве трајне фризеру је потребно више од једног часа, али зато коса задржава улојке осам месеци.

● у енглеском граду Бристолу недавно је обављен необичан опит: месец дана саобраћај се одвијао без надзора и полицајаца. Шеф полиције овог града са 500 хиљада становника тврди да за то време ниједном није дошло до застоја.

● прва еолско-соларна централа на свету градиће се у Мансаресу у провинцији Сиудад Реал уз Шпанији. У соларном димњаку ствара се различита густина ваздуха и на-

стаје струјање које покреће лопатике турбине. Ова електрична централа биће експериментално постројење.

● Директорка једне велике њујоршке библиотеке изјавила је да је од 1966. године па до данас из враћених књига саку-

пила толико најразноврснијих предмета којима су читаоци обележавали докле су стигли у читању да би могла да направи читав музеј. Између осталих „показивача“ у овој збирци налази се један чек на 150 долара, сушена харинга и нож за хартију од чистог злата тежак 45 грама.

● први шаховски клуб у нашој земљи основан је у Новом Саду 1880. године.

● према најновијим истраживањима објављеним у Шведској 40 одсто од свих досадашњих добитника Нобелове награде били су прилично слаби људи.

● амерички вајар Волтон тренутно ради на реконструкцији Колоса са Родоса, једног од седам светских чуда. Према твђењу уметника једина разлика између његовог и античког Колоса биће у висини: онај са Родоса имао је 30 до 40 метара, а нови читавих 100.

НОРИСНИЈЕ
ОД
ЗЛАТА

ГДЕ ЈЕ КЛЕОПАТРИНО СРЕБРО?

ОВАЈ ПЛЕМЕНИТИ МЕТАЛ ВИШЕ СЕ НЕ КОРИСТИ САМО ЗА ИЗРАДУ НОВЦА, НАНИТА, СПОРТСКИХ ТРОФЕЈА И ПРИБОРА ЗА ЈЕЛО. ДА НИЈЕ ЊЕГА,

НЕ БИСМО МОГЛИ ДА СЕ СЛУЖИМО КОМПЈУТЕРИМА И ФРИЖИДЕРИМА, ДА ТЕЛЕФОНИРАМО, ГЛЕДАМО ТЕЛЕВИЗИЈУ, ПУТУЈЕМО У СВЕМИР...

Људи, уз велике напоре и трошкове, копају стотине метара дубоко у утробу земље да би из ње извукли тону материјала из које ће моћи да добију само педесетак грама сребра. Не штеде ни труд ни новац јер знају да ће им се то вишеструко исплатити. Једноставно, без сребра се више не може.

У чистом стању исувише је мекано за обликовање. Зато се мешањем 925 делова сребра и 75 делова бакра добија такозвано стерлинг сребро погодно за обраду — резбање, рељефирање, извлачење у најтање нити... Као и у прохујалим временима, под рукама мајстора рађају се и корисни предмети и ремек-дела изузетне вредности.

Осврћући се на прошлост да кажемо и ово: први новчићи од сребра израђивани су у Јидији у Малој Азији, око 640. године старе ере; сребром су финансирана војевања Александра Македонског; среброно благо Ацтека и Инка привукло је освајаче из Старог света. У последњих шест година прибори за јело били су највише употребљавани предмети начињени од овог метала.

Данас је већ готово немогуће набројати где се све и како сребро примењује и користи, да не говоримо о могућностима прераде и претакања која су практично неограничена.

У НАПИМА ЗА ОЧИ

Пођимо најпре од фотографије. Мало је оних који не знају да је сребро основ за фотографску репродукцију слике: кад светлосни сноп (или рендгенски зрак) падне на површину филма која је благо пресвучена сребром, започиње необичан процес при којем сваки атом сребра муњевитом брзином појачава јединицу светлости за читавих милијарду пута. Ниједна друга материја којом се експериментисало не обезбеђује ту брзину и ефикасност. За једну фотографију потребна је безначајна количина сребра, а тридесет грама довољно је за траку од две хиљаде снимка.

Бактерицидно дејство овог метала подједнако је значајно и ефикасно. Довољно је рећи да само милиграм сребра уништава бациле у десет литара воде и да при том не штоди ни људима ни животињама. Из ове размере проистиче

да би пола кашике сребра могло да пречисти 26 милијарди воде, што чини сребро ефикаснијим од хлора који уз то има и прилично непријатан мирис. То су вероватно разлози због којих је НАСА предвидела да се у васионским градовима будућности вода пречишћава уз помоћ овог метала.

Познато је, такође, да лекари укапавају „нитро-сребро“ у очи неке новорођенчади како би спречили појаву обољења која би могла да доведу до слепила. Најсавременији методи за лечење тешких опекотина базирају се на комбинацијама са сребром које спречава инфекцију а не успорава зацељење ране. Хирурзи зашивају посекоштине сребрним иглама, спајају поломљене кости сребрним шипкама, замењују уништене делове лобање одговарајућим профилима израђеним од сребра; сребрне су и игле које се користе у акупунктури...

... У НЕКОМ ПОЈАЧАЛУ

Сребро је отпорно на рђу а електрицитет проводи боље од било ког другог метала. Зато се користи при изради готово свих електричних апарата и електро-опреме — од минијатурних појачала за особе са оштећеним слухом до неких веома важних елемената који улазе у састав

постројења за производњу електричне енергије.

Људи би и даље палили мотор аутомобила уз помоћ огромне полуге, такозване курбле, да није конструисан контактни уређај сличан дугмету који у свом саставу има деведесет процената сребра. На сличан начин минијатурни дискови начињени од сребра омогућавају нам паљење електричне пегнице. Захваљујући сребру користимо се компјутерима и фрижидерима, телефонима и гледамо телевизију: сви кључни везивни елементи њихових механизма начињени су управо од сребра.

Сребро је веома тражен метал у аеронаутичкој технологији и његова употреба овде није ограничена само на електро-контакте: до максимума се користе везивне одлике сребра и могућност да се једини са другим металима а да при том не мења њихову молекуларну структуру. Тако је, на пример, уз помоћ сребра, сасвим једноставно спојити делове од алуминијума са деловима од челика.

Батерије од сребра и цинка производе за двадесет процената више струје од батерија стандардног типа. Неколико оваквих батерија, не већих од човечије песнице, имале су одлучујућу улогу за време боравка космонаута на Месецу — одржавале су их у животу покрећући све неопходне механизме и направе предвиђене за ову

сврху: апарате са кисеоником, механизам за убризгавање специјалне расхладне течности у облогу скафандера и њено циркулисање, механизам за праћење и осликавање рада срчаног мишића и сл. Батерије на сребро практично су снабдевале енергијом читав свемирски брод укључујући и апаратуру за преношење снимака и звука на Земљу.

... ИЛИ У ГРАНАТИ

У лабораторијама широм света, у којима се испитују могућности коришћења Сунчеве енергије, у употреби су огледала пресвучена танким слојем сребра, такозвани колектори. Њима се максимално сакупља и истовремено фокусира Сунчева светлост уз постижање температуре од близу четири хиљаде степени. На овај начин може се, за само педесетак секунди, пробушити челична плоча дебљине од једног центиметра. Можда је, ипак, најзначајније то што се овако добијеном сунчевом енергијом лако пречишћавају различити материјали, до степена чистоће који се не може постићи ниједним другим методом. То омогућује производњу суперотпорних материјала који се користе при градњи високих пећи и реактивних мотора, као и при изради различитих оружја.

Све су то разлози због којих је производња сребра постојећа у порасту баш као

и његова прерада. С тим у вези није немогуће да је сребро са неког од весала Клеопатрине лађе досад на стотине пута прерађено и да се бар делић њега не налази у сервису за ручавање којим се понеко од нас служи или га чува као драгоценост, или, можда, у некој лепој наруквизи.

ПОПУТ МЕСЕЧЕВЕ СВЕТЛОСТИ

Сребро је, дакле, неуништиво. О томе сведочи и следећи податак: у току другог светског рата конструкторима из једног америчког центра за истраживање атомске енергије успало је 13 хиљада тона метала који је добар проводник електричне енергије. Бакар је овде одлично могао да послужи и било га је довољно али је закључено да је сребро још бољи проводник и да га, у трезорима, такође има у довољним количинама. Тако је из америчке ковнице узето преко четири стотине милиона унци сребра (1 унца = 31,10 грама) које је после рата поново преточено у шипке тешке по хиљаду унци. Метал је премерен и испоставило се да је и после седам година употребе недостала минимална количина од само један одсто!

Упркос томе што је потражња сребра у порасту, геолози сматрају да су сва већа налазишта у свету већ откривена. Највећи произвођач су Сједињене Државе а њихов најпознатији рудник сребра налази се у држави Ајдахо. Сребро лежи у такозваним слепим наслагама, понекад и до две хиљаде метара дубоко под земљом. Материјал се разбија и одлази на површину где се уситњава и меље све док се не претвори у прах. Посебним хемијским процесом сребро се издваја и топи на температури од деветсто степени, а затим излива у шипке које подсећају на блештаве зраке Месечеве светлости.

ФРАНЦУСКА И ДАЉЕ ВОДИ НА ШИНАМА

В ећ сама чињеница да један шеф државе присуствује представљању неке техничке иновације завређује пажњу. А ако он још изрази жељу да се и лично увери како функционисаће нова ствар, онда је то мала атракција. Управо то учинио је француски председник Митеран 23. септембра ове године

одредиште се стиже пре од авиона, ако се узме, рецимо, авионска линија дужине од 600 километара и време потребно за долазак на аеродрома. Растојање од Београда до Скопља те-же-ве би превалио за час и по, тамањ док путници прелистају новине и попутне неколико укрштеница.

Економичност је основна одлика супервоза. У време велике несташице нафте и сталног скока цене „црног злата“, свака уштеђена кап је драгоценост. Воз великих брзина с тим не кубури: он користи електричну енергију. И то у каквом односу! На сваког путника који путује од Париза до Лиона те-же-ве утроши електричне енергије у вредности 2,2 литра бензина, а

Прецизни Французи израчунали су да авион на линији Париз — Лион потроши 6200 литара горива. Ако се прода само шездесет одсто места, потрошња по путнику износи 30 литара. Исто то, али прерачунато на

Иза целог пројекта новог воза стоји некадашњи француски премијер Жорж Помпиду. Он је умро, али његова одлука да се уложе средства у те-же-ве није повучена, напротив. Економски потреси у свету, домаћа

стравичну своту: око милијарду и по долара!

О возу се размишљало много раније него што је Помпиду ставио потпис. Фирме које су производњом склопова и делова могле да се удене у супервоз схватиле су да им се пружа прилика да добро зараде. Њихови конструктори одмах су прионули на посао.

Инежњери — пројектанти пруге нашли су се пред великим проблемима. Пруга за воз великих брзина мора да почива на стабилном и добро обрађеном земљишту. И најмање набирање тла или растресита подлога су катастрофални. Коришћена су искуства Централне лабораторије друског саобраћаја. У влажним долинама и на тлу са доста влаге скидан је горњи слој. Кад ни то не би дало резултат, прављени су одводни канали. Уместо уклоњеног слоја тла насипан је стабилан материјал или у постојећи „убризгаван“ чврст — лапорец, ситан песак или

ДЕТЕКА КОМ

на свечаном пуштању у саобраћај новог воза TGV (те-же-ве).

ДОБАР ПОСАО

Оскудица у живописности израза може натерати новинара у прејаку реч. Кад се ради о возу те-же-ве (скраћеница од француског — воз великих брзина) ниједан опис није претеран. Воз за чије команде је Митеран сео не само да је најбржи на свету већ својом конструкцијом представља прекретницу у развоју железничког саобраћаја. Француска, која је и до сада водила у Европи главну реч на шинама, добила је једно од највећих техничких достигнућа овог века. Воз као од шале лети брзином од 260 и 300 километара на час.

Воз се за сада налази у саобраћају на прузи Париз — Лион, али се на проширењу мреже убрзано ради. Један од његових конструктора, Жан Дигиј поносно истиче: „Направили смо добар посао, а требало је решити хиљаду и један проблем!“

Путовање овим возом далеко је јефтиније него колима или авионом, а на

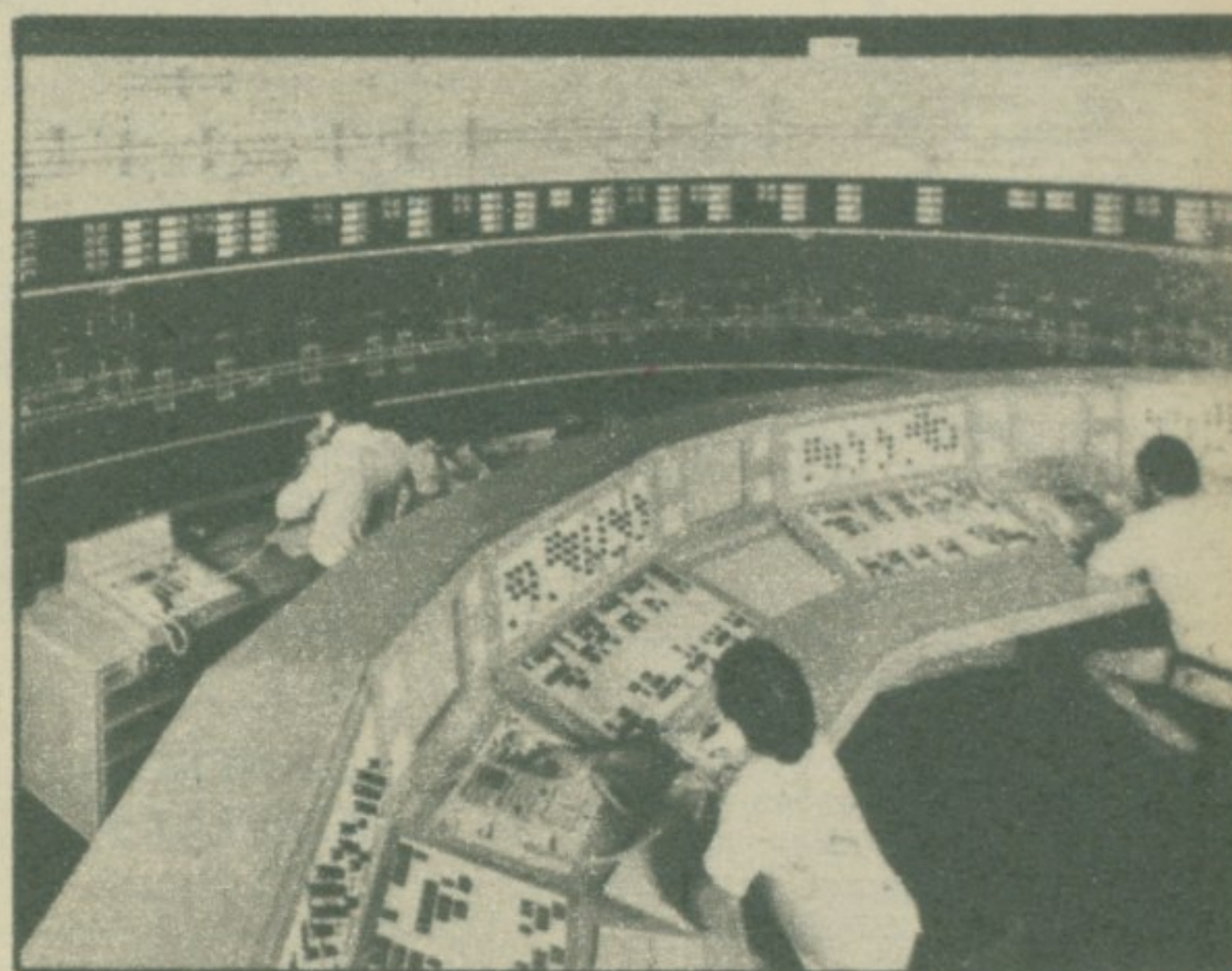

аутомобил „поједе“ ту количину на путу дугачком 100 километара! Пошто нема аутомобилског мотора са тако малом потрошњом, закључак се сам намеће. У односу на најбрже електричне возове у свету, супервоз има за трећину мању потрошњу иако је од њих далеко бржи и удобнији. Поређење цене возне карте такође је значајно. Прва класа у возу стољећа стаје 247, а друга само 167 франака. Ко жели да пут од Париза до Лиона пређе авионом, мора да плати 400 франака, а неће стићи много пре воза.

потрошњу супервоза, даје рачуницу да на сваког путника отпада вредност која одговара цени 9 литара горива!

ОДНЕО МНОГО НОВЦА

Може да звучи невероватно, али је истина: новац од продатих карата, сасвим је довољан да покрије трошкове вожње, контроле, плате особља, утрошену електричну енергију, замену делова, одржавање композиције и све друге опште трошкове!

инфлација и сталне дограде планова, просто сугутале новац. Од 1971. када је донета одлука, до уласка у серијску производњу воз је однео

глина. Све је много коштало, али друкчије се није могло.

Планирана брзина од 300 километара на час захтева кривине великог

полупречника, ретко мањег од метра. Због тога прута новог воза избегава таласасто земљиште и насељене долине. Ако се изузме простор поред пруге намењен потребама ПТТ веза и зоне путева, траса од Париза до Лиона заузима простор од 1600 хектара.

За потребе нове пруге било је потребно изградити 100 вијадукта, 7 укр-

вегетацијом и око 33 милиона кубних метара растреситог горњег слоја земљишта!

КАО У АВИОНУ

Израда новог воза тежла је још спорије. Главни конструктори знали су шта желе, али је стално лебдела бојаза да ли ће квалитет појединих делова и склопова моћи да

се обрну више од две хиљаде пута!

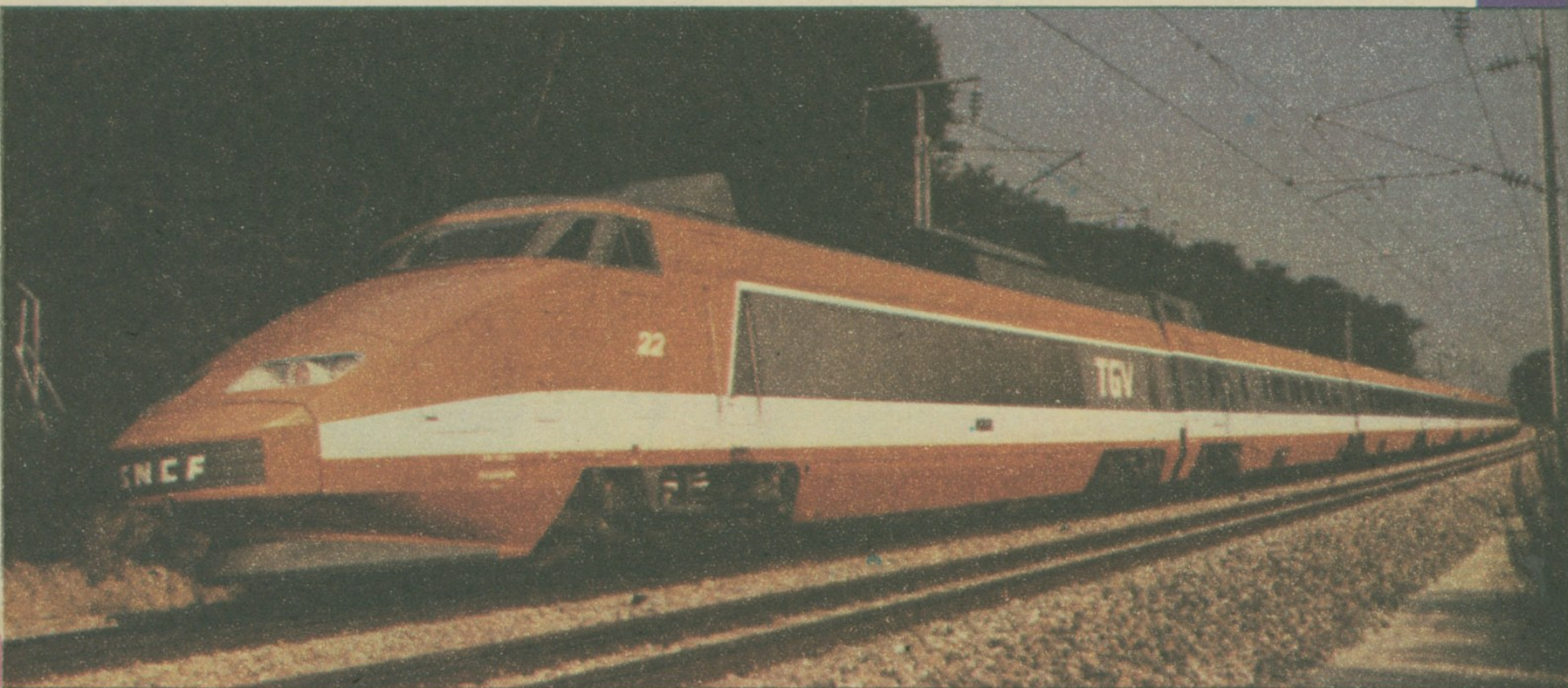
Инсталације за климатизацију пројектовала је и уградила авио-индустрија. Угодну температуру у вагонима воза сталећа ствара агрегат за климатизацију и један за кондензацију. Ваздух струји читавом шумом цеви и улази у вагоне преко распршивача млаза. Унутрашња темпера-

манде управљања, природно — сместили су у локомотиву, али њена кабина више личи на пилотску него на машиновођино радно место.

Највећи проблем био је како свести отпор ваздуха на чеоном делу. Без тога воз није могао да постигне жељену брзину. Даље, требало је смањити и отпор који ствара ваздушно струјање дуж ва-

злог је још недовољно стабилизована траса. Пуним брзином воз ће моћи да полети тек за две године. Њу је постигао на пробној возњи фебруара ове године.

На композицији нема никаквих избочина, те се врата када су закључана једва примећују. У возњи су обавезно блокира

ПОЗИЦИЈА

**БРЗИНОМ ОД
380 КИЛОМЕТАРА
НА САТ, НОВИ ВОЗ
TGV СВРСТАО СЕ
МЕЂУ НАЈВЕЋА
ТЕХНИЧКА
ДОСТИГНУЋА
ОВОГ ВЕКА**

штања путева, 25 металних испуста, око 315 железничких и 185 мостова на путевима.

Земљани радови били су обимнији. Скинуто је и одвезено 7,5 милиона кубних метара гла под

одговори захтевима воза. Треба рећи: те-же-ве није радила једна већ више фирми, углавном француске и све одреда познате и са великим искуством. Свака је морала да сачини сопствено техничко решење и финални производ, а сви делови да одговарају тејој композицији као целини, понајвише њеној основној одлици — брзини од 380 километара на час. Коришћена су сва научна достигнућа.

Фирма „Тикмен“ израдила је лежајеве за осовинска лежишта и осетљиве преносне склопове. Пре него што их је уградила у те-же-ве, испробавала их је толико дуго да се њима, да су били уграђени на неком возу, могло прећи 800 хиљада километара! При брзини супервоза од 380 километара на час ови лежајеви

тура регулише се аутоматски.

Воз те-же-ве је електрични. Његови мотори напајају се из мреже попут трамваја. Мрежа и сигнализација целе пруге држе се „на оку“ из једне командне сале у Паризу. Са осам хиљада теле-команди и 1600 теле-контрола дуж пруге управља компјутер у Паризу. Најављивање воза из станице у станицу врши аутоматика смештена пде и компјутер. Сигнализација може да пропушта возове са великом учесталошћу: сваких пет минута по један воз без и најмање сумње да може доћи до удеса.

Фирма „Франкорал“ дала је возу ноге и главу. Стручњаци су утрошили на пројектовање обртних постоља на којима почивају вагони готово петнаест година. Главу воза, како сами називају ко-

гона, затим отпор депресије на задњем делу воза, најзад и ублажити вртложна кретања до којих долази између вагона и композиције и пруге. Опити су вршени у Аеротехничком институту у Сан Сиру. Не само да је нађено решење већ је захваљујући једном изуму композиција „спуштена“ за читавих 30 центиметара у односу на класичну, па је то довело до смањења такозваних влажних површина на бочним деловима вагона а размак између њих толико смањен да се човеку, гледајући воз са извесног одстојања, чини да композицију чини само један вагон!

До сада је направљено 97 возова те-же-ве. У редовном саобраћају они не премашују брзину од 300 километара на час. Ра-

на. Композиција је дугачка 200 метара. Са-стављена је од осам вагона. Степенице се аутоматски увлаче и извлаче.

У возу има 336 места, 275 друге и 111 прве класе. Стајање је искључено — сви морају да седе. Сваки путник има фотељу означену бројем и покретни сточић. Наслон фотеље може се померати. Резервација места је обавезна. Мањи пртљаг оставља се на полици сличној оној у авиону, већи у преграде на крају вагона. Композиција се налази између две локомотиве: једна вуче, друга гура. Удобност и бешумност беспрекорни су.

М. Тодоровић

ИЗ СЛАВНИХ
ДАНА

НАШЕ
БОРБЕ

ВОЛОФ У

После битке код Нештина, недалеко од Илока, јединице Треће војвођанске бригаде брзо су се повукле у Широки До на Фрушкој гори. Од стотинак Немаца само је командант успео да побегне, а 34 војника су заробљени. Али, шта урадити са толиким заробљеницима? После кратког већања Главни штаб за Војводину први пут од почетка рата одлучио је да чува заробљенике. Народни суд је због злочина против народа петорицу заробљеника осудио на смрт стрељањем, преосталих 29 поверено је на чување специјалном одреду.

Вест да партизани тих августовских дана 1943. негде на Фрушкој гори чувају заробљенике допрла је врло брзо до немачке команде у Руми. Преко свог човека, извесног Фелингера, из села Бешенова Немци су партизанској команди понудили преговоре о размени заробљеника. Порука је звучала примамљиво: били би ослобођени многи родољуби а партизани би се на најбољи могући начин решили немачких заробљеника за чије чување су морали да ангажују многе борце а сачували би и драгоцену храну.

Међутим, било је то лакше замислити него остварити. Кад је Аним Груловић, командант Главног штаба за Војводину, затражио добровољце, борци су заћутали. Да је за неку другу акцију — било би их, али ово им је изгледало као да се драговољно препуштају на милост и немилост непријатељу.

— Позовите Волфа из официрске школе! — сетио се неко после дужег ћутања. — Наш наставник зна немачки а као бивши наредник старе југословенске војске најбоље ће се снаћи у тим преговорима. Ипак су то чисто војничке ствари.

**ЈОЦО,
ТЕРАЈ ДАЉЕ!**

Кад је добио позив да се одмах јави Главном штабу, двадесет двогодишњи Вукашин Биволаревић, чије је партизанско име било Волф, претрнуо је: шта сам опет скривио? Због тврдоглавости и ратовања на своју руку Волф је већ неколико пута позиван на одговорност. Кад је у Главном штабу сазнао о чему се ради, Волфу су очи зажагриле: такве задатке је волео. Требало је у недељу, тачно у 10 часо-

У Руму препуну немачких војника ушао је наоружан човек у партизанској униформи и упутио се право на згради команде града. Пролазници су занемели од изненађења.

ва, бити на раскрсници пута Рума — Стејановци — Велики Радинци где ће га сачекати немачки преговарачи.

У недељу ујутро Волф је био спреман као за параду: униформа беспрекорна, оружје чистије него икад. Није шала — први пут ће партизани Војводине равноправно преговарати с војном силом Трећег Рајха. Да би на време стигао, сео је на бицикл и кренуо. Међутим, прашина је била

таква да је, кад је стигао у Бешеново, пре лично на млинара него на преговарача. Даље није могао. Што ће, куд ће, право по Јоцу Трнића и његова кола.

Дорат је био сав у пени кад су, двадесетак минута после 10 часова, стигли до раскрснице. Од Немаца ни трага. По отиску аутомобилских гума у прабини схватили су да су били и — отишли. Волф је кроз стиснуте зубе проклео не-

мачку педантност. Шта сад? У Широки До не сме да се врати необављена задатка. Уосталом, сам је крив, закаснио је.

— Јоцо, терај за Руму! — рекао је после краћег премишљања. — Ако нас заробе, реци да сам те оружјем присилио!

Човек га је с неверицом погледао али је без речи повукао кајасе свог коња и кола су кренула према Руми, у том тренутку правој вучјој јазбини. У њој су

се, поред редовне посаде, сада налазиле и две Ромелове дивизије које су се повлачиле из Африке.

**ТРАНИ СЕ
ЖИВ ИЛИ МРТАВ**

У Руму су ушли код Риковог млина где, зачудо, није било страже. Кад је дорат закасао Ивановом улицом према згради немачке команде, пролазници су, неми од изненађења,

ВУЧЈОЈ ЈАЗБИНИ

Вукашин
Биволаревић
Волф:
— Одлуку сам
донео
без много
тремишљања!

који је био подигнут на месту порушене синагоге.

Партизански преговарач је побледео. Шта ако и Фелингер открије да је он онај „злогласни бандит“ Волф на чију је главу, живу или мртву, расписана уце на од 150 хиљада марака? Мунуо је Јоцу коленом, кочијаш је схватио и потерао коња у трк. Од силног танцаркања по кадрима више се није чуо глас из логора. На срећу, ни Фелингер изгледа ништа није схватио.

Ускоро се чудна тројка обреда пред зградом немачке команде за Руму. За њима је пристигло и десетак доконих да виде шта се то збива. Фелингер је први сишао с кола, ушао у зграду и брзо се вратио са командантом града.

Волф је хитро скочио са кола, забацио аутомат за раме и затегао униформу.

— Хајл Хитлер! — подигао је официр руку у знак поздрава.

— Смрт фашизму, слобода народу! — громко је отпоздравио Волф са песницом на слепоочници.

Окупљена светина је зажагорела. После руковања немачки командант је партизанском преговарачу руком показао да крену у зграду.

До канцеларије немачког команданта, прошли су кроз две одаје и Волф је уз пут отпоздрављао официрима са: „Смрт фашизму, слобода народу!“. У једној просторији је приметио велику карту Војводине на којој је неколико

официра управо размештали, стрелице управљене, видео је, према Фрушкој гори. Схватио је да Немци припремају офанзиву великих размера. Баш лепо, помислио је, имамо информацију из прве руке. Ако се извучем одавде...

— Седите! — понудио је немачки командант Волфа кад су ушли у његову канцеларију. Партизан је брзо осмотрио просторију и сео у фотељу у углу. Ако се нешто искомпликује, бар да су ми леђа сигурна, прошло му је кроз главу...

ЧУДНО ДРУШТВО У НАФАНИ

Код немачког команданта, поред Волфа и Фелингера, ускоро су се нашли шеф Гестапоа у Руми злогласни Бауер, и његов помоћник Ходинка Ханга.

— Од ваших познајем Волфа и Павла Рајха — одмах се огласио Бауер. — Да ми је њих двојицу имати у рукама, не бих пристао ни на какву размену, па макар и батаљон војника био у питању!

Волф је претрнуо, чак је руком погладио косу мислећи да му се од страха и буквално подигла. Ипак је смогао снаге да упита гестаповца:

— Познајете ли лично ту двојицу?

— На жалост, не! — одговорио је Бауер. — Али, сигуран сам, упознаћу их, кад-тад, а онда...

Преговори су започели. Волф је извадио из џепа два списка са именима људи које Главни штаб тражи у замену за заробљене Немце. На првом су се налазила имена неких издајника на челу са Перканом, бившим партизаном који је

после заробљавања провалио многе организације и био Немцима од велике користи. На другом су била исписана 23 имена заточених комуниста, бораца и симпатизера.

Одговор је, међутим, био поражавајући. Са првог списка, бар по Немцима, нико више није био у Руми и околини, они са другог нису били више живи. Шта сад? Немачки командант је предложио да за 29 заробљених војника пусте све заточенике логора у Руми — њих 63!

Волф се на тренутак премишљао а онда рекао да одлуку о томе може да да само Штаб. Чим то буде учињено, Немци ће одмах бити обавештени. А пошто је претпостављао да неће бити већих тешкоћа око прихватања немачког предлога, Волф се одмах договорио о томе где ће, кад и како бити објављена размена заробљеника.

По договору, кочијаш Јоца је требало да сачека Волфа на раскрсници где је био уговорен први сусрет, а Немци да партизанског преговарача превезу до тамо. Поред шофера са Волфом су у „опел капитен“ сели и немачки командант, Бауер и Ханга.

Пролазећи кроз центар Руме, поред хотела „Орао“ који су Немци прекрестили у — „Адлер“, Бауер је предложио да сврате на криглу пива. Волф је сачекао реакцију осталих и климнуо главом. Ресторан је био препун немачких војника. Њиховом запрепашћењу није било краја кад су поред свог команданта угледали „црвеног бандита“ са аутоматом о рамену и пиштољем и две бомбе за појасом. Ипак, одмах су ослободили један сто. Уобичајен кафански жамор заменила је нека чудна тишина.

БАУЕР МЕЊА БОЈЕ

За столом је Бауер покушао да, попут правог полицајца, извуче од Волфа неку корисну информацију о томе где се налазе партизани, колико их је, како су наоружани... Партизан је са смешком одговарао тако неодређено да је гестаповец на крају дигао руке.

Кад су се спремали да

пођу и Немци посегли за џепове да плате, Волф их је зауставио речима:

— Знате, код нас је обичај да домаћин плаћа!

— А по чему сте то ви домаћин овде? — упитао га је немачки командант јер је Волф говорио на немачком.

— Па знате, ја сам овде рођен, овде живим и живећу, а ако и погинем, овде ће ме сахранити. Ово је моја земља! Ви сте овде од данас до сутра.

Бауер је прво побледео па поцрвенео, али се немачки командант само насмехнуо и одмахнуо руком. Но, Волф је био човек који није пропуштао прилике. Схвативши да је немачки командант расположен, одлучио се за још једну дрскост.

— Команданте, има нас много у шуми, чак по 30 бораца чека на једну порцију. Да ли бих могао негде да купим мало посуђа за своје другове?

Бауер је још једном променио боју, али ништа није вредело. Командант је одлучивао.

— Добро! Само, данас је недеља, радње су затворене! Где да нађемо трговца?

У малој Руми то заиста није био неки проблем. Нашли су трговца, отворили радњу и партизан је у „опел капитен“ унео осамдесетак шерпи и чинија. Бауер је џептао од беса али је морао да помогне Волфу да сместе пртљаг! На раскрсницу се партизански преговарач праћен лупањем посуђа попео на Јоцина кола и у мрак стигао у Широки До.

Главни штаб за Војводину прихватио је немачки предлог за размену и после два дана на каналу Јазовачки гат, између Руме и Стејановаца, обављена је прва размена заробљеника у Војводини. Народноослободилачку војску Немци су тако званично признали за регуларну војску.

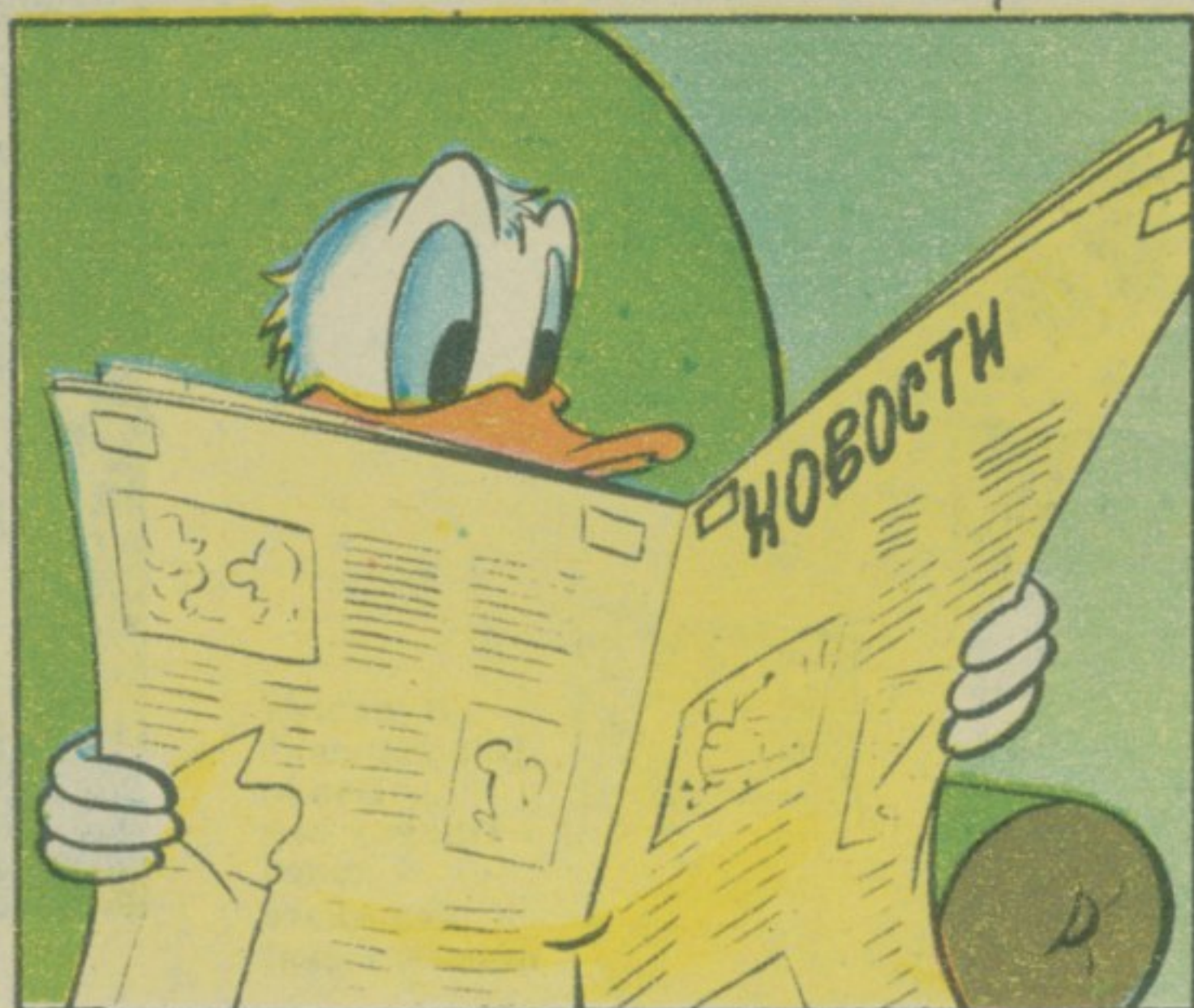

Вукашин Биволаревић, носилац Партизанске споменице и других ратних и мирнодопских одликовања, данас живи у Новом Саду као пензионисани пуковник ЈНА.

Петар Милатовић

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

Distributed by King Features Syndicate.

ХАЈДЕ, ТАТА, ПОМОЗИ!

НАД СУ СЕ ОТАЦ И СИН ПРИБЛИЖИЛИ НУЋИ, УГЛЕДАЛИ СУ РУШЕВИНУ! А УНУТРА ЈЕ БИЛА ЦЕЛА ЊИХОВА ПОРОДИЦА — МАЈНА И ЈОШ ТРОЈЕ ДЕЦЕ... ДЕЧАК ЂУЗЕПЕ НИЈЕ ОКЛЕВАО.

Лавијано је медитеранско сеоце у залеђу Салерна, покрајина Абраузи, на посној земљи са мало маслина и бадема и тек покојим кржљавим жбуном. То је јут Италије с којег се и дан-дanas одлази у печалбу јер осим много сунца овде је све друго оскудно. Мало изван Лавијана, већ у пољу, налазила се усамљена камена кућа, старинска, са кровом од шиндре. До ње још једна слична, само сивља и старија — некада дом, а кад је саграђена нова, претворена у шталу. То је било имање Читаријелових, оца и мајке са четворо деце: Ђузепеом од тринаест година, близанцима Маријом и Винченцом од девет и најмлађим осмогодишњим Николом. У штали се налазило цело њихово богатство: магарић и шездесет коза.

Тако је било до прошле године, када се у свеже и мрачно вече устукнула земља под Лавијаном, а затим и снажно затресла. Многе куће су се срушиле...

СНАМЕЊЕНИ

Ђузепе Читаријело је плавоок дечак са пегницама на носу, истакнутим јагодицама, нешто нижи за своје године, али снажне грађе. Ђутљив је, одговара само кад га неко нешто пита. Наравно, од те зимске вечери кад се његова кућа срушила, сви га питају само о земљотресу, а он одговара онако како уме, у кратким реченицама сељачета које је у животу научило да ради тешке послове, па није имало времена да прича.

Тај дечкић, око којег су се наједном окупили новинари, фото-репортери и сниматељи са радија и телевизије, освојио је срца Италијана и постао љубимац целе земље. Прогласили су га за победника акције »Plus ultra«. И тако се нашао у Југославији, на наградном путовању. Ни ту новинари нису престајали да га запиткују... Његову причу, додуше, треба, како

То је тај стидљиви осмех: Ђузепе у Београду, после крстарења Јадраном на броду »Калипсо«. Као и остали мали јунаци пожелио је и добио »капетанску« капу.

би рекле учитељице, »кљештима извлачити«. Ђузепе је остао скроман и стидљив и кад је постао славан због подвига који је учинио оне страшне ноћи.

Где је био кад се затресе земља под Лавијаном?

— Био сам са татом у селу, код пријатеља. Гледали смо телевизију а после смо пошли кући... То значи да су ходали кроз поље које дели Лавијано од њиховог усамљеног дома.

Новембар спада у најхладније месеце на приморју, па је и те вечери било свеже и влажно, уз то без месеца. Није се ништа видело. Отац и најстарији син ходали су жустрим кораком, без речи. Међутим, кад су се приближили својој кући, уместо да је угледају —

застали су као скамењени: рушевина! Рушевина мрачна и нема!

Ђузепе објашњава да он није осетио никакав потрес док су се враћали. Био је ово ужасан шок, отац није могао да се прибере, а дечака је нешто пресекло у грлу, осетио је као неки удар крви у главу кад је схватио шта се догодило, али одмах је потрчао према рушевини. Изнутра је, кад се сасвим приближио, зачуо плач најмлађег Николe. Само једном и онда је опет све утонуло у мук.

НЕИЗРЕЧЕНА ПИТАЊА

Дечак није оклевао пред гомилом камења. Почео је да одиже један по један и да их одбацује, пазећи да се неки не скотрља и пребије му ногу. Камење је било велико и тешко — кућа је зидана на старински начин, са дебелим зидовима који су лети спречавали да врућина продре унутра, а зими успешно одолевала хладним ветровима.

Отац је у шоку стајао и запањено посматрао оно што је до пре неколико секунди још било дом његове породице, бедан али

— дом... Ђузепе се, не престајући да ради, осврнуо и само прозборио:

— Дај, папа, ајута... (Хајде, тата, помози...)

Отац се просто тргао а онда притрчао. Зачуло се удвостручено ударање камења које су бацали са гомиле у страну. Отац и син су ћутали, нису ниједном погледали један у другог, обојица обузети истим страхом да ће онај други изустити питање: јесу ли живи, зашто не пуштају гласа, хоћемо ли их угледати унакажене...

Ђузепе је осећао како му се испод јакне кошуља лепи за тело врело и узнојено, а за мокар врат хвата хладноћа. Из уста му је избијала пара, једино на шакама није осећао ништа, ни одеротине ни срубљене нокте. Колико ли је времена прошло? Ноћ је изгледала још мрачнија.

И последњи камен који је затрпавао врата спаваће собе био је уклоњен. Отац их је гурнуо и у мраку су се указале три шћућурене прилике које су гледале крупним очима. Никола је плакао без гласа.

ЈУРИШ НА ВРАТА

Отац је хтео да их обујми све троје и изнесе одједном, али они су лепо устали и изишли — нико ме ни длака са главе није фалила. Само су им срца тукла у грлу и узбуђно су, углас, изустили да је мама

у другој соби, али да се пред врата нешто срушило и да не могу да се отворе!

Ђузепе је улетео у собу и песницама ударио неколико пута по тим вратима:

— Мама, мама! — повикао је.

Мама се одазвала! Жива је! Али, пред вратима је лежао део таванице и затрпао их. Ђузепе се одмакао и затрчао као бикчић, раменом налетео на врата, међутим, она су била тако солидна и дебела. Нису се ни помакла. Онда је дечак опет позвао оца. Понављали су тај напад на врата не сећа се колико пута, али најзад се на месту где су шарке зачуло пуцање и ломљава. Попустила су и почела да се изврћу и падају. Мама је полетела у загрљај свом храбром дечаку.

Читаријелови су имали среће у несрећи да сви остану живи. Чак је спасен и магарић — љубимац целе породице — као и већина коза. И њих је Ђузепе ослободио испод камења заједно са оцем, чим су мама, сестра и браћа били на сигурном.

Данас Читаријелови још живе под шатором, али добили су помоћ и брзо ће моћи да заврше нову кућу. Ђузепе је постао мали херој и љубимац Италије у шта смо могли и да се уверимо на Плитвицама: једна група италијанских туриста обилазила је језера у исто време кад и мали караван »Plus ultra«. Препознали су Ђузепеа и одмах се окупили око њега, поново му честитали, сликали се с њим и тражили му аутограме. А он је стидљиво узвраћао осмехе никако се не сналазећи у улози славне особе...

Ако се авионски мотор поквари баш приликом прелетања мора — како би то било дивно спустити се на његову бескрајну, равну површину?

О томе су сањарили али и озбиљно размишљали још пионири авијације. И — сан је чак доста брзо постао стварност: измишљен је хидроавион (у буквалном преводу: водени авион). Томе је претходило много рада на папиру и један спектакуларан промашај у пракси. Године 1905. Габријел Вуазен покушао је да узлети са Сене тако што су његов авион вукла два шлепера. Ствар се завршила солидним крахом, у правом смислу речи.

Свет је чекао само пет година на следеће, али

успешно полетање једног хидроавиона. Конструктор те историјске летелице није био авиоинжењер већ један конструктор бродова, Марсејац Анри Фабр. Томе се и не треба чудити, пошто је главни проблем код атерирања авиона на воду био — како да овај не бућне унутра, Анри Фабр је то успешно решио, тако да од њега па наовамо постоји само двоумљење да ли су хидроавиони пловеће летелице или летећи бродови... Углавном, отако је Фабров авион елегантно полетео остављајући иза себе циновски водоскок у Марсејском заливу, модели оваквих летелица намножили су се још пре првог светског рата.

МЕРМОЗОВА СЛАВА И СМРТ

Први лет преко Атлантике остварио је један хидроавион, у марту 1919. године. Он се, лепо, више пута спуштао и поново узлетао између Америке и Британије, са посадом од пет људи на челу са Албертом Ридом. А прва ваздушна линија за превоз путника повезивала је енглеска острва у Ламаншу са јужним делом Енглеске године 1923. — хидроавионом. Већ до 1930. Британци су имали и редовну путничку линију за своје удаљене колоније у Аустралији и Јужној Африци. Хидроавиони „Шорт — 88“ летели су брзином од смешних 130 километара на час, али је зато у њима владао луксуз као на прекоокеанским бродовима, а отмени путници по често би излазили на разна копна, јер се често атериравали.

Ни Французи нису заостајали. Чувени Жан Мермоз доказао је 1930. године да пошта може да се преноси преко Атлантског океана — ваздушним путем, уместо бродовима. Он је 1930. године први пут у свој „латекоер 28“ укрицао по-

штанске зреће и прелетео растојање између Нагала у Француској и Дакара у Африци, а новоосновано друштво за ваздушну пошту звало се „Аеропостал“. Али, Мермоз је шест година доцније на истој линији, доживео смртни удес.

У то време и Американци су почели са сличним подухватима и убрзо је свет постао сведок још једне праве америчке приче о томе како се „ни из чега може створити нешто, а затим нај,

НАЈВЕЋИ, АЛИ СПОР

Први амерички поштански цак који је путовао кроз ваздух укрицао је опет на један хидроавион године 1927. Била је то једина летелица мале фирме „Пан Америкен“ која је, међутим, склопила уговор са Поштом да отвори редовну линију Флорида — Куба. Посао се показао толико уносан да је „Пан Америкен“ почео да расте фантастичном брзином, па је за само две године већ позивао Флориду са свим важнијим градовима САД, као и са Каријским

острвима. А 1930. та је компанија отворила и тада најдужу авионску линију на свету Њујорк — Рио де Жанеиро — Буенос Ајрес.

Американци су тада имали још нешто дотле невиђено: хидроавионетипа „комодор“ који су могли да прелете 3 хиљаде километара са 32 путника. Ускоро ће и то бити превазиђено... Додајмо да су „комодори“ летели брзином од 240 километара на час и да су, за дужа путовања (на пример до Кине) имали и кушете.

Треба имати на уму да је брзина од 240 киломе-

тара на час за време од пре пола века била фантастична. Она је и главни разлог што је немачка хидроавиончина „дорнијер 10“ из 1930. године била чудо само „за три дана“. Наиме, ова летелица запањила је и ускитила свет податком да је могла да понесе 170 путника! „Дорнијер“ је још био опремљен салонима невидљивог луксуза — отприлике онаквим какве смо виђали у филмовима из педесетих година чија се радња дешава на прекоокеанским бродовима. Али, немачки ваздушни цин летео је неописиво споро: 160 километара на час. Тако су Американци добили битку брзином.

ИНАТ ХАУАРДА ХЈУЗА

У другом светском рату хидроавиони су имали својих последњих пет минута. Наиме, америчка војска је у пацифичком рату увелико користила летелице фирме „Мартин“ од којих је свака могла да пренесе по неколико стотина војника, а да за њихово слетање и узлетање нису биле потребне платформе. Али, ни то није било довољно: Американци као да увек коће још веће ствари од оних које већ имају. Ово се показало кобно по — хидроавионе.

Наиме, 1942. године почела је конструкција највеће летелице икада им-

ЦИНОВСКЕ СКИЈЕ

Хидроавион је грчко-латинска кованица: хидор, значи вода, а авис, птица. Отуда летелица којој је за узлетање и слетање потребна водена површина, у својој грађи мора да сједини особине и брода и авиона. То значи да поред општих аеродинамичних својстава, хидроавион мора имати и особине брода: довољан депласман (истиснину), као и уздужну и попречну стабилност.

Постоје две врсте хидроавиона, са чамцем и пловцима, који личе на скије. Први има труп у облику великог чамца, а стабилност на води дају му балонети под крилима или кратка, дебела крила која се називају крње. Други тип хидроавиона плута на два пловка.

Због веће тежине и отпора пловака или чамца хидроавиони имају мању брзину и покретљивост у поређењу са одговарајућим категоријама авиона. Осим тога, њихово одржавање је сложеније, због тога што су стално изложени корозији. Зато се лаки хидроавиони редовно, а тежи често морају извлачити на копно преко бетонских навоза, а помоћу нарочитих подвозака на точковима.

АЕРОДРОМ НИЈЕ ПОТРЕБАН

Јапанска компанија „Син Мејва индустри“ већ је при крају пројекта хидроавиона који ће у својој утроби моћи да прими 1200 путника. За полетање и атерирање гигантском хидроавиону биће потребан водени пут дуг два километра. Знамо да је досадашњи „доденим“ авионима била неопходна мирна површина воде, па су стручњаци ове јапанске компаније баш томе посветили посебну пажњу: њихов хидроавион моћи ће да слеће и узлеће и кад су гласи високи до три метра. Један од разлога због чега се приступило грађњи ових летелица за које Јапанци тврде да имају велику перспективу јесте и тај што хидроавиону није потребан аеродром.

ђене, веће и од данашњих „боинга 747“. У тај пројекат упустио се чувени милијардер и особенак Хауард Хјуз. Летелица названа „херкулес“ требало је да носи 700 војника. Грађена је од дрвета, а снагу од 24 хиљаде коњских снага требало је да обезбеде осам мотора.

Међутим, време је претекло овај хидроавион. Рат се завршио али не и „херкулес“, тако да је америчка армија отказала Хјузу ту наруџбину. Овај се тада заинатио и финансирао завршетак „херкулеса“ сопственим средствима, а када је 1947. хидроавион —

монструм био готов, Хјуз је лично сео за команду. Авион се одлепио од мора и прелетео километар и по, на висини од 6—7 метара. Био је то први и последњи лет Хјузовог „херкулеса“.

У послератном периоду технологија је омогућила конструисање хидроавиона који су постизали и велике брзине, од 1000 и више километара на час. Једина битка коју су „летећи бродови или пловећи авиони“ изгубили у трци са „земаљским“ авионом, била је она најважнија: непрактично укрцавање или искрцавање, то јест помоћу чамца или бродича.

Тако се данас хидроавиони користе још само за гашење шумских пожара

у медитеранском подручју. На слици је француски хидроавион „канадер“ који се муњевито спусти на море, муњевитом брзином клизи по њему да би узео воду, а затим се, за само десетак секунди, диже у ваздух остављајући за собом облак морске пене. У следећем тренутку мали „канадер“ је већ изнад упалежне шуме коју заспе водом и — операција се понавља док се пожар сасвим не угаси, а то је у овом случају брже него што ватра стигне да на-

прави већу штету! Код нас, на жалост, нема оваквих авиона, мада сваког лета изгори много шуме на обали и острвима.

Ипак, није речено да је доба хидроавиона заувек прошло. У данашњим великим авио-компанијама инжењери раде на напратима оваквих летелица које би се користиле углавном, за преношење терета. Аеродроми су данас углавном преоптерећени и стручњаци сматрају да ће једнога дана стари добри хидроавиони којима нису потребне тешке попово ући у моду.

М. К.

МОКРИХ НОГУ У ЛЕТЕЛИЦУ

ЛЕТЕЋИ БРОД
ИЛИ
ПЛОВЕЋИ АВИОН

ОТНАНО ЈЕ
1910. ОСТАВ-
ЉАЈУЋИ
ЦИНОВСНИ
ВОДОСНОН.
ИЗА СЕБЕ
УЗЛЕТЕО
ПРВИ
ХИДРОАВИОН,
МОДЕЛИ
ОВАКВИХ
ЛЕТЕЛИЦА
НАМНОЖИЛИ
СУ СЕ ВЕЋ ДО
ПРВОГ
СВЕТСКОГ
РАТА.
АЛИ, ДАНАС
ИХ ГОТОВО И
НЕМА.
ЗАШТО?

ПАЗИ,
СПЕЋЕМ!

Почетком нашег века нећом је, нормално, летело много мање авиона него данас, те није ни чудо што су и мајсторство пилота и навигациони уређаји били на много вишем ступњу од савремених.

Једино се тиме може објаснити случај који је јединствен у историји авијације. Наиме, 1917, недалеко од енглеског града Портсмута хидроавион је налетео на стуб са радио-емисионом антеном и... залетљао се у њега. На срећу, непажљиви пилот се безбедно спустио из заробљене летелице на земљу. Историја је, међутим, прегнута о даљој судбини хидроавиона.

ЧУДНО ОД
ЧУДНИЈЕГ;
ЉУБЉЕЊЕ

Осуни, у Шпанији, а пар је представљен из профила. Рељеф је гренутно у Националном археолошком музеју у Мадриду.

се, у преносном смислу, зове „Јудин пољубац“. Јуди је плаћено тридесет сребрњака да ода Исуса што је он учинио пољубивши га. Христ је ухваћен, оптужен за богохуљење и разапет. Израз је остао да значи поступак лажног пријатеља.

Чувени издајнички целов који је, према Новом завету, дао апостол Јуда Искариотски Исусу Христу у Гетсманском врту и данас

У већ класичној дечијој бајци „Трисва Ружица“ или „Успавана лепотица“ леги принц буди зачарану принцезу из стогодишњег сна. Овај пољубац први пут се појављује 1697. го-

КОЧОВРАТНИ

дине у верзији „Лепотица у уснулој шуми“ Шарла Пероа. У ствари, обе приче инспирисане су дама ранијим у којима је крај мање весео: леги принц проналази успавану лепотицу, заљубљује се у њу али је, после извесног времена, заувек напушта.

бац“ славног француског скулптора Франсоа Отиста Родена из 1886. Дело, инспирисано случајем несрећних љубавника прељубника Франческе да Римини и Паола Малатесте које је овековечио Данте Алигијери у „Божанственој комедији“, представља их голе спојене пољупцем и означава крај ере класицизма у скулптури.

У праскорје пуританске епохе краљице Викторије у Великој Британији, године 1837, Томас Саверленд је веома лакомислено покушао да пољуби Каролину Њутн. Мис Њутн му је, у „самоодбрани“ и нимало лакомислено, одтризала перче носа. Центлмен је госпођицу тужио суду и крепосна дама је сместа ослобођена одговорности. „Ако мушкарац пољуби жену против њене воље — образложио је судија — она има потпуно право и да му одгризе нос“. „И да га поједе!“ — није могао да се заустави адвокат оптужбе.

Први филмски пољубац измењен је у филму Томаса Едисона „Пољубац“ између глумца Џона Рајса и глумице Меј Ирвин априла 1896. Филм је трајао само тридесет секунди.

Најдужи филмски пољубац трајао је три минута и пет секунди — четири одсто укупног времена комедије „Ти си, сада у војсци“ редитеља Луиса Зајлера из 1941. године. Протагонисти овог недостигнутог рекорда су глумци Џејн Вајман и Ридис Туми.

Једно од најчуженијих вајарских дела је „Пољубац“ славног француског скулптора Франсоа Отиста Родена из 1886.

ПОСЛЕ
БИТКЕ
ПИЛЕ

Први пољубац на свету је „дах живота“ — тако бар каже Стари завет. Бог је, пошто је направио свет, првог човека Адама начинио од блага и прашине и пољупцем му удахнуо рационалну душу, то јест живот. Отуда порекло израза „пољубац живота“ који данас на многим језицима означава нешто много практичније — вештачко дисање уста на уста.

Један од најранијих приказа пољупца између човека и жене је из 3. века пре наше ере и налази се на иберијском каменом рељефу. Пронађен је у

ЦМОК

УШАО ЈЕ У МЕДИЦИНУ А ОДМАХ И У АМЕРИЧКУ КЊИГУ НЕОБИЧНИХ ДОГАЂАЈА ЗАЈЕДНО С ДРУГИМ ПОЉУПЦИМА КОЈИ СЕ ПАМТЕ.

Посмртни мраморни кип италијанског витеза из 16. века Гвидарелија из Равене најљубљенија је статуа на свету. Предање да ће свака девојка која пољуби његове прекрасне камене усне наћи срећу у љубави и лепо се удати, настало крајем 18. века, доводи у Равену хиљаде и хиљаде жена из целог света. Забележено је да су та уста досад добила преко пет милиона пољубаца и од квермина постала благо ружичаста. У сваком случају вајар Тулио Ломбар-

Једна од великих Наполеонових победа над аустријском војском била је и битка код Маренга 14. априла 1800. године. Битка је била дуга и исцрпљујућа, а захваљујући доброј тактици и увежбаним војницима Наполеон је успео да разбије Аустријанце и да их натера у бег. После битке Наполеон је осетио глад. Позвао је свог ађутанта и затражио нешто за јело. Али, не несрећу, шеф Наполеонове кухиње Динан изгубио је у општем метежу сва своја кола са залихама. Динан, пореклом из Швајцарске, није се дао збунити: одмах је послао неколико војника да у околини набаве било шта за јело. Вратили су се са једним пилетом, јајима, парадајзом и два речна рака. Не чекајући ни минута Динан се бацрио на спремање јела за команданта. Тако је настало познато и веома цењено јело „пиле Маренго“.

Да бисте пробали ово јело не морате да направите Наполеон, потребно је само да набавите ове састојке: 1 младо пиле, 4 кашике уља, бибер, со, 1 главицу белог лука, 2 главице црвеног лука, 1

кашику брашна, 2 парадајза, 1 чашу белог вина, мало супе од меса, 2 лаворова листа, и клинчић, бибер у зрну, 100 г гриза, 2 кашике дијстаних печурки, 2 јаја, мало свињске масти, бели хлеб и 100 г меса од ракова (може и из конзерве). Пиле очистимо и разрежемо на осам делова па их напола испечемо на уљу, побиберимо и посолимо и извадимо из посуде у којој су се пекли. На врућем уљу препржимо здробљени бели лук и ситно сечени црвени лук, посолимо брашном, додамо парадајз исечен на коцке, добро измешамо и прелијемо суксом и вином. Додамо лаворов лист, клинчић и бибер у зрну, пустимо да узаври а потом додамо пилеће месо и кувамо још неко време. Суту процедио, додамо гриз, посолимо и у томе загрејемо печурке. Јаја испечемо на „око“, а месо од ракова загрејемо на маслацу. На загрејану овалну чинију поређамо пилетину с умаксом, пржене кришке белог хлеба, јаја и месо од рака.

Црта и пише:
Бошко Стаматовић

због кршења прописа о јавном понашању. Затим су пуштени кућама.

до, Гвидарелијев савременик, верно је овековечио савршену мушку лепоту овог толико љубљеног ратника.

Полиција града Инка на острву Мајорки излепила је 1969. године упозорења да ће сваки пар који се буде љубио на јавном месту бити кажњен са пет стотина пезета (око 280 динара). У знак протеста група од тридесет младих парова љубила се до бесвести усред прометне луке Кала Фигуера. Јаке полицијске снаге опколиле су бунтовнике, похепсиле их и приморале да плате укупно 45 хиљада пезета

Године 1926. снимљен је у продукцији „Ворнер бродерс студиос“ филм „Дон Жуан“ са Џоном Баримуром у улози великог заводишника. Током два сата и четрдесет седам минута, колико је трајао филм, јунак је пољубио низ лепотица тачно сто двадесет један пут — у просеку сваке 53 секунде филма по пољубац.

Краљ Саудијске Арабије Фејсал водио је 1975. године важан разговор с кувајтским министром за енергетику када је у његов кабинет ненајављен ушао његов нећак принц Фејсал Ибн Мусад Абдел Азиз. Краљ Фејсал је устао и, мислећи да принц хоће да му честита празник Мухамедовог рођења, сатнуо главу у очекивању традици оналног пољупца. До овог пољупца никада није дошло — нећак је извадио пиштољ и један метак испалио у краљеву главу, други у врат. Краљ Фејсал је подлегао ранама.

Рут ван Херпен је, приликом посете Оксфордском музеју у Енглеској 1977. године, изненада цмокнула слику америчког уметника Џоа Бира оставивши на платну вредном 18 хиљада долара (720.000 дина) упадљив отисак ружа. На суду је Рут лепо објаснила свој неочекивани поступак: „Пољубила сам слику да бих јој улила мало топлине. Деловала је страшно хладно и усамљено!“ Овај хумани гест коштао је даму 1.260 долара (50.400 дина) што је била цена рестаурације.

Рекорд у дужини трајања пољупца поставили су Боби Шерлок и Реј Блазина из Питсбурга у Пенсилванији. Они су се без прекида љубили од 1. до 6. маја 1978. а пољубац је, према Гинисовој књизи рекорда, трајао тачно сто тридесет сати и два минута.

ШТА РЕ АУТУ ПЕТИ ТОЧАК?

Код многих народа постоји изрека о петом точку на колама кад хоће да се каже да је нешто непотребно. Зашто су онда јапанске фирме „Хино мотор“ и „Кајаба индустри“ уложиле силне милионе да би створиле аутомобил с пет точкова?

Највеће теретњаке ми, обични грађани, по правилу готсво никад не видимо у животу. Теретни аутомобили од сто, двеста или више тона не крећу се улицама или ауто-путевима јер њих користе далеко од градова: за транспорт руде, јаловине

пени, јапански стручњаци сетили су се... петог точка. Ако се аутомобил с пет точкова креће обичним путем, тај пети точак је подигнут и скривен испод предњег браника. Кад возило наиђе на оштру окуку, возач притисне нарочито дугме и хидраулични уређај спушта пети точак. Истовремено се два предња точка подижу. Сада се возило ослања на два задња точка и онај „носи“, предњи. У томе и јесте све „чаролија“: са три тачке ослоња много је лакше окренути се но кад постоје четири. При

из рудника, камења или земље ископаних из будућих тунела. Ови супер велики теретњаци, незаменљиви на поменутих радовима, имају и своју „Ахилову пету“: мала им је могућност маневрисања, они се тешко могу окренути у супротном правцу. А теретњак мора да је такав да се њиме мсже лако маневрисати јер за њега најчешће има „посла“ у планинским крајевима или у дубоким котлинама где су путеви по правилу уски.

Када је изгледало да су све могућности да се маневрисање повећа исцр-

заокрету кочнице држе задње точкове непокретне. Карданска осовина се не скреће. Задњи точкови клизе по путу и задњи део теретњака брзо се окреће. Задњи точкови клизе по путу и задњи део теретњака брзо се окреће. Ослањајући се на „троугао“ возило може да се окрене за 180 степени за минут и по! Чак и најискуснији возачи тешко да би могли да обичним теретњаком изведу такав маневар на путу широком седам метара за мање од три минута. А ако је пут још ужи, онда је возило с пет точкова ван сваке конкуренције.

Топло септембарско поподне: на јарболу „Санта Марије“ осматрач на опрезу. Нема много наде да ће угледати копно које је ко зна колико далеко иза ужареног хоризонта. Три Колумбова једрењака плове већ пуних седам месеци и посада све мање верује да ће икада угледати свој циљ — обале западне Индије и све чешће шапуће о томе како их је ђеновски морепловац

МОРЕ У МОРЕ У

»КОЛЕВКА« ЈЕГУЉЕ
МОРСКА ЛИВАДА
КОЈА ГУТА БРОДОВЕ

ВОДЕНА ЦУНГЛА — На мапи видите положај Саргаског мора у Атлантском океану. Смеђе алге у овом мору достижу дужину и до шездесет метара. Температура је стално 28 степени Целзијусових, чак и усред зиме кад су околне воде готово под ледом.

насамарио, да је можда луд и да су све његове приче и обећања највероватније чиста измишљотина.

Многи од њих су убеђени да с оне стране Великог океана нема Индије и више нико не верује да ће икада поново видети своје најдраже. Чини им се да се испод мирне површине мора скривају немани и да их са свих страна вребају непредвидиве опасности.

Изненадни повик са о-смапачнице разбија учмалост и тишину: „Право испред нас је некаква шума!“ Сви истрчавају на палубу, нагну се да што боље виде. Заповедник и његови заменици журно се договарају. То не могу бити обале Индије, изуваше је мало времена прошло...

... КАО ЧЕТИРИ ФРАНЦУСКЕ

За само неколико минута сва три једрењака нашла су се окружена огромним алгама. Ветар је исувише слаб да би им помогао да се извуку из ове неочекиване замке. Кристофор Колумбо је пред великим искушењем — одлучује да се врати. Вештим маневрисањем искусни морепловац успева да се ослободи поводног растања и наставаља пловидбу ивицом ове непрегледне морске ливаде. Нешто касније узима дневник и, између осталог, записује да овде алге изузетно густо расту и да, попут леда у северним мори-ма, представљају клопку за морепловце. Узгред им

ИАКО НАУЧНО ОБЈАШЊЕЊЕ ПОСТОЈИ, САРГАСКО МОРЕ ЈОШ ЧУВА НЕКЕ СВОЈЕ ТАЈНЕ. ПО ПРИСТАНИШНИМ КРЧМАМА СТАРОГ КОНТИНЕНТА И ДАЉЕ СЕ ПРИЧА О ЧУДОВИШНИМ МОРСКИМ НЕМАНИМА, О ПОТОНУЛИМ СВЕТОВИМА, О БРОДОВИМА КОЈЕ ЈЕ НЕОЧЕКИВАНО ПРОГУТАЛА ВОДА...

је и наденуо име „зелени лед“.

То је био први документовани сусрет са такозваним Саргаским морем — пространством густе вегетације усред топлих вода Атлантског океана, великим колико четири Француске (преко четири милиона квадратних километара).

Што се научника тиче они имају једноставан одговор зашто се и како формирала једна оваква зелена површина, стотинама километара далеко од најближих обала: покрај овог места пролази Голфска струја која топлу воду Мексичког залива носи ка обалама Европе. А довољ-

но је само неколико степени више па да се у топлим површинском слоју океана развијају вишећелијски организми као што су алге смеђе боје. Брзо се множе и могу да достигну дужину и до шездесет метара формирајући тако праве правцате морске ливаде и шуме. Да их сопствена тежина не би вукла надоле и онемогућила их да допру до сунчевих зрака, ове алге снабдеване су сложеним системом ваздушних мехурића који их одржавају на површини.

То каже наука. Међутим, по пристанишним крчмама Старог света морнари и данас причају приче о морским неманима, о континентима које је, попут Атлантиде, прогутала вода, о бродовима који су тамо из чистог мистра потонули. Чињеница је такође да разлика у температури између зоне Саргаског мора и околних вода Океана доприноси стварању огромних вирова који озбиљно угрожавају све и свакога ко се усуди да крене овим путем.

СВЕ ЈЕГУЉЕ СВЕТА

Чак и најсавременији и најбоље опремљени бродови који плове ка америчком континенту продужују за много сати своју пловидбу само да би у што већем кругу заобилили Саргаско море које и данас на неки начин чува своју тајну. Његово недовољно разјашњено порекло свакако има везе са положајем који заузима: једним делом поклапа се са злогласним „ђавољим“ или „бермудским“ троуглом у коме се и данас догађају необјашњиве катастрофе бродова и авиона... Вода

је на овом месту осим тога веома бистра и има сталну температуру од 28 степени, чак и у јануару кад је велики део Атлантског океана безмало под ледом. Како се мрке алге множе вртоглавом брзином неки археолози подржавају чак и хипотезу да је то вегетација која је некада прекривала велико потопљено острво или можда неки, недовољно познати, штанински ланац.

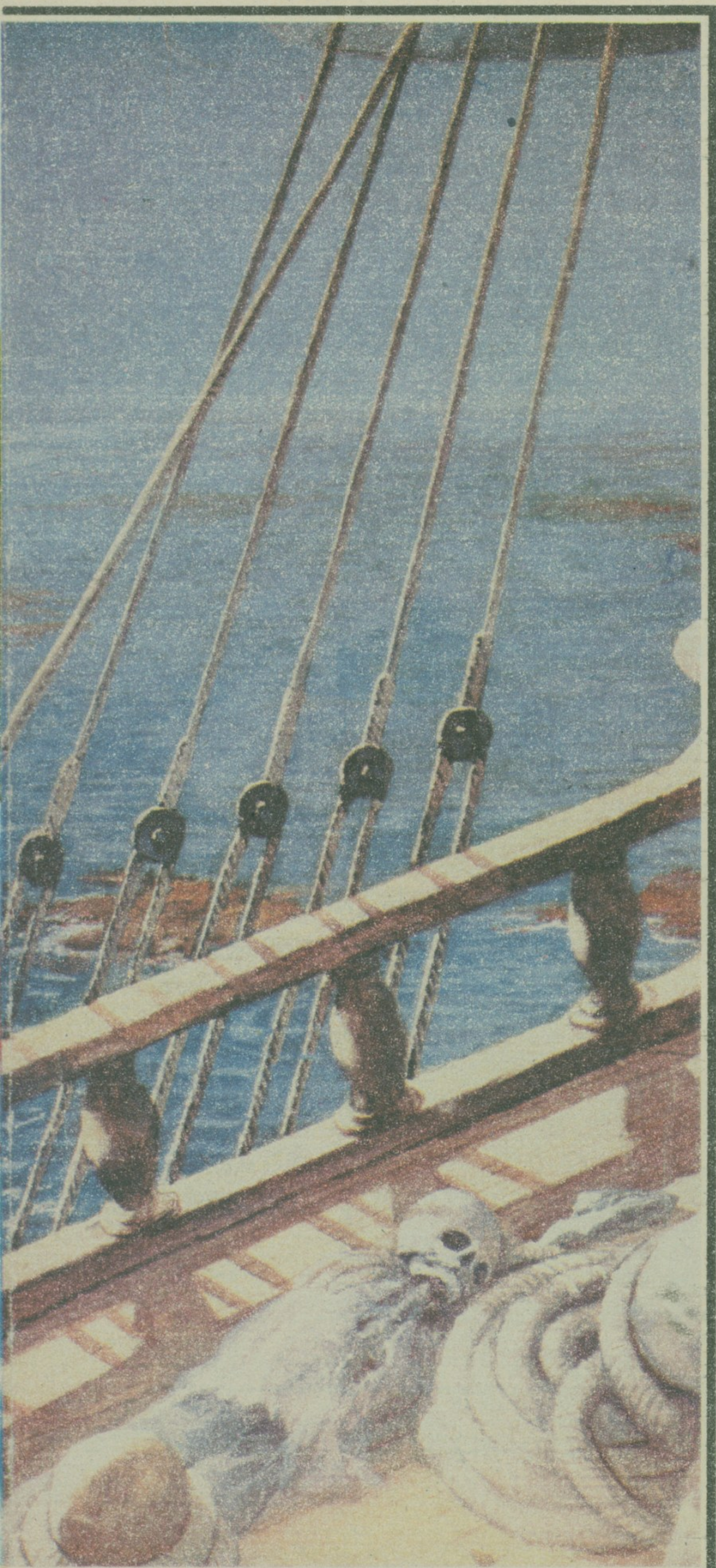
Али, Саргаско море не побуђује само интересовање океанографа и археолога. Људи који проучавају понашање животиња одувек крајичком ока осматрају огромну морску ливаду Атлантике. Овде се, на пример, рађају све јегуље света које затим напуштају топлу тајанствену колевку усред Океана и крећу на далек пут ка Европи.

Још у античка времена људи су се питали одакле долазе ове змијолике чудне рибе и шта траже у рекама и приобалном подручју Старог континента. Нико пре тога никада није видео мале јегуље, па је тако створена легенда о томе како се оне рађају у благу а настају укрштањем змије и неке друге непознате животиње.

Међутим, средином прошлог века, тачније 1856. године, један природњак је у Атлантику открио ситну рибу танког и провидног тела, дугачку око шест до седам сантиметара, о којој нико ништа није знао. Рибицу је гајио у акваријуму, и веома се изненадио кад је почела да поприма облик и величину одрасле јегуље.

Зона у којој је ова риба пронађена пажљиво је истражена и, мало-помало, ушло се у траг њеном пореклу — пратећи правац њеног кретања стигло се до Саргаског мора. За по-

следњих сто година зоолози су успели да реконструишу читав животни циклус јегуље, мада он на извесан начин и даље остаје тајанствен. Наиме, још није сасвим разјашњено шта је прави разлог њених сеоба и уопште необичног понашања кроз читав њен век.

ЗОВ СМРТИ

На четиристо метара испод површине воде свака појединачна јегуља полаже од шест до осам милиона јајашца која, незаштићена и уз помоћ сићушне капљице, лебде између алги. Већину ових јајашца поједу рибе грабљивице. Остала се претварају у ларве које се називају „лептоцефали“ и обликом подсећају на провидне листиће. У овом стадијуму већ имају зубе и то прилично оштре. Истовремено, уласком у токове Голфске струје, започињу своје дуго путовање према обалама Европе. Следећих година дана стално путују прелазећи само неколико километара дневно. У међувремену расту и све више јачају. А онда, у близини обала европског континента започиње њихов други преобраћај — последњи стадијум пре него што се претворе, односно израсту у одраслу јегуљу. Затим се разбијају дуж обала Европе стижући тако све до слатких вода Скандинавије. Ту се догађа још нешто што живот јегуље обавија велом тајне, а то је одвајање мужјака: док женке у једном дугом беличастом реду путују ка унутрашњости континента, мужјаци остају на ушћу река и ту чекају повратак својих другарица.

Баш као и лососи, женке јегуља на овом путу сањавају влажне ливаде, водопаде, природне и вештачке бране и најзад стижу до изворишта. Ту се заустављају и распоређују по хладним језерцима. При том, једина брига им је да се добро нахране, одрасту и ојачају.

Онда, једног дана, после пет, десет или можда дванаест година, до њих ће допрети неки непознат зов коме не могу да одоле, и поново ће заплонити ка океанским просторима. Ово се обично догађа у јесен и у некој ноћи без месечине. Прегроставља се да их води њихов изузетан њух и осетљивост на слабања електромагнетна поља морских струја. На ушћима река у море сусрећу се са мужјацима и заједно с њима путују даље, све док не стигну до топлих вода и алги Саргаског мора.

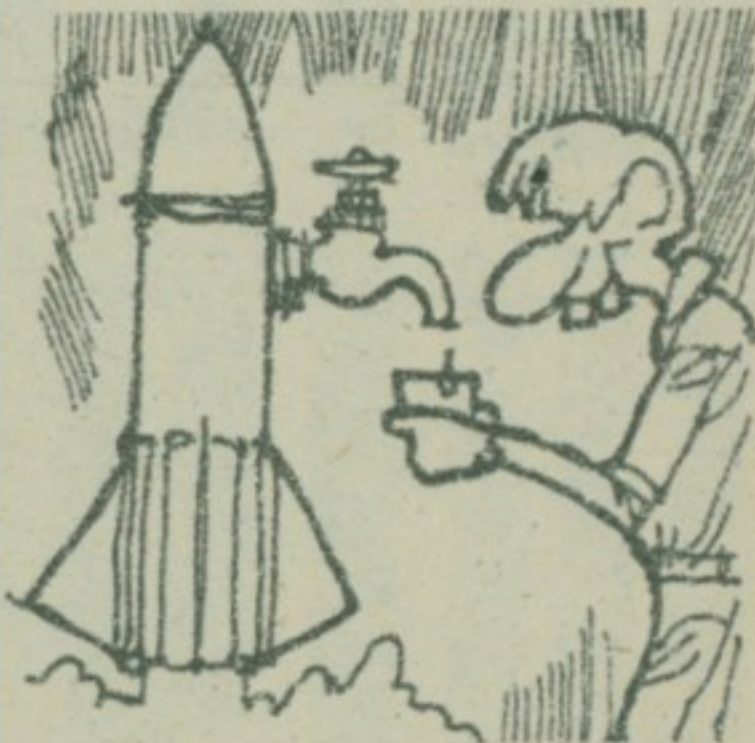
Повратак у родно место значи њихову смрт. Полажући икру јегуље завршавају свој животни циклус, одлазе у дубине мора и заувек нестају. На овај начин испишу још једну страницу о животу свога рода и океану изнова остављају тајанствену поруку једне еволуције.

Д. В.

СВЕМИРСКА ТЕХНОЛОГИЈА

Бунарима, септичким јамама и канализационој мрежи је, изгледа, одзвонило.

До скоро су затворени системи који пречишћавају отпадне воде и претварају их у питке могли да се замисле само на летелицама у вавилону. Чудо

свемирске технологије сада се спустило и на Земљу: једно предузеће из Колорада опремиће 150 викенд-кућа у близини града Дилона затвореним системима за воду.

Срце и мозак овог чуда технике је и овог пута микрокомпјутер који управља циркулацијом воде у кући. Отпадне воде из купатила и кухиње уливају се у резервоар запремине 4 хиљаде литара и ту пречишћавају. Упркос свемирској технологији, цена оваквог система није астрономска. Задовољство ће викендаше из Дилона коштати колико би их стајало и копање бунара и постављање канализационе мреже.

АЛЕРГИЈА И ПУЛС

Ако сте алергични на неку храну, то можете и сами да утврдите, без лекарских тестова, тврди америчка научница Дорис Треп, доктор медицинских наука са Универзитета у Бафалу. Њен метод је једноставан: мерењем пулса. Најбоље је, саветује докторка Треп, учинити то ујутру, на празан стомак. Потребно је избројати откуцаје срца у току једног минута, а затим доручковати. Двадесет минута касније поново измерите пулс, па ако се број откуцаја повећао за петнаест или двадесет, то је готово извесан показатељ да сте појели нешто што вашем организму не прија.

ЗРИНСКИ ПРОТИВ ТУРАКА

ШТЕТА ШТО

СЕ НИСМО СРЕЛИ

У влажној подрумској просторији било је загушљиво, а из стена орошених тешким капима воде струјала је студен. И оно мало ваздуха као да су гутале буктине затакнуте у зидове, горећи уз гласно пуктање и осветљавајући дрхтавим, црвенкастим светлом заворско мучилиште јужно-угарског града Сигета. Преко отечених испуцалих усана приобратог човека, распетог на точку, изви се јавк. Двојица крвникових помоћника притегнуше конопце погледајући свог заповедника чији је позамашни трбух — затежући опасну кожну прегачу — сведочио да му власник прекомерно ужива у пиву.

— Где је санџак-бег — у Валпову или... — нагну се крвник над голо поднадуло тело. Жуте исколачене очне јабучице помакоше се али уместо речи зачу се гласно стењање. Крвник погледа помоћнике — два здепаста, пегава момка безизражајних лица. Зашкрипа ужасна справа, крцнуше кости, трзај протресе труп и разглављене удове, хрпац преплави суморну одају града усред исто тако суморне мочварне равнице...

— Казуј, цето турско, где ти је господар?!

Опет само хрптање. На миг, један од помоћника изненада измахну мотком. Уз потмули удар, дрво оковано клинџима спусти се на трбух несрећника. Нељудски урлик јурну под плесниви свод.

— Хоћеш ли сад да говориш?! — нагнуше се крвник и писар над заробљеним турским диза-ром (заповедник тврђаве)

из Нашица. — Куд је пошао Арслан-бег, куда?... — Ми... милост... Алаха ради... Паша је у Мославини већ два дана — једва изусту човек... Табор је тамо... гради се утврђење као и у Ђурађу...

НИСМО МИ ТУРЦИ!

Висока прилика што је дотад хуке седела у дрвеном наслоњачу искорачи из сенке. Проседа смеђа коса и брада, пуни бркови, дубоко усечене боре на чврстом лицу, једноставна али отмена смеђецрвена одора хрватског кроја — одавали су великаша господара Сигета. Без сабље, оклопа, кашиге, изгледао је нешто нижи но иначе. Био је то бивши хрватски бан, капетан Јужне Угарске, заповедник Сигета, гроф и кнез Никола Зрински. Он кратко махну руком писару и крвнику.

— Доста! Слаже се с оним што је пре три дана јавио Халек из Вараждина... Значи — Мославина и Ђурађ! Каштеле граде ту преко Драве, нама под носом... А паша дошао из Пожеге, вели диза-р... Хм — шта нам друго преостаје него да му кренемо у походе, а Фрањо? — окрену се он постаријем мушкарцу који је заваљен у столицу својски потезао из крчага. Црвена ношња с пуно гајтана, чизме, шиљатих врхова и јако савијена сабља у широким корицама од зелене кадифе наговештавали су његово угарско порекло.

— Него како! Треба се паши поклонити! — грохотом се насмеја отирући ру-

кавом богато набраног халетка ретке бркове и браду мишје боје. Цело његово лице, грубо и изровашено, као и појава — имали су у себи нешто бахато и грамзиво. Био је то царски коњушар Ферко Тахи, зет Николе Зринског.

— Да, да... — растресено поглади кнез браду. — Стјепане — потражи он погледом кастелана Мандића — за један сат ми пошаљи Јурицу спремног за пут.

Кнез огрну смеђу доламу и жустро крену степеницама. — Однеће моје писмо палатину Надацију.

— Ваша милости — огласи се писар — а шта ћемо с овим ту?

— На колац! — зацерека се Тахи. — Нек се увија и издише три дана! — Видело се да је већ добро пијан.

Кнез застаде, намрштен. — Нисмо ми Турци! Предајте га избеглицама из Нашица. — Они га боље познају и одмериће му по правди.

РАТНИ ПЛАН СЕ МЕЊА

Тог истог поподнева, 13. марта 1562, кнежев гласноша је већ јурио палатину Томи Надацију. Зрински му поручује да је пожешки санџак Арслан-бег окупио све аге и турске главаре у Осијеку, прешао у Валпову па одатле у Ђурађ и Мославину, где се убрзано граде утврђења. Турци очигледно смерају да прекину везе између Сигетске капетаније и Славоније. Кнез, разочаран лицемерним обећањем бечког двора, огорчен свађама и неслогом домаћих стале-

Кад су му дојадили стални упади, кнез

се одлучио на изненадан противнапад.

Ускачући у седло Арслан-паша

није имао времена

ни да се

обуче,

ни сабљу

да припаше.

слан-бег изменили су замислишене ратне операције — које су у то време неуобичајне и ретке. Одлучено је најзад да ће крајем марта 1562. бан из Крижеваца кренути с војском према Пожеги а Зрински из Сигета ударити на Турке дуж Драве. Тако и би.

Даљи ток догађаја тече према писму Николе Зринског краљу Максимилијану Хабсбуршком од 31. марта 1562. (То је онај исти владар који је, чекајући с војском на сигурном, четири године касније пустио сигетског заповедника и његову посаду да трагично изгину до последњег у Сигету опкољеном морем Сулејманових армија.)

ВЕЗИР НЕЋЕ НА СКЕЛУ

Касно поподне 25. марта 1562. с мале узвишице на левој обали Драве поред скелског прелаза, "брода" Мартинаца, кнез Никола је из седла пратио пребацивање последњих делова свог "експедиционог корпуса". Уз кнежевог високог зеленка поигравала је мрка мађарска кобила Вука Пернешија који се — као и Тахи — са својом четом придружио Зринском. Прелаз се и по данашњим појмовима одвијао као добро увежбана борбена операција. Кнез је одмах запазио да су на угарској страни остала још два одреда лаке коњице, чета пешака и пет топова. Близу хиљаду коњаника, око две стотине харамија и петнаест топова већ су прешли реку. Врбаци и трска на славонској страни нису могли сасвим да прикрију сву војску — ту и тамо блеснули би шлемови, засветлуцали оклопи, засјаде сабље и оковане узде, тешко би у мокром шљинку зашкрипала точкови топова, запуцали бичеви возара уз пригушене псовке.

— Тахи је, како сте одредили, први повео своје катане, хусарију из Кањиже и педесет палатинових лаких оклопника на коњу — извести Пернеци Зринскога. — Топове и комору смо готово до краја пребацили, видите... Ферко је разаслао на све стране мање одреде а ваша коњица пази на скелу и бокове. Не може нам се нико непримећен привући, а још мање побећи да га не спазимо... Него, захладало је нешто — биће ведро ноћ, рекао бих...

— Ниједна ватра да не плане и нека се људи не збијају у велике гомиле. Табор ваља растрести, а страже удвостручити. Нека се људи и коњи добро одморе, сутра ће бити јурњава... Хајдемо и ми на брод — потера кнез коња скидајући доламу с рамена. — Мој ће Везир — он потапша коња који је већ узнемирено фрктао и стригао ушима — опет да се узјогуни. Ето, што вам рекао — насмеја се кнез па

скочи из седла. — Добар коњ, толико ме је пута изнео из боја, али помахни-та пред скелом... Лепо ћемо ми њему доламу преко очију, тако... па сад натрашке до брода...

Кнез је смиривао зеленку, стрпљиво се с њим примичући с пешчане обале на стару скелу. Над Дравом су, гласно гачући, у паровима летеле дивље патке према сунцу на заласку...

ЗЕМЉА ЈЕ ТУТЊАЛА

У маглено свитање официр Михоковић пробуди

кнеза. Овај скочи с лежаја од сувог прања прекривеног кабаницом, протегну у-кочене удове па се плусну леденом водом из бистрог рукавца. Жваћући пшенични хлеб и режањ димљене срнетине, кнез саслуша извештаје, одби по-нуђену Тахијеву чутурицу с бресковачом и узјаха одморног Везира.

— Као што смо се догово-рили синоћ — идемо у три колоне с топовима на за-челу — кратко понови кнез поскакујући у седлу и с уживањем удишући о-штар јутарњи ваздух у коме се већ осећало про-леће. Ко први налети на Турчина даје трубни знак.

Истурите извиђаче и прет-ходнице и штедите коње, биће трке до миле воље.

Кнежева слутња се оби-стинила. Негде око десет часова турске страже, које је опрезни Арслан-паша послао пут Драве, набаса-ше на Тахијеву извидницу. Праснуше пушке, севнуше сабље, а онда Турци окре-нуше коње и у галопу по-летеше према својима. Више се није имало шта сакрити. Јекну први, у-журбани бојни зов трубе, изви се други, трећи...

— Михоковићу, остај са стотинама наших чакочеч-ких коњаника уз топове и комору, пожурите колико можете за нама! — викну кнез. Диге се исказујући сабљу: — Јунаци, на Тур-чина! Удри, не штеди!

Кнежева сабља описа три блештава лука, а онда се перјанице, челенке, ка-банице, сурине и доламе повише по коњским врато-вима. Коњица Зринског пређе у пун трк... Док је земља тутњала под четири хиљаде копита, кнезу про-лете кроз главу: добро да смо два пута одмарали коње. Наша једина пред-ност је силовит удар, а њих има ко зна колико...

Иако су страже дигле узбуну, на турски табор у Мославини Подравској го-тово за петама им налете-ше три коњаничке бујице које су сабљама, аркебуза-ма, копљима и буздовани-ма разносиле све пред со-бом. Хусари, катане, о-клопници, бесно су летели, газили, дробили, секли, клали. Ломљава кола, ча-дора, пучњава измешали су се с виком, урлањем, рзањем, звекетом, запове-стима, трубама, бубњевима, запомагањем...

— Пашу, пашу нађите, Арслана овамо! — већ сав промукао, прекривен пра-шином, голотлав, расечене

доламе и улудљеног окло-па на рамену викао је кнез вртећи Везира међу чадо-рима и бегунцима обарају-ћи сабљом лево и десно... Кациге и заставе, плаште-ви и доламе хрватских коњаника преплавише та-бор. Утврђење плану...

— Пали каштел, разва-љуј зидове, огња дај! — урлао је Тахи заносећи се у седлу. Крваве, избуљене очи говориле су да је у бој кренуо пијан. А паша само у прслuku и широким панталонама, босим ногама очајнички мамузајући ко-ња, без чалме, без сабље, бежао је као без главе према Ђурађу. Кад га кнез и његови спазеше, било је прекасно, али се ипак да-доше у потеру. Остале чете разгониле су, убијале и хватале Турке по околним пољима и голим шумарци-ма.

„Паша је бежао у прат-њи једва педесет коњаника тако да су се његовом ко-њу поломили обе задње но-ге, те је он уз највећу о-пасност могао једва заја-штити на другог коња“ — писао је Зрински четири дана касније краљу. — „Д нас је дочекао у свом та-бору, радо би се с њиме огледали, премда се каже да је уза се имао око три и по хиљаде људи...“

Негде на видику Ђурађа кнежева потера је морала да стане. Ни јаки, издр-жљиви коњи нису више могли даље. Тешко дишући Ференци сјаха с кобиле која се пушила.

— Не може даље, кнеже. До ђавола и паша! Коњи липсавају, а недалеко о-давде је Валпово и Турака к'о мравца...

— Ваша милости — упо-зори Зринскога његов ађу-тант Марко Делић. — Гле-дајте тамо, према запа-ду... Гори нешто... вели-ко...

— То је према Слатини — зачу се неколико гласо-ва. Људи узјахаше.

— Натраг, у Мославину! — преко воље заповеди кнез.

НА КУЛАМА СЛАТИНЕ

Већ су и последње греде новосаграђеног утврђења у Мославини догоревале, а срушени зидови и спаљени кровови димили се масним црним димом кад кнежева хусаре пресрете одред банског бандерија. Изнена-ђење је било обострано.

— То сте ви, значи, потпрашили пожешком пашу! — гласно се насмеја капетан Колбах кад се поздрави са Зринским. — Зато Арслан-бег није при-текао у помоћ Слатини?

Убрзо је све било јасно. Изгубивши везу са Зрин-ским, бан Петар Ердеди у-дарио је с пет хиљада кра-јишника, Аустријанаца и Славонаца на крај око Вођина и Миклеуша, спа-лио око хиљаду кућа гоне-ћи Турке, а онда се устре-мио на тврђаву у Слатини коју је бранио турски диз-дар с четири стотине јани-чара.

— Тукли су се добро, а-ли је данас копривнички капетан Гашпар Раб на ју-риш заузео град. Изгубили смо само четворицу људи! Међу рањеницима је и ваш капетан Петар Фаркашић — расположено је известио Колбах. — Банске заставе су на кулама Слатине.

— Кад би бар та дуго чекана победа зауставила Турке, а нама дала да ма-ло предахнемо — помисли кнез. — Кад би краљ сад послао свежје чете, друга-чије бисмо... Михоковићу — зовну он свог официра који није ни стигао да у-потреби топове — заро-бљене турске главешине и заставе послаћете с мојим писмом у Беч, а све остало из турског табора с нама у Сигет!

XXX

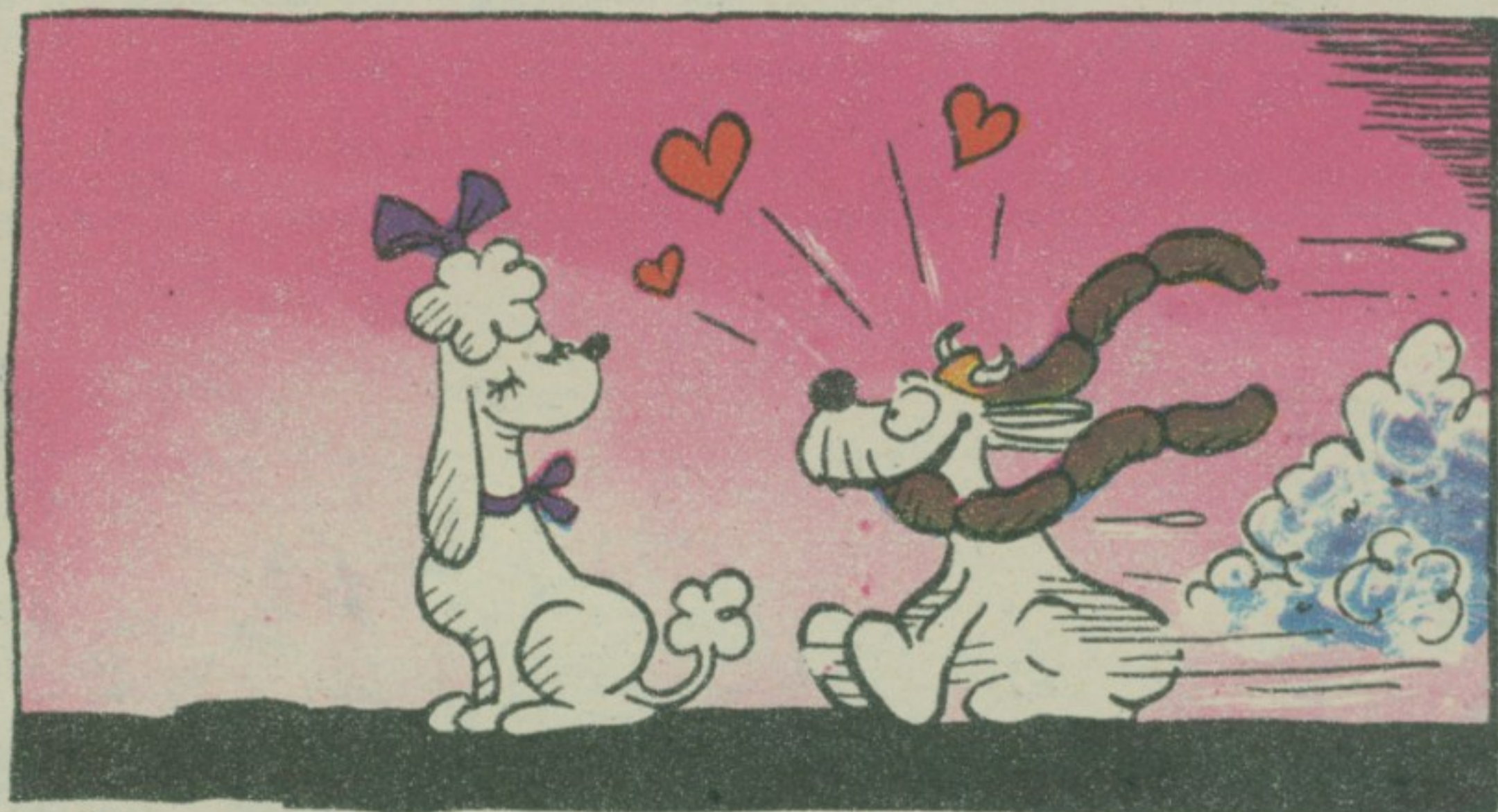
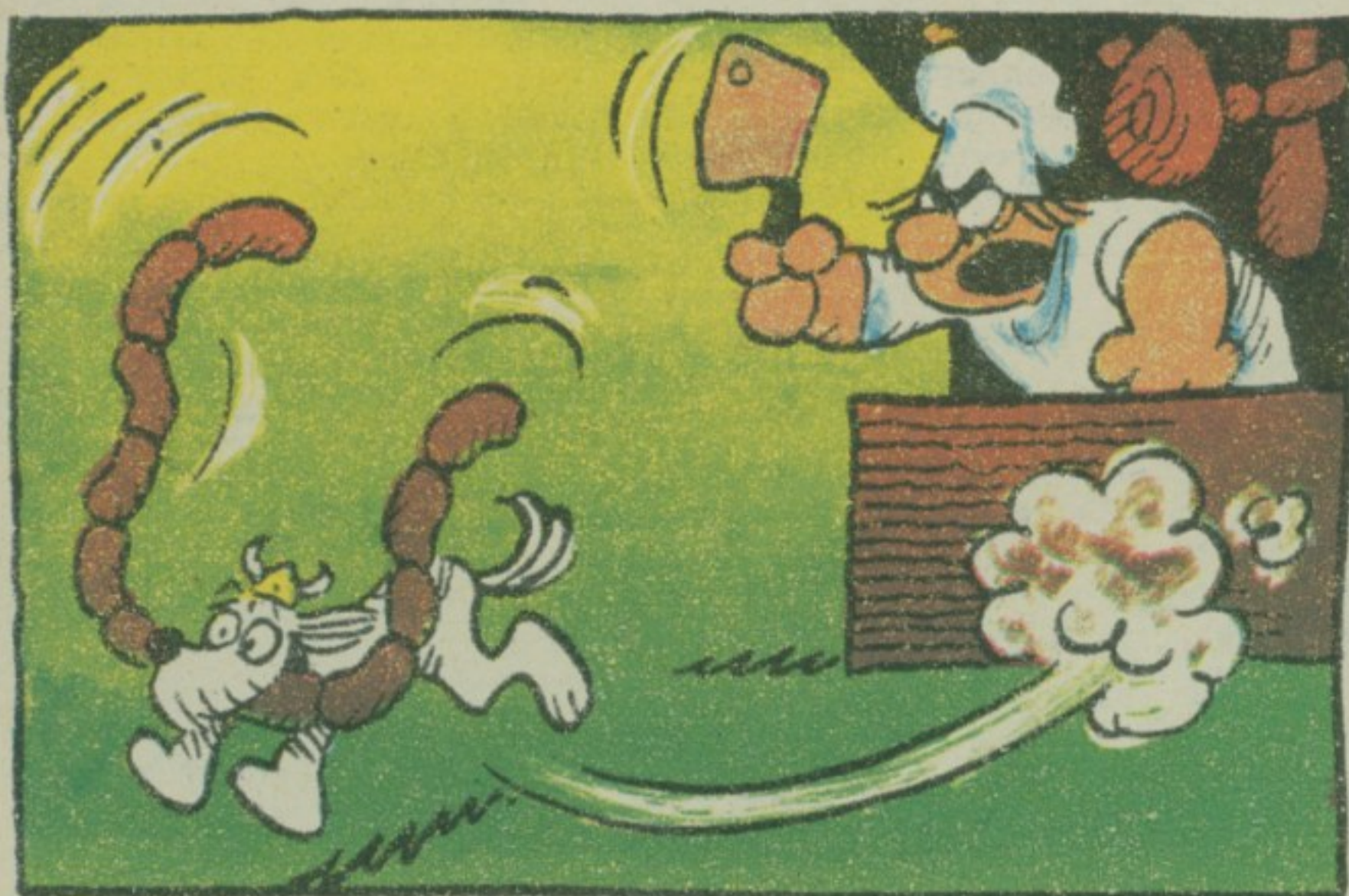
У сутон кнежев зеленку, несигурно пребирући нога-ма, потнуте главе закорачи без опирања на скелу. Кнез се тргну схвативши да га је Везир у седлу пре-нео с обале на брод. Жур-но сјаха, помилова врео коњски врат, чучну, па шакама отежалим од бал-чака сабље и тврдим од узде поче да масира дрх-таве потколенице свог ждрепца. Војници су жа-горили, потмуло су одзва-њале даске скеле под ко-питама. Уалачећи дубоко резак мирис коњског зноја и влажни мирис реке, кнез је испод Везириновог трбуха гледао уз воду. Под те-шким веслима скелара шумно је клокотала жућ-кастозелена Драва, на-дошла од пролетних снего-ва...

Текст и цртежи:
Младен Трски

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

КРЕВЕТ

УБИЦА

Чинило јој се да су јој се на грлу отвориле живе ране од запомагања и да полако луди — од беспомоћности, жеђи, ужаса...

Кроз прозор је до ње допирала хука саобраћаја, разговор људи, смех деце која су се играла. Покушала је да крикне још једном, али јој из грла није изашао никакав звук.

Била је беспомоћна. Беспомоћна и измрцварена. Изгледа да ће је неко одатле извући — никакви...

Млекација

Мора педесет четворогодишње Марије Бронич из Минхена почела је у четвртак, 22. јануара прошле године.

Месецима је штедела пре него што је коначно могла да купи модеран патент-кревет који је толико желела. За стан какав је њен, „кревет-витрина“ био је прво решење: склопљен уза зид, ослобађао је читаву половину собе.

Из радње су га испоручили на време и монтирали тако да је, кад би га склопила, тачно стајао у удубини у зиду. Чим је отпратила носача, одлучила је да га опроба.

Само што се испружила, нешто је шкљоцнуло, кревет се склопио и приковао је за зид запањујућом снагом. Покушала је да се ослободи, али што се више батргала, кревет је јаче притискао.

Покушала је да виче. Лицем је била притиснута уз душек тако да се чуло само пригушено крклање.

Неколико сати касније, измрцварена од неуспешне борбе, схватила је да је једини резултат њених напора био тај што се — можда јој се од страха само тако чинило? — патент још чвршће заблокирао.

Потпуно исцрпљена утонула је у немиран сан из кога се будила с времена на време и сваки пут на ново проживљавала ужас сазнања да то што јој се догађа није само страхан сан...

Да је знала колико ће све трајати можда не би издржала. Можда би за та 94 сата неподношљиве неизвесности заиста полудела:

— Можда и јесам... можда, сам стварно луда, можда ми се све ово и не дешава, можда је све само грозоморна игра мог болесног мозга...

ПЕТАК: Пробудило ју је звецкање флаша. Млекација! Зној јој се сливао низ лице док је успаничено покушавала да га дозове. Резултат: само мумлање. Онда су кораци застали тачно пред њеним вратима...

— Чуо ме је!

Срце јој је лудачки ударало, зауставила је дах и чекала... Неколико бескрајно дугих тренутака касније млекација се удаљио.

— Боже мој, не... Упомоћ! Хоће ли ми ико помоћи?!

СУБОТА: Утокула је у неко чудно стање полусна у коме је време престало да постоји: пред очима јој се одвијао читав живот. Мислила је на своје две сестре. Више од свега у том тренутку, желела је да им некако каже колико их воли...

НЕДЕЉА: Једино о чему је чи-

У тренутку кад су се спремали да напусте стан, поглед Мартина Нефа привукла је брава на вратима Марије Бронич — кључ се налазио с унутрашње стране.

тавог дана мислила била је флаша минералне воде. Флаша минералне воде која се налазила у фрижидеру и коју је повремено тако јасно видела... Лудела је од жеђи.

Телефон није престајао да звони. Сетила се да је недеља и да се још раније договорили с пријатељима да тог дана иду на ручак. Можда ће се забринути што ме нема и саратити да виде шта је са мном, помислила је.

— Зашто ме нико не потражи? Зашто?

ПОНЕДЕЉАК: Помисао о смрти ју је ужасавала. Привиђао јој се тренутак када ће неко коначно провалити у стан — неколико минута пошто она умре. Видела је саму себе, беживотну, бледу, измрцварену и укочену... Старица која никоме данима није недостајала... Стомак јој се грчио од глади... Једва је гутала плузачку, грло јој се сасушило, имала је утисак да гори...

Чула је телефон, чула је како неко куца на прозор, гласове... Да го није имала смелости ни да помисли како јој се све то овога пута не привиђа. Најзад је, без радости, схватила да су гласови стварни. По ко зна који пут покушала је да виче...

Неколико минута касније чула је како неко каже:

— Нема овде никога, момци. И-демо.

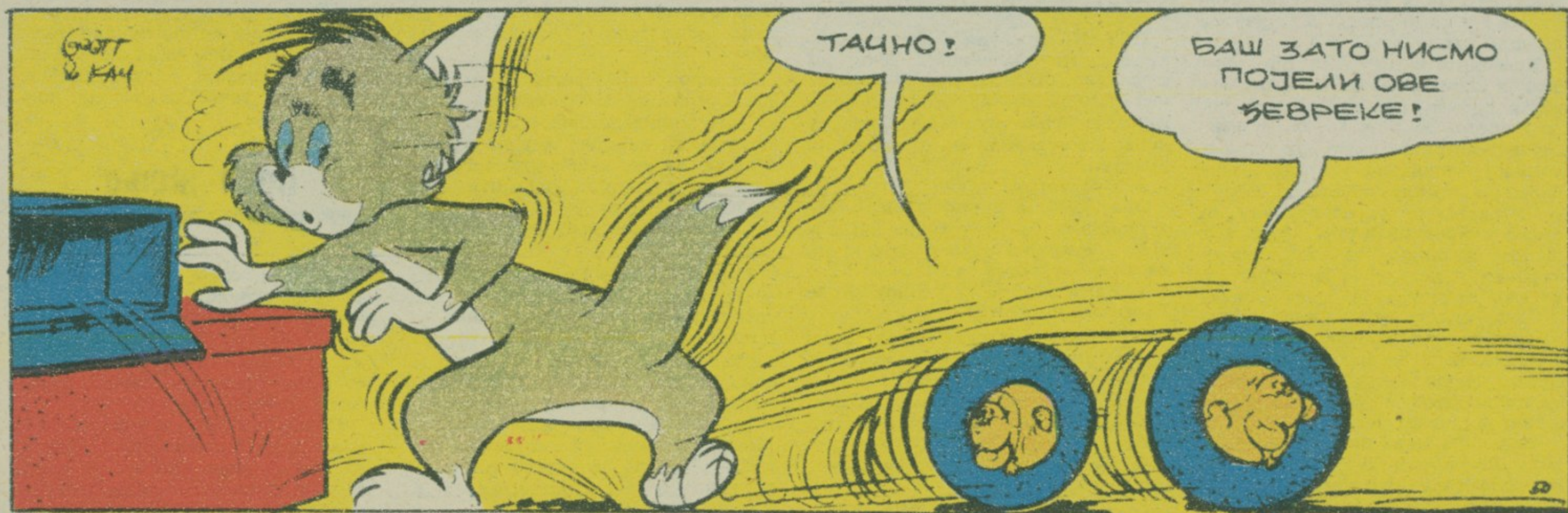
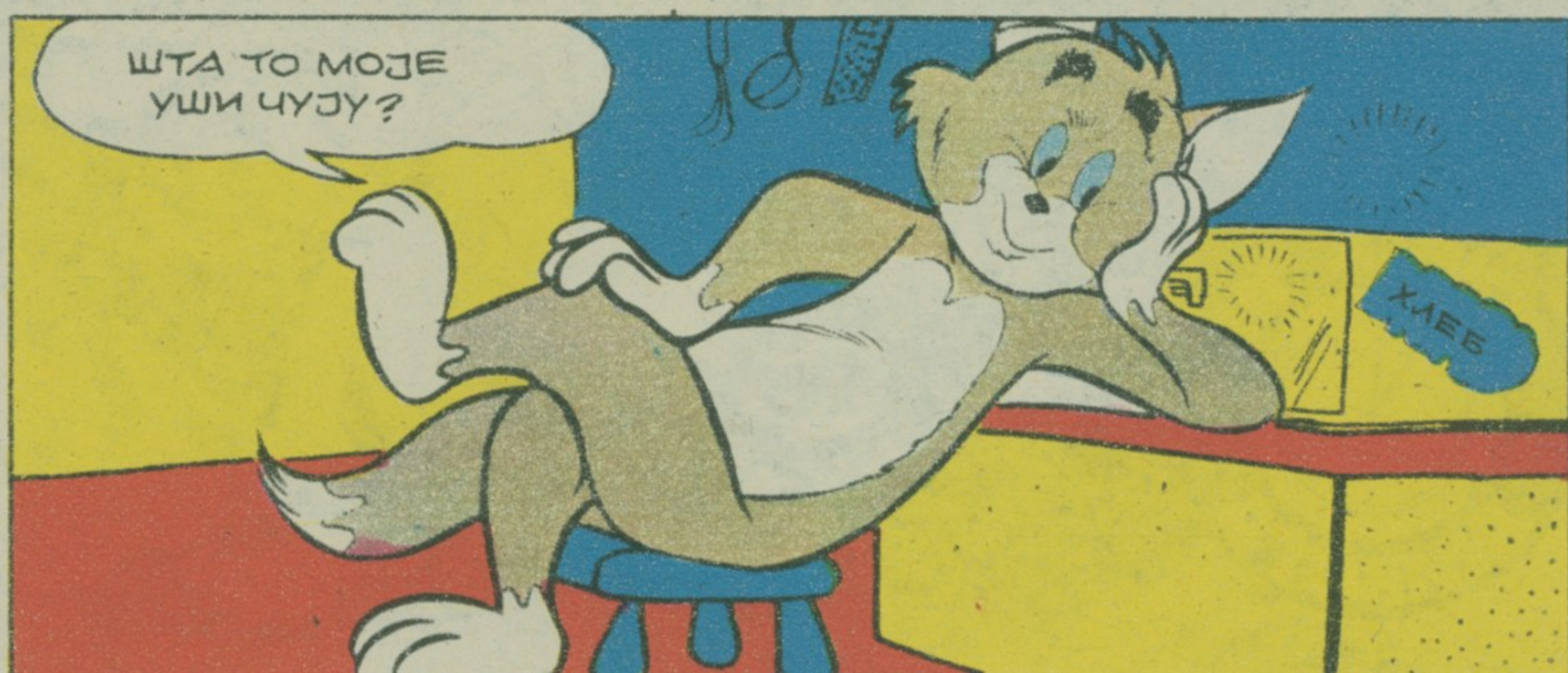
У тренутку када су се његови људи спремили да се врате истим путем којим су се и увукли у стан кроз прозор — поглед командира ватрогасне бригаде Мартина Нефа привукла је брава на вратима стана Марије Бронич. Кључ се налазио с унутрашње стране, чак је и сигурносни ланац био намакнут...

Узбуна коју су добили пријатељи ове жене, дакле, ипак није била лажна, помислио је командир и истог часа почео поново да претражује стан.

Прва жеља

Налазила се у тешком стању кад су је извукли. Десетак минута касније већ је била у амбулантним колима. Деведесет и четири часа ужаса, готово четири дана страшне изолације Марије Бронич били су окончани.

Прво што је учинила када је изашла из болнице било је да купи нови кревет. Обичан, староременски кревет с четири ноге на поду...

ИМПЕРИЈА
УЗВРАЋА
УДАРАЦ:

СНЕГОХОТКЕ НАПАДАЈУ

III.
ДЕО

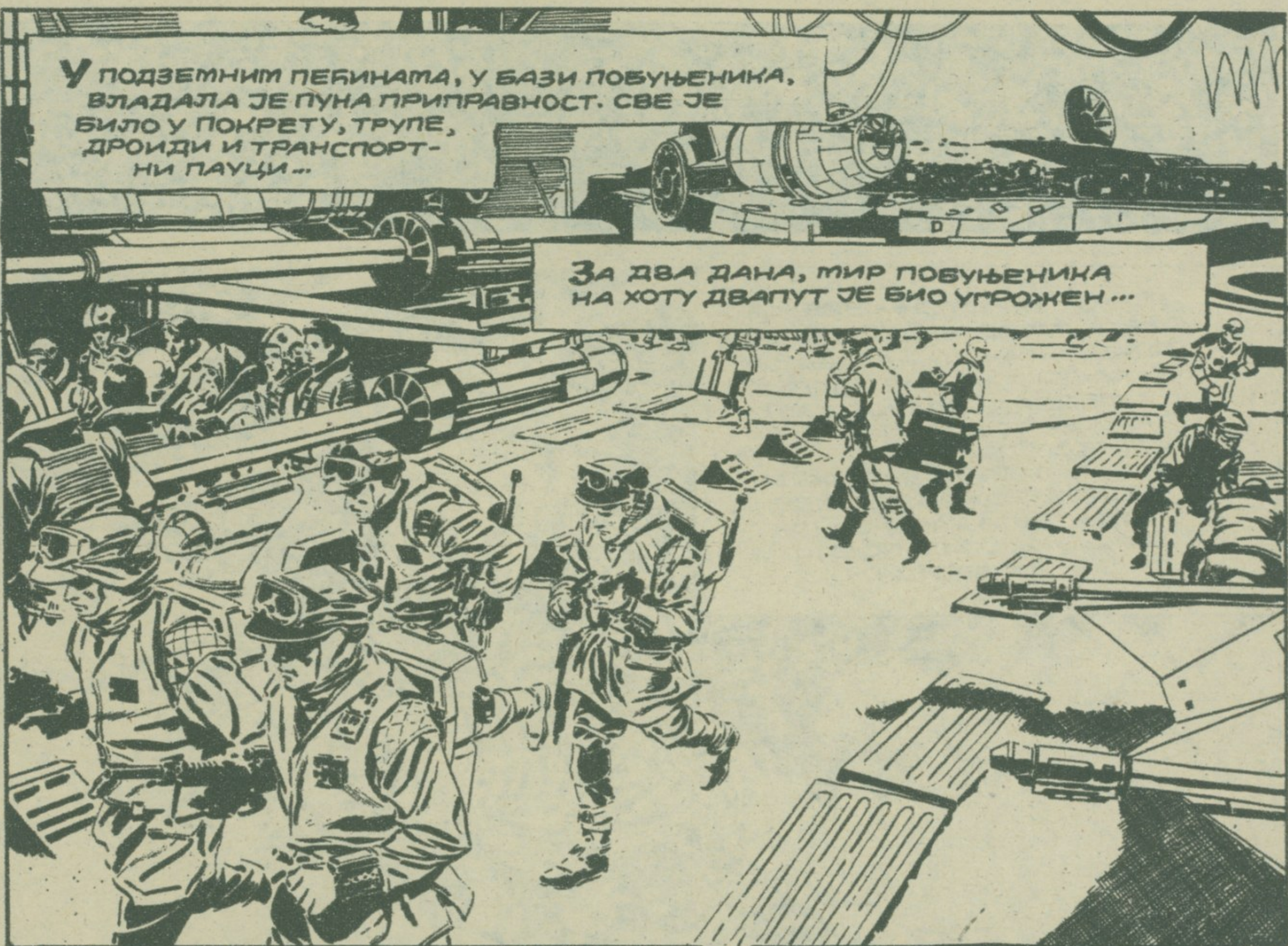
НАКОН УНИШТЕЊА ЗВЕЗДЕ
СМРТИ, ТРУПЕ ИМПЕРИЈЕ ЗАВЕ-
ДОШЕ ТИРАНИЈУ НАД ЦЕЛОМ
ГАЛАКСИЈОМ. У МЕЂУВРЕМЕНУ,
НА ЛЕДЕНОЈ ПЛАНЕТИ ХОТ,
ПРИНЦЕЗА ЛЕИА И БОРЦИ ЗА
СЛОБОДУ ПРИПРЕМАЈУ ПОБУНУ,
АЛИ ЊИХОВУ БАЗУ ПОЧЕЛА
СУ ДА УГРОЖАВАЈУ ЛЕДЕНА
ЧУДОВИШТА КАО И СОНДА
ДРОИД КОЈУ ЈЕ ПОСЛАЛА
ИМПЕРИЈА ...

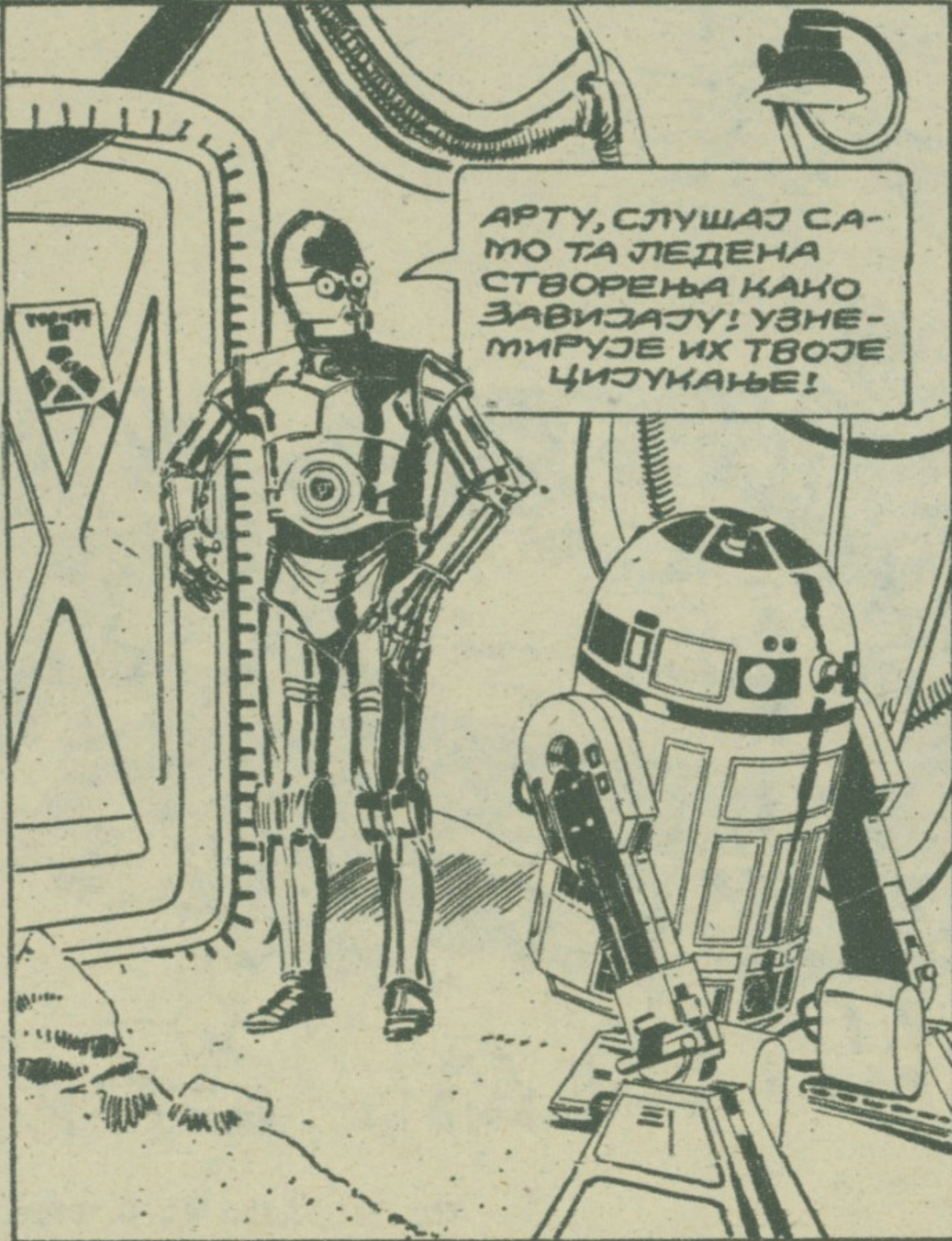
TM: © LUCASFILM LTD. 1980 (LFL)

У ПОДЗЕМНИМ ПЕЋИНАМА, У БАЗИ ПОБУЊЕНИКА, ВЛАДАЛА ЈЕ ПУНА ПРИПРАВНОСТ. СВЕ ЈЕ БИЛО У ПОКРЕТУ, ТРУПЕ, ДРОИДИ И ТРАНСПОРТНИ ПАУЦИ...

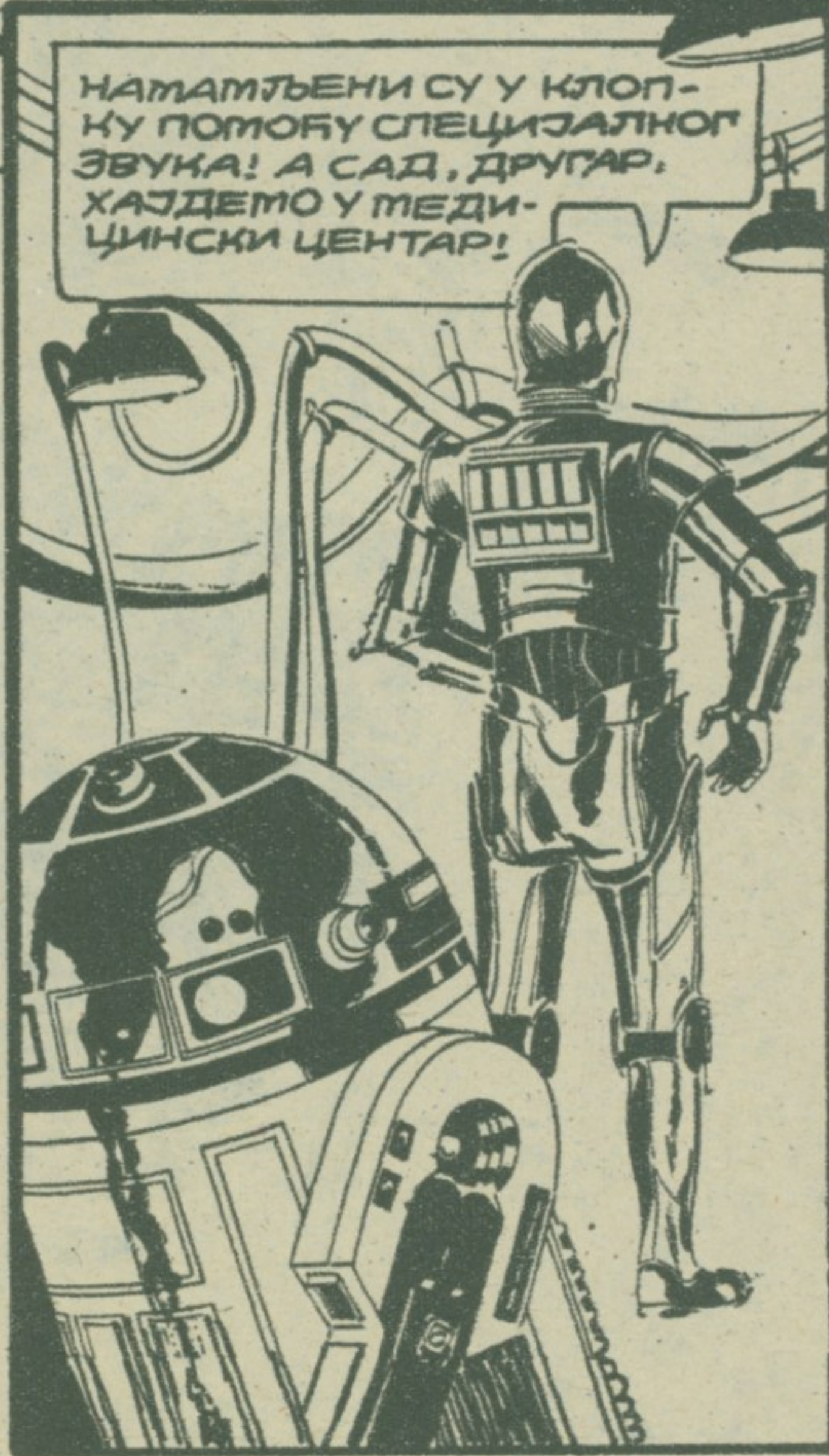
ЗА ДВА ДАНА, МИР ПОБУЊЕНИКА НА ХОТУ ДВАПУТ ЈЕ БИО УГРОЖЕН...

АРТУ, СЛУШАЈ САМО ТА ЛЕДЕНА СТВОРЕЊА КАКО ЗАВИЈАЈУ! УЗНЕМИРУЈЕ ИХ ТВОЈЕ ЦИЈУКАЊЕ!

НАМАМЉЕНИ СУ У КЛОПКУ ПОМОЋУ СПЕЦИЈАЛНОГ ЗВУКА! А САД, ДРУГАР, ХАЈДЕМО У МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТАР!

БУДИТЕ ТРЕ-
НУТАК МИРНИ,
КОМАНДАН-
ТЕ СКАЗВО-
КЕР!

ЕВО...

ОЖИЉЦИ ЋЕ
ЗА ДАН-ДВА
ПОТПУНО
НЕСТАТИ!

ХИРУРГ ДРОИД ТУОНЕБИ СЕ
ПОВУЧЕ, А ЛУКУ ПРИЂЕ ЗА-
БРИНУТА ЛЕИА...

ОХ, ЛУК,
ДА ЛИ ТЕ ЈОШ
БОЛИ?

ДОБРО
МИ ЈЕ! ЗНАШ...
ЛЕИА... ДОК САМ
БИО ИЗГУВЉЕН ТА-
МО НАПОЉУ, ЈА,
ОВАЈ...

БРИНУ-
ЛА САМ ЗА
ТЕБЕ...

ЛЕИА, НЕ ЗНАМ КАКО ДА ТИ
КАЖЕМ... ТИ СИ ЈЕ-
ДИНА... КОЈУ...

НЕСИГУРНА, ПРИНЦЕЗА
СЕ НАЖЕ ПРЕМА МЛА-
ДОМ ПОБУЊЕНИКУ...

ГОСПОДАРУ ЛУК,
ЛЕПО ЈЕ ВИДЕ-
ТИ ВАС ОПРА-
ВЉЕНОГ!

ВА-ДОТ-БИ!

РЕЦИ МИ, ЛЕИА, ШТА БЕШ
ПОМИСЛИТИ АКО ОДЕМ НА
КРАТНО У ДРУГИ СИСТЕМ...
НА ДАГОБАХ...
МОРАМ
ДА...

ШТА? ПРВО ХАН,
САД И ТИ! ЗАР СЕ ТА-
КО ПОСТУПА ПРЕМА
ПРИЈАТЕЉИМА?

ЗДРАВО, ЛУК!
ДОБРО
ИЗГЛЕДАШ,
МОМ-
ЧЕ!

ВААРК!

ЗАХВАЉУЈУЋИ ТЕБИ,
ХАНЕ! ВЕБ
СИ МЕ ДВАПУТ
СПАСАО
СМРТИ
!

МОЖДА ТИ СЕ УКАЖЕ ПРИЛИКА ДА МИ
ТО ВРАТИШ! ИЗГЛЕДА ДА МЕ ПРИНЦЕ-
ЗА ДРЖИ НА ОКУ... ТРЕБА-
ЛО ЈЕ ДА САМ ВЕБ
НА ПУТУ ЗАЏАБИ!

НЕМАМ ЈА С ТИМ НИКА-
КВЕ ВЕЗЕ! ГЕНЕРАЛ РИЕ-
НАН СМАТРА ДА ОПАС-
НОСТ ПОСТО-
ЈИ СВЕ
ДОК НЕ
УТВРДИМО
ОДАКЛЕ
ЈЕ СОН-
ДА ДО-
ШЛА!

ОДЛИЧНА ПРИЧА, АЛИ ИПАК
МИСЛИМ ДА НЕ ЖЕЛИШ
ДА МЕ ПУСТИШ
САДА КАДА СИ
МИ ОТКРИЛА
СВОЈА
ОСЕЋА-
ЊА!

ЗАР ТИ СЕ НЕ ЧИНИ ДА
САМ У ПРАВУ, ЛУК?

ПА...
АХ... ЈЕ-
СТЕ ЛЈУВА-
ЗНО ОД...

ЗА ТРЕНУТАК, ЛЕИА
КАО ДА СЕ ИПАК ОД-
ЛУЧИЛА КОМЕ ЋЕ ПО-
КЛОНИТИ СВОЈУ
ПАЖЊУ, А УБРЗО
ПОТОМ ОПЕТ
ПОСТАДЕ ВОЂА
ПОВУЊЕНИ-
КА...

НИЈЕДАН ОД
ВАС ДВОЈИЦЕ
НЕ РАЗУМЕ
ЖЕНЕ...

ЗАР
НЕ?

НА ГРАНИЦИ ХОТ СИСТЕМА,
ПОЈАВИЛО СЕ ШЕСТ БРОДОВА...

ПЕТ ОГРОМНИХ ЗВЕЗДАНИХ
УНИШТИВАЧА ИМПЕРИЈЕ ПРЕД-
ВОДИО ЈЕ КОМАНДНИ БРОД
ЛОРДА ВЕЗДЕРА...

ШТА
ЈЕ,
ВИЕРС?

ЛОРДЕ
ВЕЗДЕР,
ФЛОТА СЕ
ВИШЕ НЕ
КРЕЋЕ СВЕТ-
ЛОСНОМЕР-
ЗИНОМ!

ШЕСТУ ПЛАНЕТУ ШТИТИ
ЈАКО ЕНЕРГЕТСКО ПОЉЕ!
БОМБАРДОВАЊЕ
ЈЕ НЕМОГУЋЕ!

ПОБУЊЕНИЦИ
СУ, ЗНАЧИ, УПОЗО-
РЕНИ! ОЗЕЛ ЈЕ
ИЗИШАО ИЗ СВЕТ-
ЛОСНЕ БРЗИНЕ!

МИСЛИО
ЈЕ ДА
ИХ ИЗНЕ-
НАДИ!

НЕСПРЕТАН
ЈЕ КОЛИКО И
ГЛУП! ПРИПРЕ-
МИТЕ СЕ ЗА
ПОВРШИНСКИ
НАПАД!

... ДА БИ СЕ СРЕО СА
АДМИРАЛОМ ФЛОТЕ.

ГОСПОДАРУ,
СВИ БРОДОВИ СУ
ПРЕСТАЛИ ДА СЕ
КРЕГУ СВЕТЛОС...
АГХХХ!

КАПЕТАНЕ
ПИЕТ! ПРИПРЕМИТЕ
ЈУРИШНЕ ТРУПЕ ЗА СПУ-
ШТАЊЕ! РАСПОРЕДИТЕ
БРОДОВЕ КАКО ИМ НИКО
НЕ БИ ПРОМАКАО!

А НА ШЕСТОЈ ПЛАНЕТИ
СВИ СУ БИЛИ У ПОСЛУ.
ПРИНЦЕЗА ЛЕИА ЈЕ ИЗ-
ЛОЖИЛА СВОЈ ПЛАН...

ВЕЛИКИ
ТЕРЕТНИ БРОДО-
ВИ ЋЕ КРЕНУТИ ЧИМ
БУДУ НАТОВАРЕНИ!
ЗАШТИТНО ПОЉЕ БИЋЕ
ОТВОРЕНО САМО
НА ЧАС! МОРА-
ТЕ МУ СЕ САС-
ВИМ ПРИБЛИ-
ТИ!

ДАВЕГИ СЕ,
ОФИЦИР
ПАДЕ...

ТАКО!
АДМИРАЛЕ
ПИЕТ, ВИ СТЕ
ОД САДА
КОМАНДАНТ
ФЛОТЕ!

ЗАР БОРБЕ-
НИ БРОДОВИ
ПРОТИВ
ЗВЕЗДАНИХ
УНИШТИВА-
ЧА ИМПЕРИ-
ЈЕ?

ПОМОЋИ ЋЕ ВАМ ЈОНСКИ
ТОП! КАДА НАПУСТИТЕ ЕНЕР-
ГЕТСКО ПОЉЕ, ПРАВАЦ МЕ-
СТО САСТАНКА! СРЕБНО!

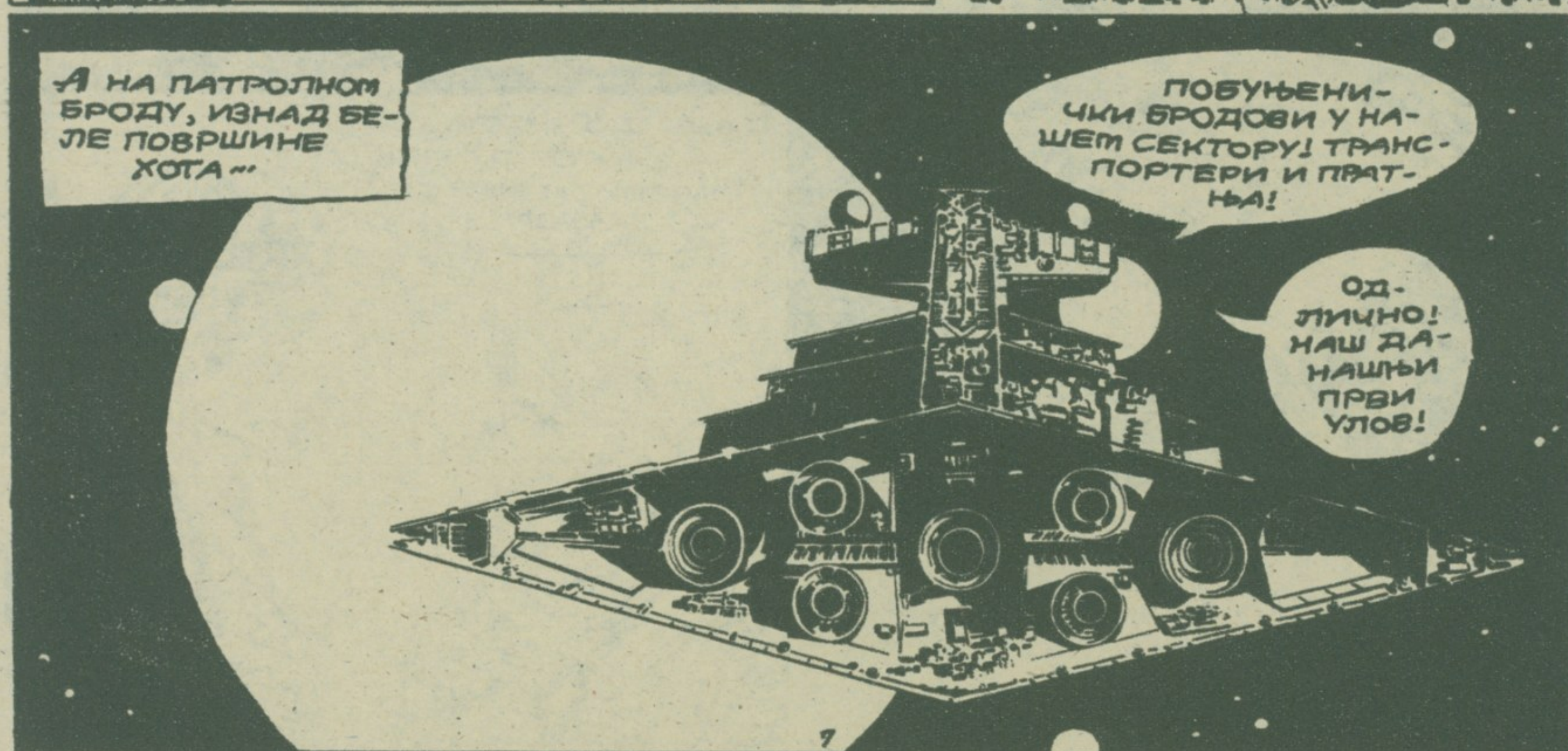
ЛЕИТА НИЈЕ
РЕКЛА НИШТА
НАДА ЈЕ ПРО-
ШЛА ПОРЕД
БРОДА...

ТРЕБА-
ЛО БИ САД
ДА РАДИ!
ПРОБАЈ ПО-
ТИСНИКЕ!

ГРОУК!

ПОГРЕШНО!
ЗНАЧИ, НИЈЕ
ТО!

А НА ПАТРОЛНОМ
БРОДУ, ИЗНАД БЕ-
ЛЕ ПОВРШИНЕ
ХОТА...

ПОБУЊЕНИ-
ЧКИ БРОДОВИ У НА-
ШЕМ СЕКТОРУ! ТРАНС-
ПОРТЕРИ И ПРАТ-
ЊА!

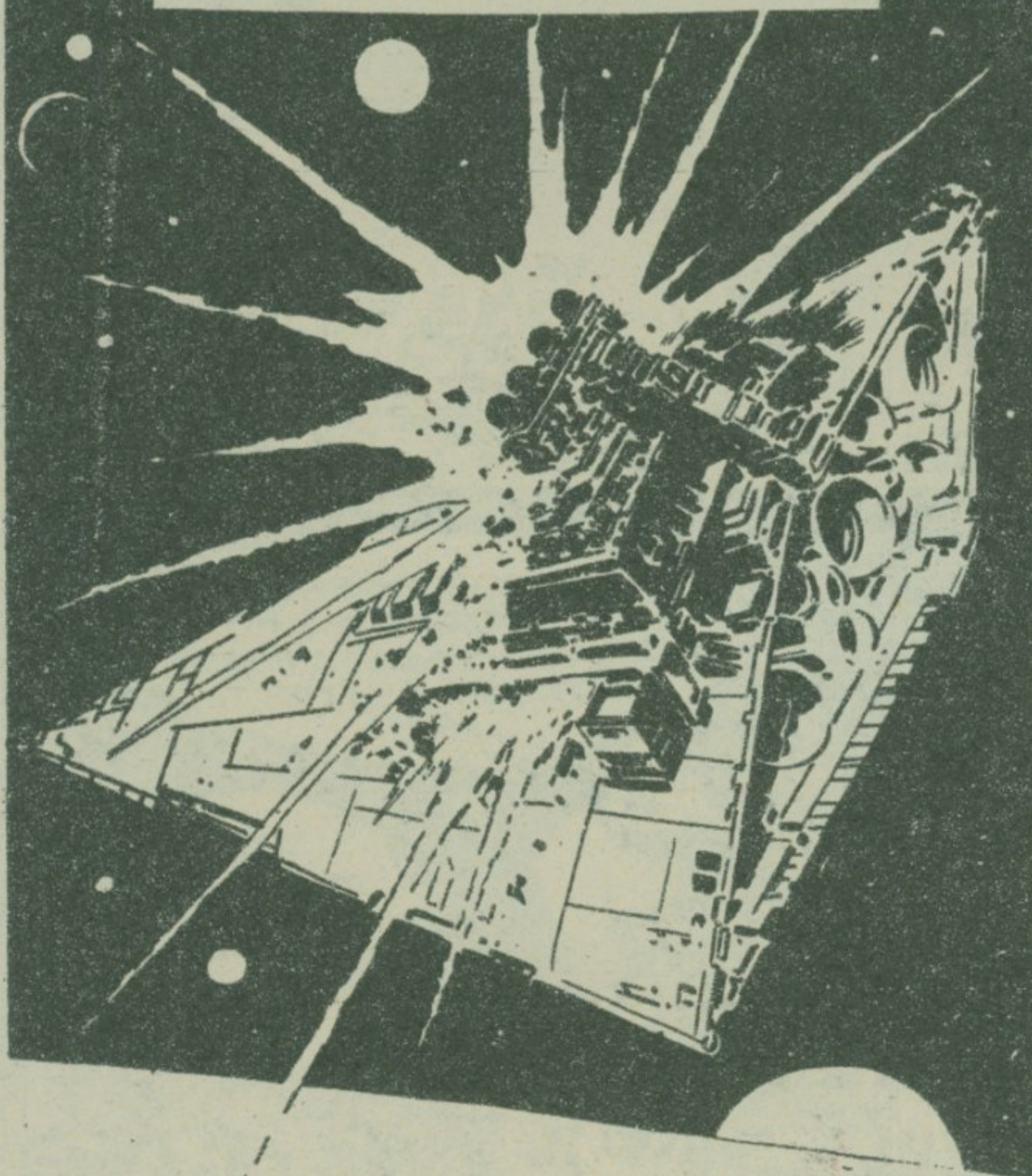
ОД-
ЛИЧНО!
НАШ ДА-
НАШЊИ
ПРВИ
УЛОВ!

... ПРЕМА СВЕМИРУ ...

... И ПОГОДИ ЦЕНТАР ОГРОМНОГ ТРАНСПОРТЕРА.

У БАЗИ ПОБУЊЕНИКА ЗАВЛАДА РАДОСТ, МАДА СУ СВИ ЗНАЛИ ДА ЈЕ ТО ТЕК ПРВА РУНДА УНАПРЕД ИЗГУБЉЕНЕ БИТКЕ ...

ХАНЕ, ДО ВИБЕЊА! НАДАМ СЕ ДА КЕШ СКЛОПИТИ МИР СА ЏАБОМ!

ЛУК СЕ ЗАГЛЕДА У
ХАНА. ОБОЈИЦА СУ
ЖЕЛЕЛИ ЈОШ ПОНЕ-
ШТО ДА КАЖУ.
КОЛИКО СЕ СТВАРИ
САМО ДОГОДИЛО
ОД КАДА СУ СЕ
ПРВИ ПУТ СЛУЧАЈ-
НО СРЕЛИ...

ПАЖЊА! СВИ
ПИЛОТИ ПАУКОВА НА
СВОЈА МЕСТА! ВАШИ
БОРБЕНИ АВИОНИ ЋЕ
ВАС ЧЕКАТИ!

ЛУК ПОТРЧА КРОЗ ХАНГАР...

... И ПРИДРУЖИ СЕ СВОМ МИТРАЉЕСЦУ ДЕКУ...

СВЕ У
РЕДУ,
ДЕК?

ДРАГО МИ ЈЕ ШТО ВАС ВИ-
ДИМ... САД СМО СПРЕ-
МНИ ЗА БОР-
БУ!

Хмм...
ЗНАМ НА
ШТА МИС-
ЛИШ!

ТАМАН СМО СЕ СМЕ-
СТИЛИ, А САД ОПЕТ
БОРБА! ВОДИ РАЧУНА
О ГОСПОДАРУ ЛУКУ,
АРТУ, И ПРИПАЗИ НА
СЕБЕ...

ВОО ДОП!

НАПОЉУ ЈЕ
БИЛО СВЕ
СПРЕМНО
ЗА ДОЧЕК...

ЕНЕРГЕТСКИ ГЕНЕ-
РАТОР ЋЕ ИМ БИТИ
ПРВА МЕТА!

ПОГЛЕДАЈ-
ТЕ ТАМО НА
ОБЗОРЈУ...

У ПОЧЕТКУ СУ ЧАК И
КРОЗ МАКРО-ДУРБИНЕ
ОВЕ ЧУДНЕ МАШИНЕ
ИЗГЛЕДАЛЕ СИГУШНЕ...

...А ОНДА
СЕ ТЛО
ЗАТРЕСЛО.

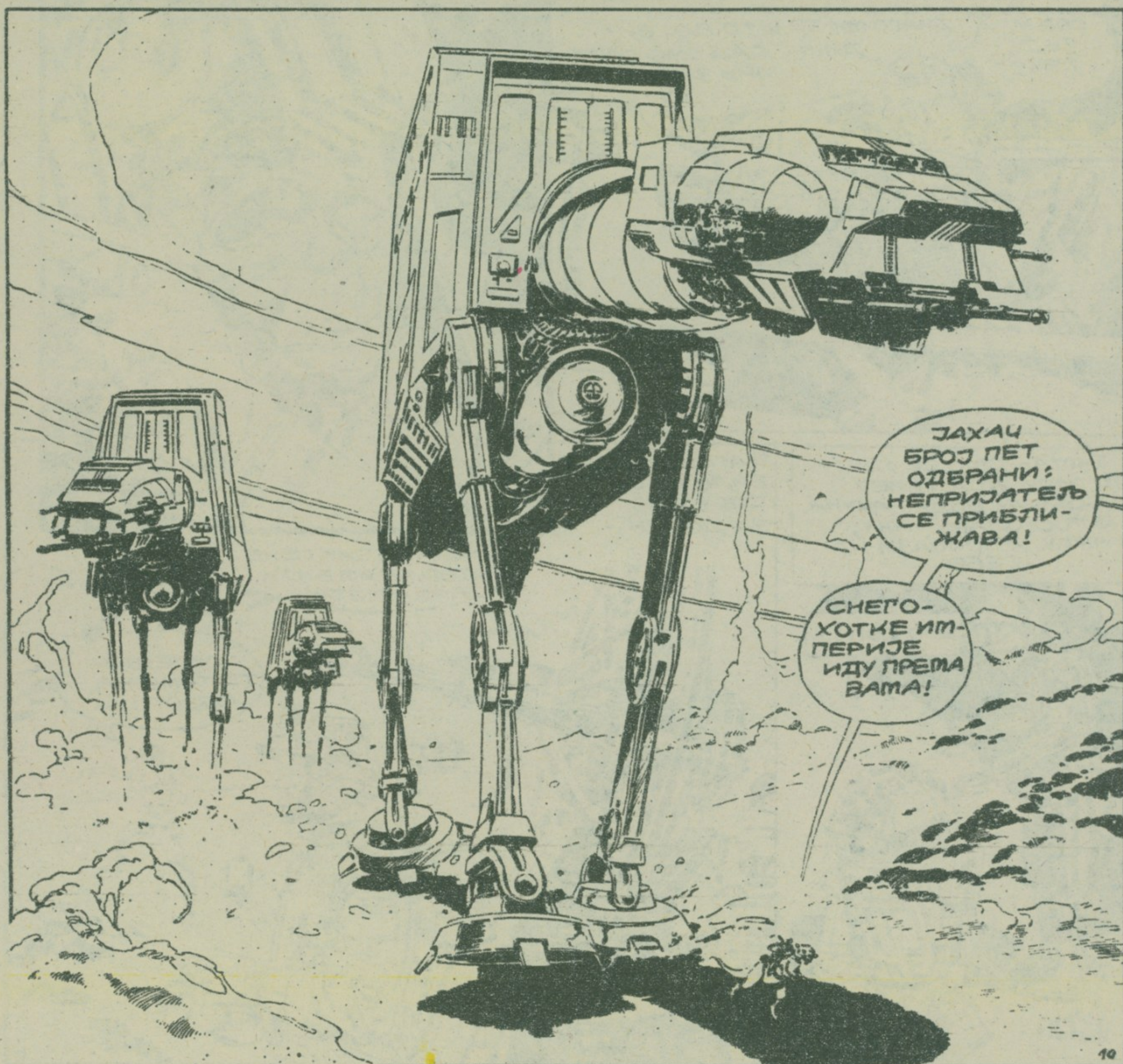
140 -

1077

25-08

13-81

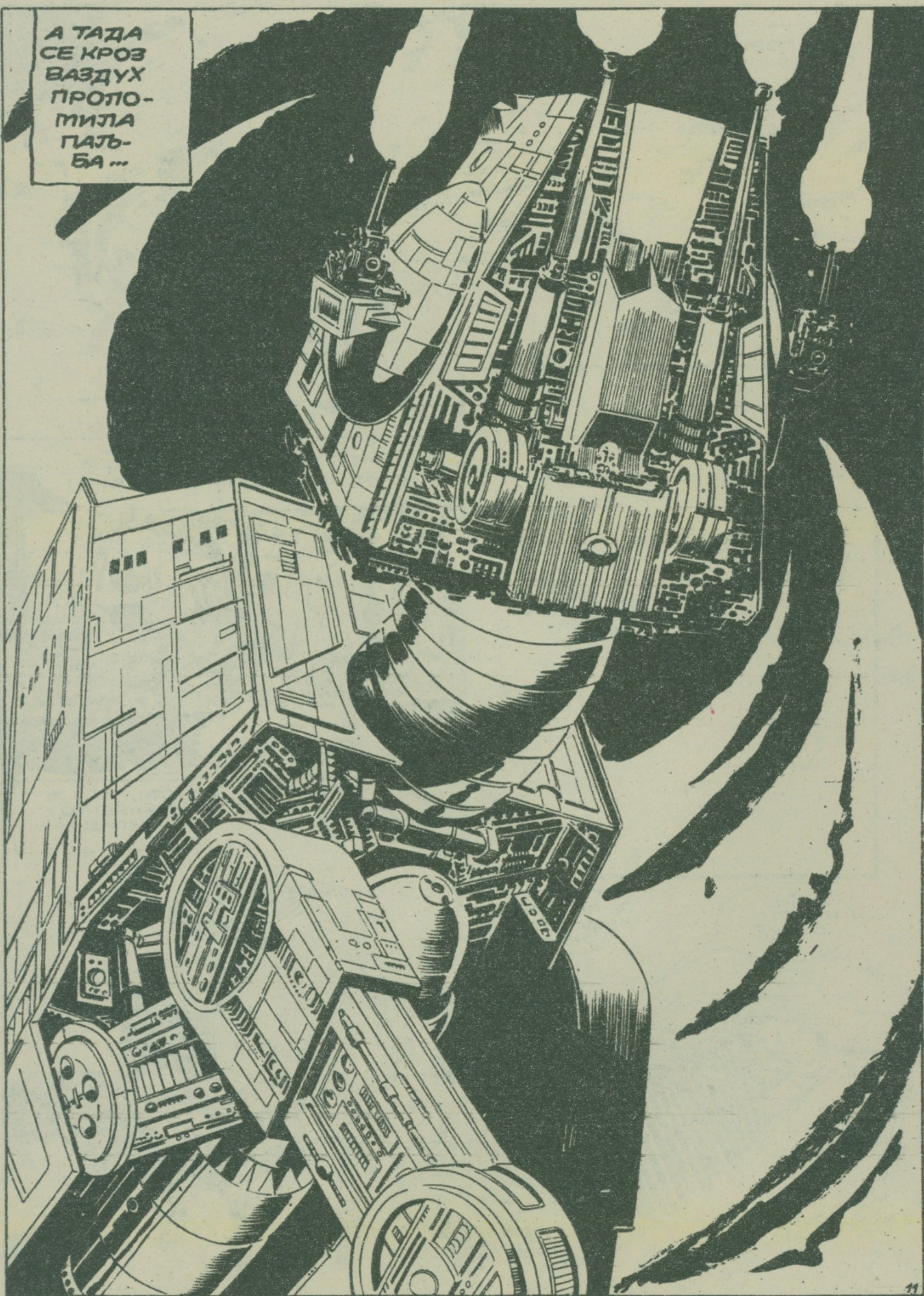
НЕШТО ОГРОМНО ХОДАЛО ЈЕ
ПОВРШИНОМ ПЛАНЕТЕ ХОТ.
ЦИНОВСКЕ СНЕГОХОТКЕ...

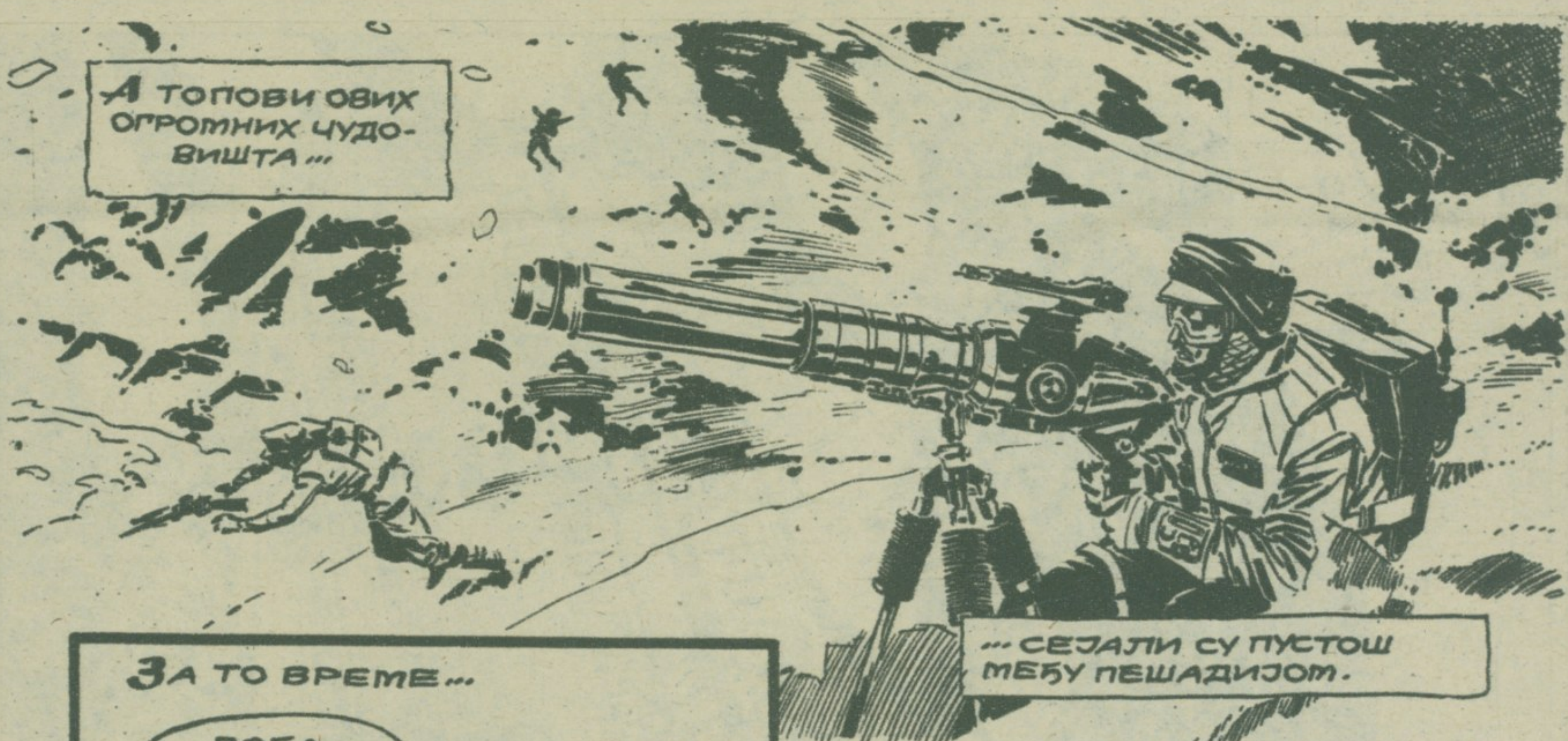
ЗАХАЧ
БРОЈ ПЕТ
ОДБРАНИ!
НЕПРИЈАТЕЉ
СЕ ПРИБЛИ-
ЖАВА!

СНЕГО-
ХОТКЕ ИМ-
ПЕРИЈЕ
ИДУ ПРЕМА
ВАМА!

А ТАДА
СЕ КРОЗ
ВАЗДУХ
ПРОПО-
МИЛА
ПАТЬ-
БА ...

А ТОПОВИ ОВИХ
ОГРОМНИХ ЧУДО-
ВИШТА...

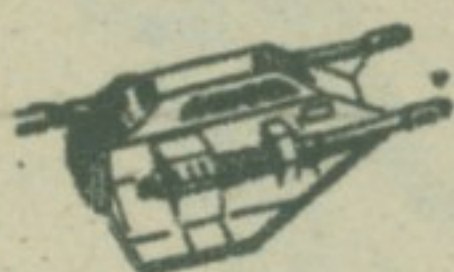
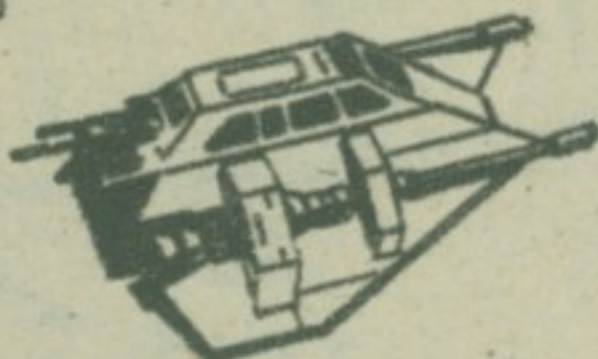
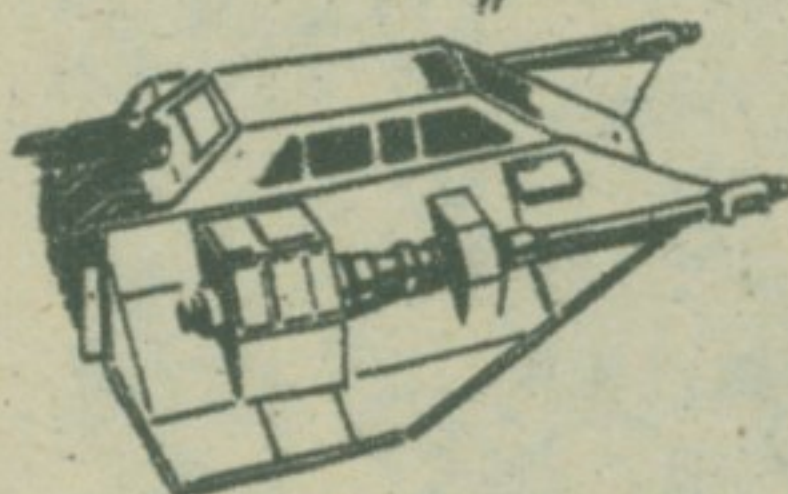

... СЕЈАЛИ СУ ПУСТОШ
МЕЂУ ПЕШАДИЈОМ.

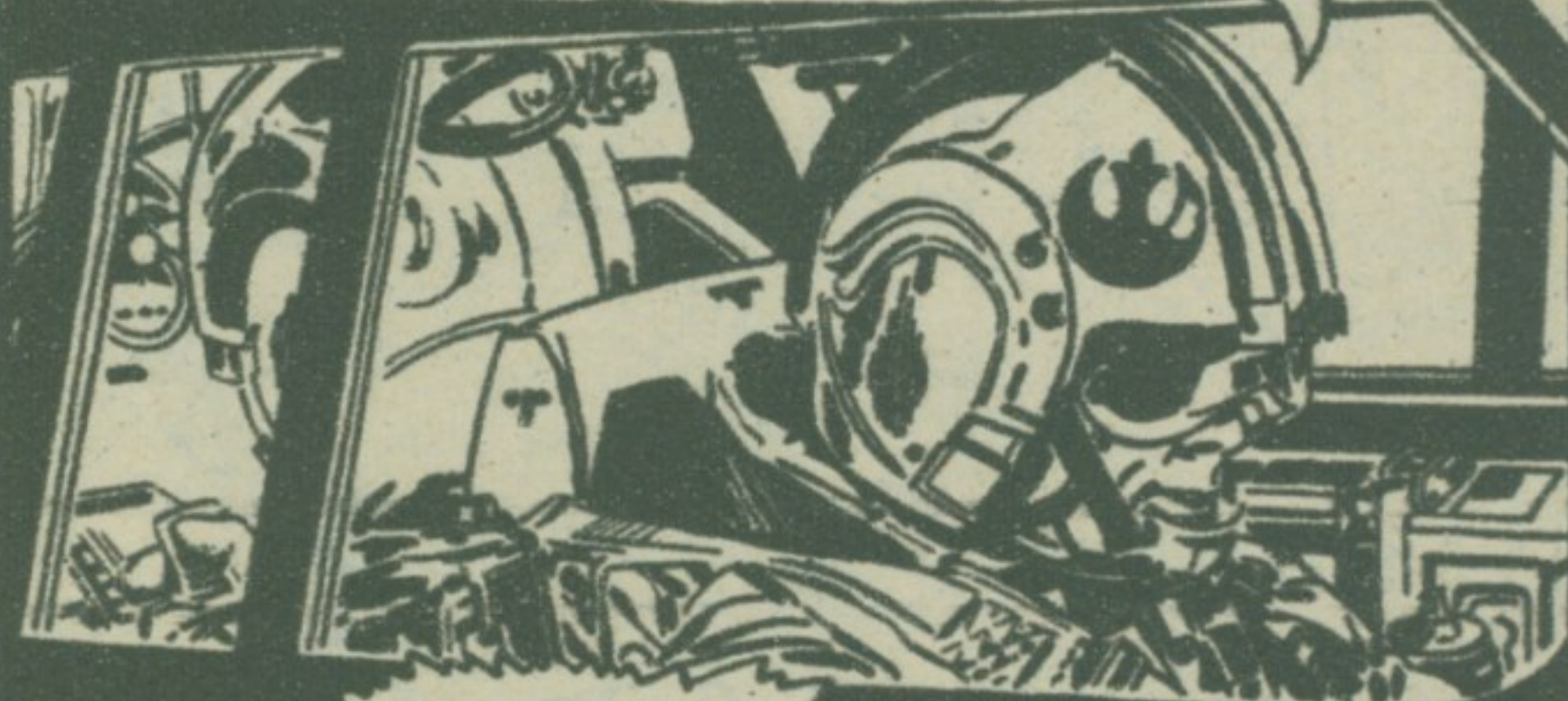
ЗА ТО ВРЕМЕ...

ВОБА
БРОЈУ ТРИ!
ДА ЛИ ИХ
ВИДИШ?

НАШЕ
МЕТЕ СУ
ВЕОМА УО-
ЧЉИВЕ,
ЛУК!

РАСПОРЕДИТЕ СЕ У ПАРОВЕ
ДА ИМ ВРАТИМО МИЛО ЗА ДРАГО!

АКО НАС
ЗВЕЗДА СМРТИ
НИЈЕ ЗАУСТАВИ-
ЛА, ШТА НАМ
ОВИ МОГУ?

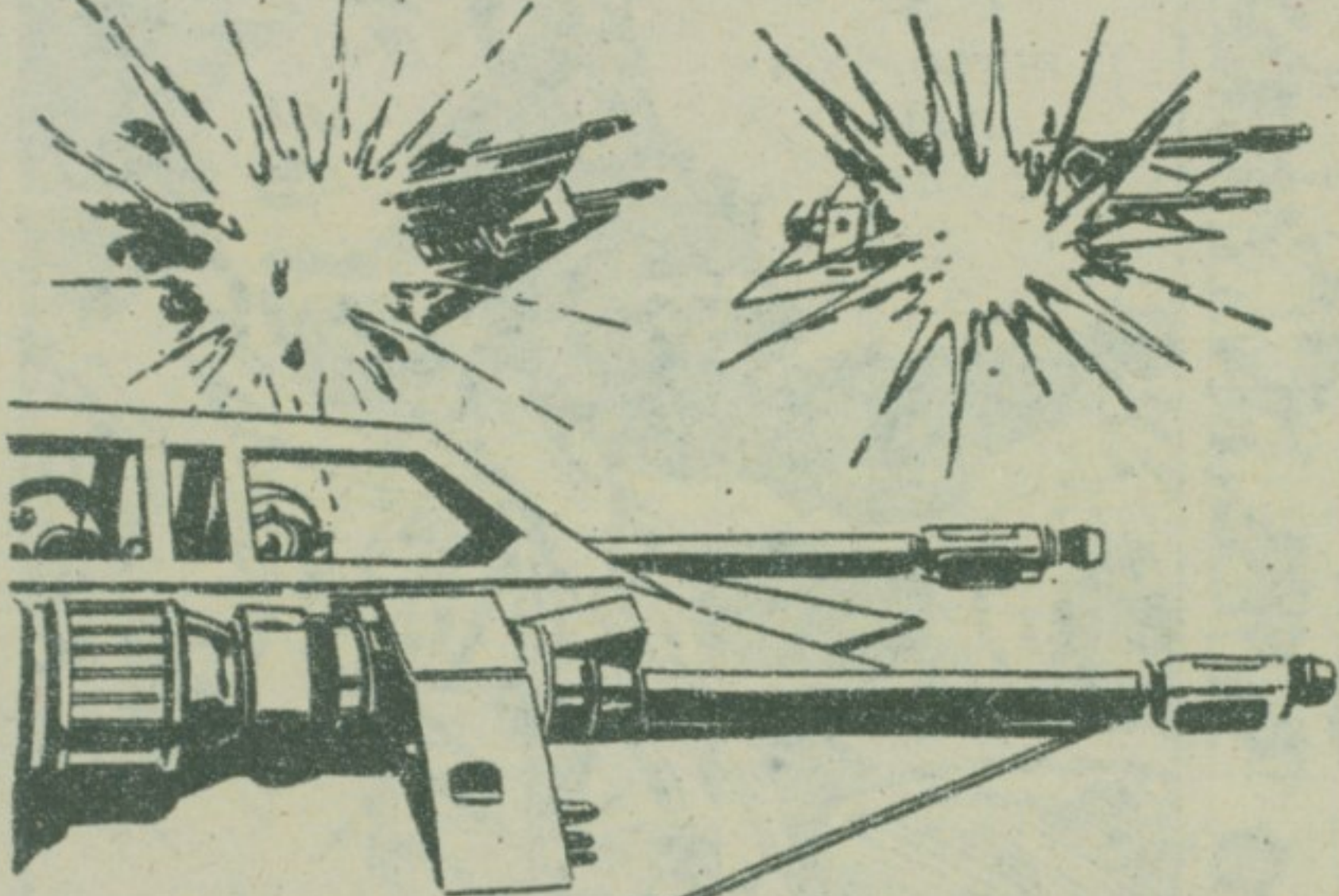
АЛИ, КАДА ЈЕ
ЛУК КРЕНУО У
НАПАД...

ШТА
НИЈЕ У
РЕДУ?

ОМОТАЧ ИМ
ЈЕ ПРЕЈАК ЗА
НАШЕ БЛАСТЕ-
РЕ, ДЕК!

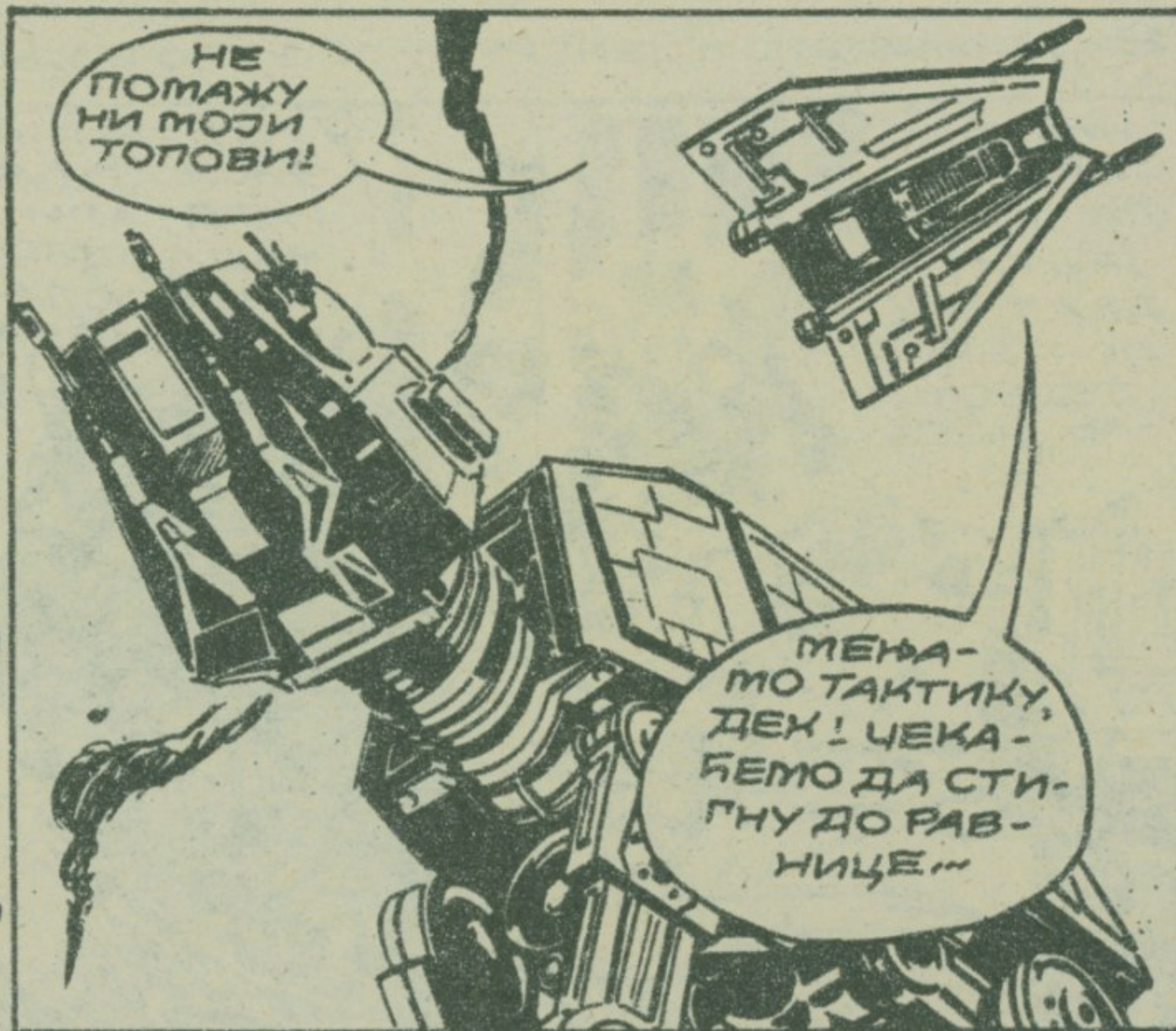

ТО СУ УСКОРО УТВРДИЛИ И ОСТАЛИ
СНЕЖНИ ПАУКОВИ...

ЗА МНОГЕ ЈЕ ТО ИСКУСТВО БИЛО
И ПОСЛЕДЊЕ...

НЕ
ПОМАЖУ
НИ МОЈИ
ТОПОВИ!

МЕНА-
МО ТАКТИКУ,
ДЕК! ЧЕКА-
БЕМО ДА СТИ-
ГНУ ДО РАВ-
НИЦЕ...

АЛИ, ДОК СЕ ПАУК УДАЋАВАО
ОД МЕХАНИЧКОГ ЏИНА...

ПОГОЂЕНИ
СМО, ДЕК... КО-
ЛИКА ЈЕ ШТЕ-
ТА?

ДЕК...
?!?

НЕПРИЈАТЕЉСКА
ВАТРА СЕ ОСЕЋАЛА
ПОСВУДА... ЧАК И
У ХАНГАРУ ГОТОВО
ПРАЗНЕ БАЗЕ...

ПРВОМ
ПРИЛИКОМ ОВА
КАНТА ИДЕ НА
ГЕНЕРАЛКУ... ОХ,
АЛА ЈЕ ОВО БИ-
ЛО БЛИЗУ!

ВАЉДА
БЕ КРОВ
ДА ИЗДР-
ЖИ...

НИ У КОМАНДНОМ ЦЕНТРУ НИЈЕ БИЛО БОЉЕ...

НИСАМ
СИГУРАН
ДА МОЖЕМО
ЗАШТИТИ
ДВА ТРАНС-
ПОРТЕРА ОД-
ЈЕДНОМ,
ПРИНЦЕ-
ЗО!

ТО ЈЕ РИ-
ЗИЧНО, ГЕНЕ-
РАЛЕ, АЛИ
НАША ОДБРА-
НА ЈЕ ОСЛА-
БЉЕНА!

ПОЧНИТЕ
СА
ЕВАКУА-
ЦИ-
ЈОМ!

ЛЕИА ЈЕ ОДЛУЧНО ИЗДА-
ЛА НАРЕЂЕЊЕ ПРИКРИВА-
ЉУГИ ЗАБРИНУТОСТ, КАДА
СЕ У БАЗИ ЗАЧУ ЛУКОВ ГЛАС...

ЈОШ ЛЕТИМ...
АЛИ, ДЕК ЈЕ
ПОГИНУО!

ПРИ-
ПРЕМИТЕ
ХАРПУНЕ И
КАБЛОВЕ...
И ОБМОТАЈ-
ТЕ ИМ НО-
ГЕ!

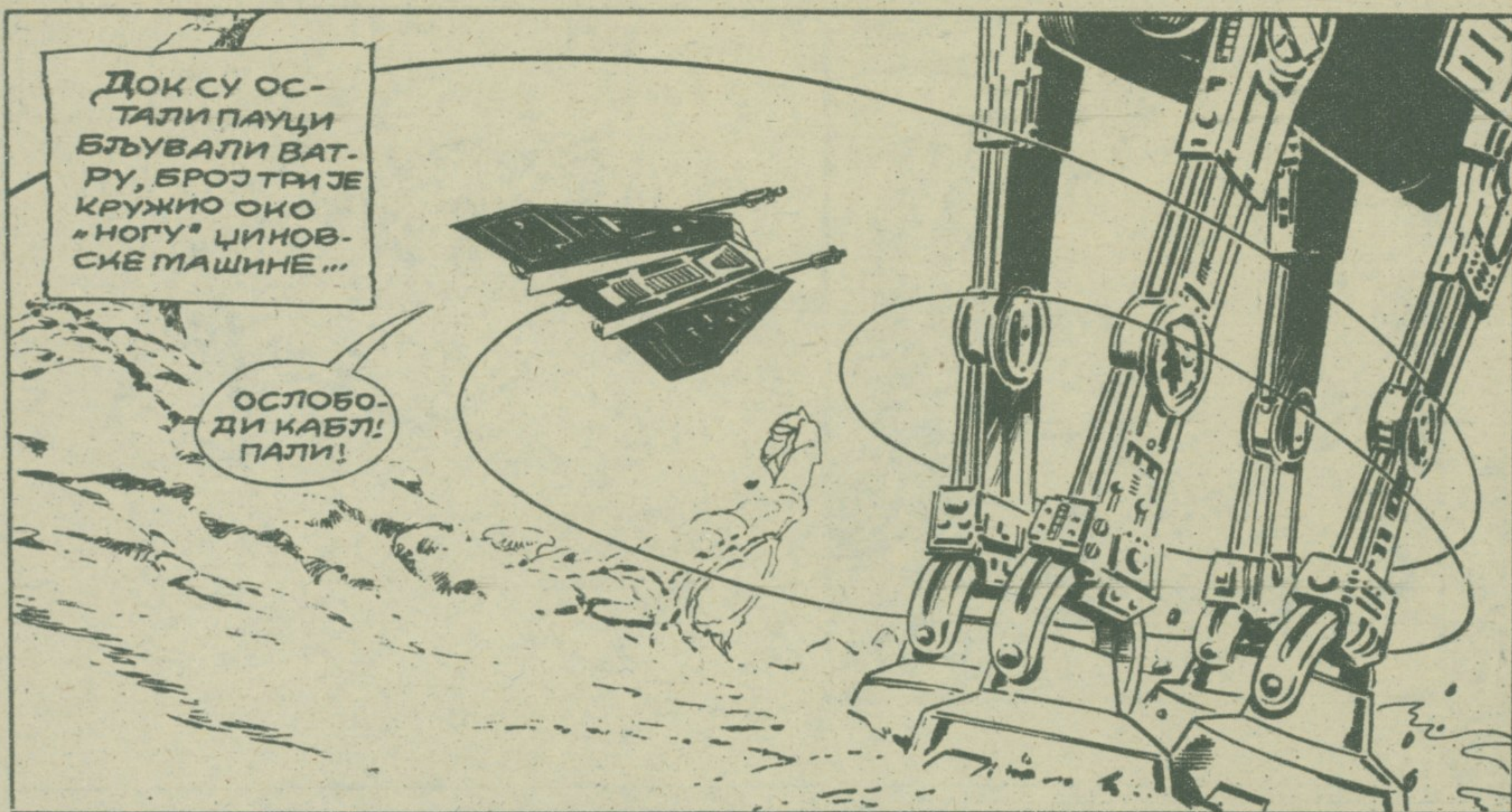
ТО НАМ
ЈЕ ЈЕДИНА
НАДА ДА ИХ
ЗАУСТАВИ-
МО!

ОВДЕ
ПАУК БРОЈ
ТРИ! РАЗУМЕО
САМ! КРЕ-
ЉЕМ!

ПОСЛУШАВШИ НАРЕЂЕЊЕ, ПАУК
СЕ УСТРЕМИ НА ЧУДОВИШТЕ И
ПОЧЕ ДА КРУЖИ ОКО СНЕГОХОТ-
КЕ ПРЕДВОДНИКА...

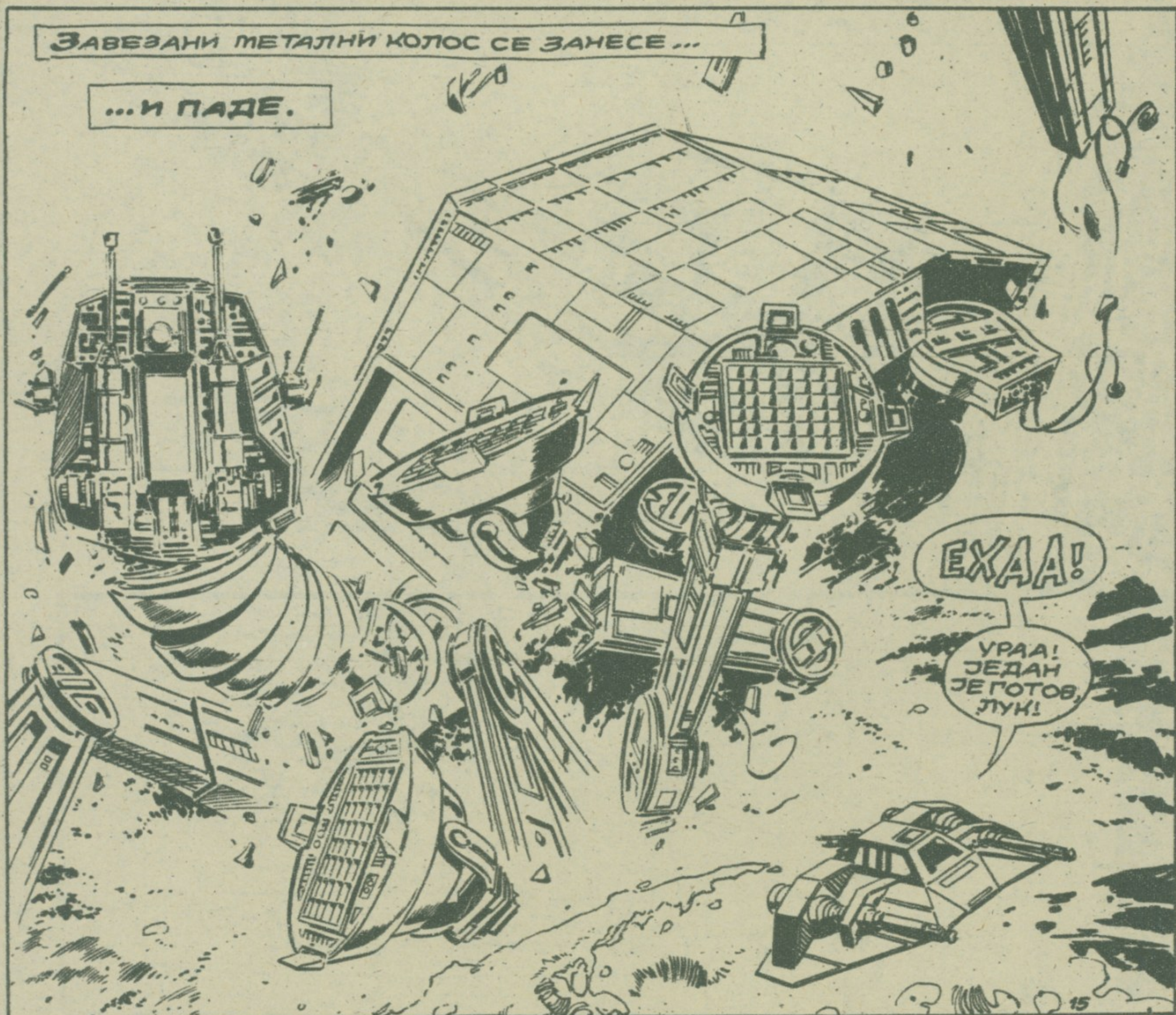
АКТИ-
ВИРАЈТЕ
ХАРПУН!
ИСПАЛИТЕ
КАБЛ!

КАБЛ
ИСПА-
ЉЕН!

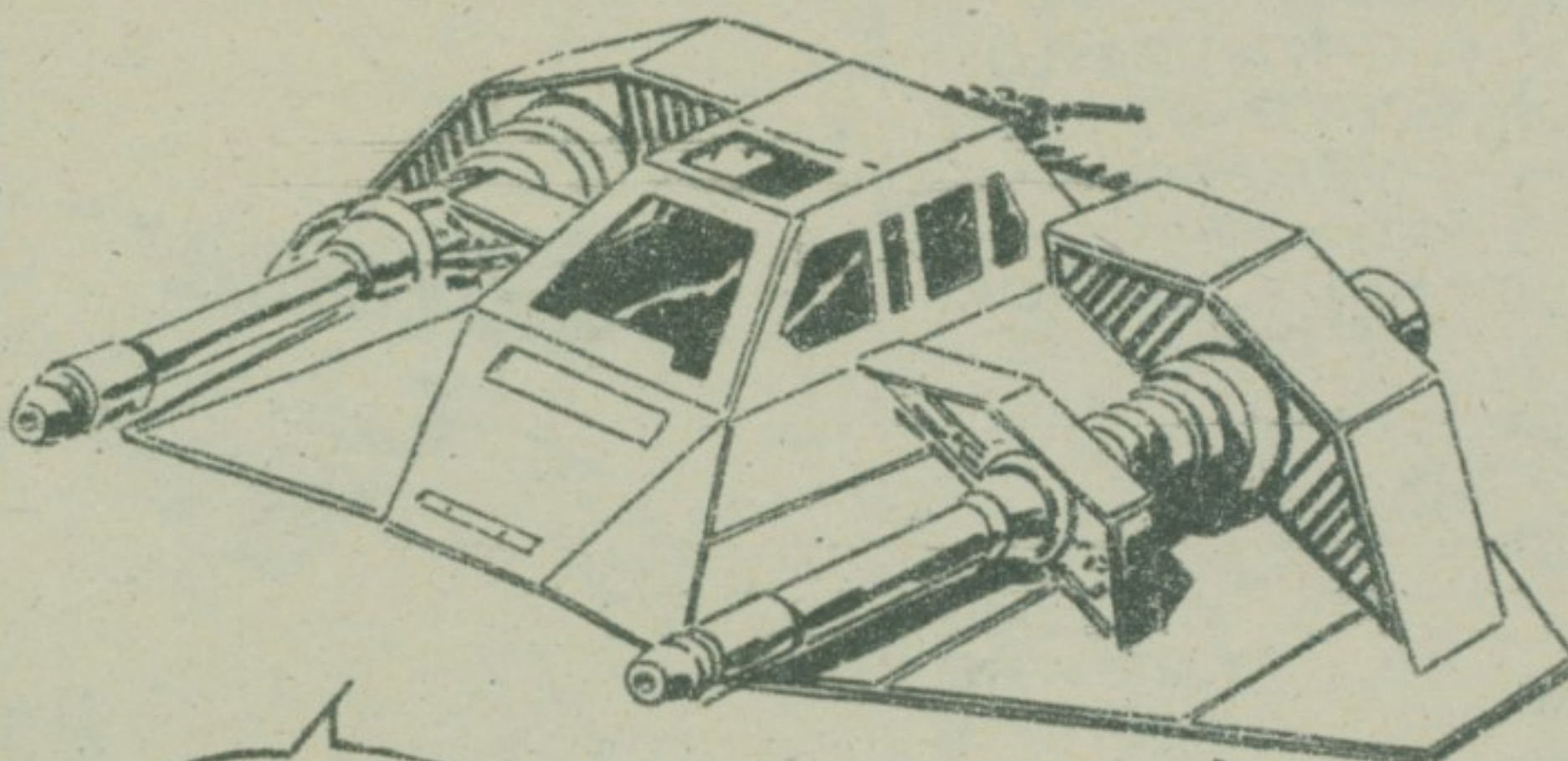

ЗАВЕЗАНИ МЕТАЛНИ КОЛОС СЕ ЗАНЕСЕ ...

... И ПАДЕ.

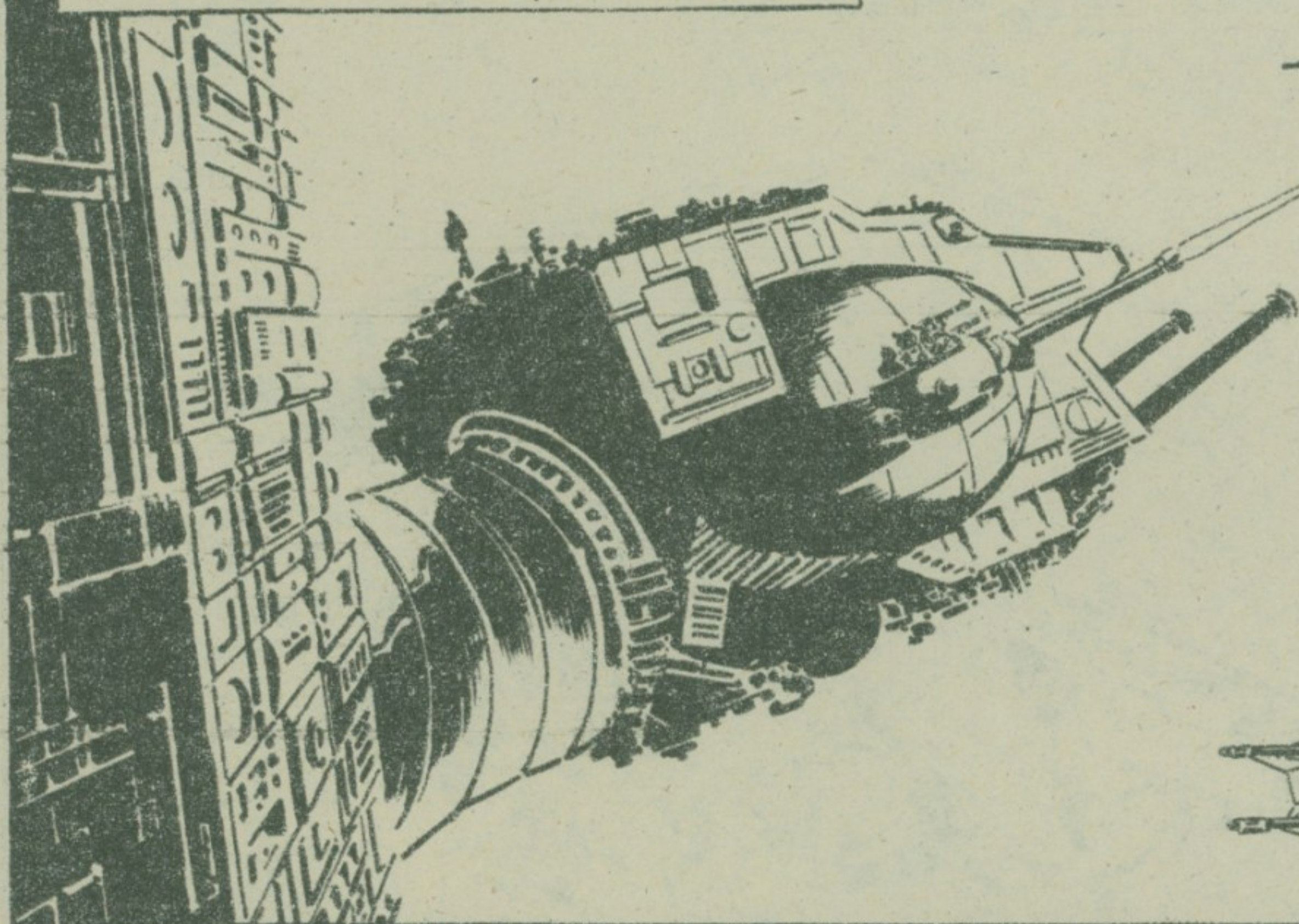
ОДЛИЧНО, ВЕ-
ЋЕ! ПАУК БРОЈ
ДВА: ТИ
СИ НА
РЕДУ!

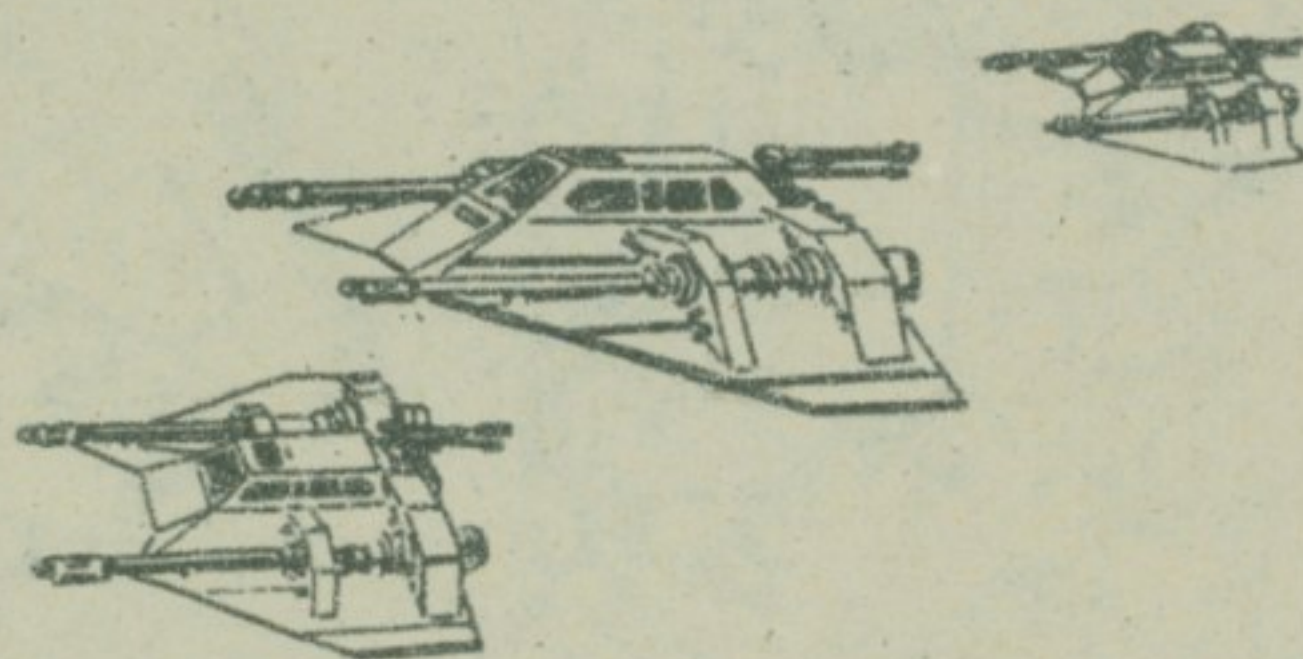
ЈА БУ
МУ ПРИВУ-
БИ ПАЖ-
ЊУ!

А ОВО
ЈЕ ЗА
ДЕКА!

МЕБУТИМ, ОВОГ ПУТА ТОПОВИ
СНЕГОХОТКЕ СУ БИЛИ СПРЕМНИ...

ЛУК!
КОЛИКО
СУ ТЕ ОШ-
ТЕТИЛИ,
ЛУК?

ВОБА ПАУКОВА НИЈЕ ОДГОВОРИО, А
ЊЕГОВА ЛЕТЕЛИЦА СЕ УСТРЕМИ ПРЕМА
ХЛАДНОМ, ПЛАВОМ НЕБУ ХОТА...

... ДА БИ ЗАТИМ ЗАРОНИЛА ДУ-
БОКО У СМРЗНУТУ РАВНИЦУ.

ЛУК ДУГО ОСТАДЕ НЕПО-
КРЕТАН, ДОК ГА НЕ ПРОДР-
МАШЕ СТРАХОВИТЕ
ВИБРАЦИЈЕ...

ЈОШ САМ ЧИТАВ...
СНЕГ ЈЕ УБЛАЖИО
УДАРАЦ... МОРАМ
ИЗИЋИ...

НЕШТО НАИЛАЗИ!

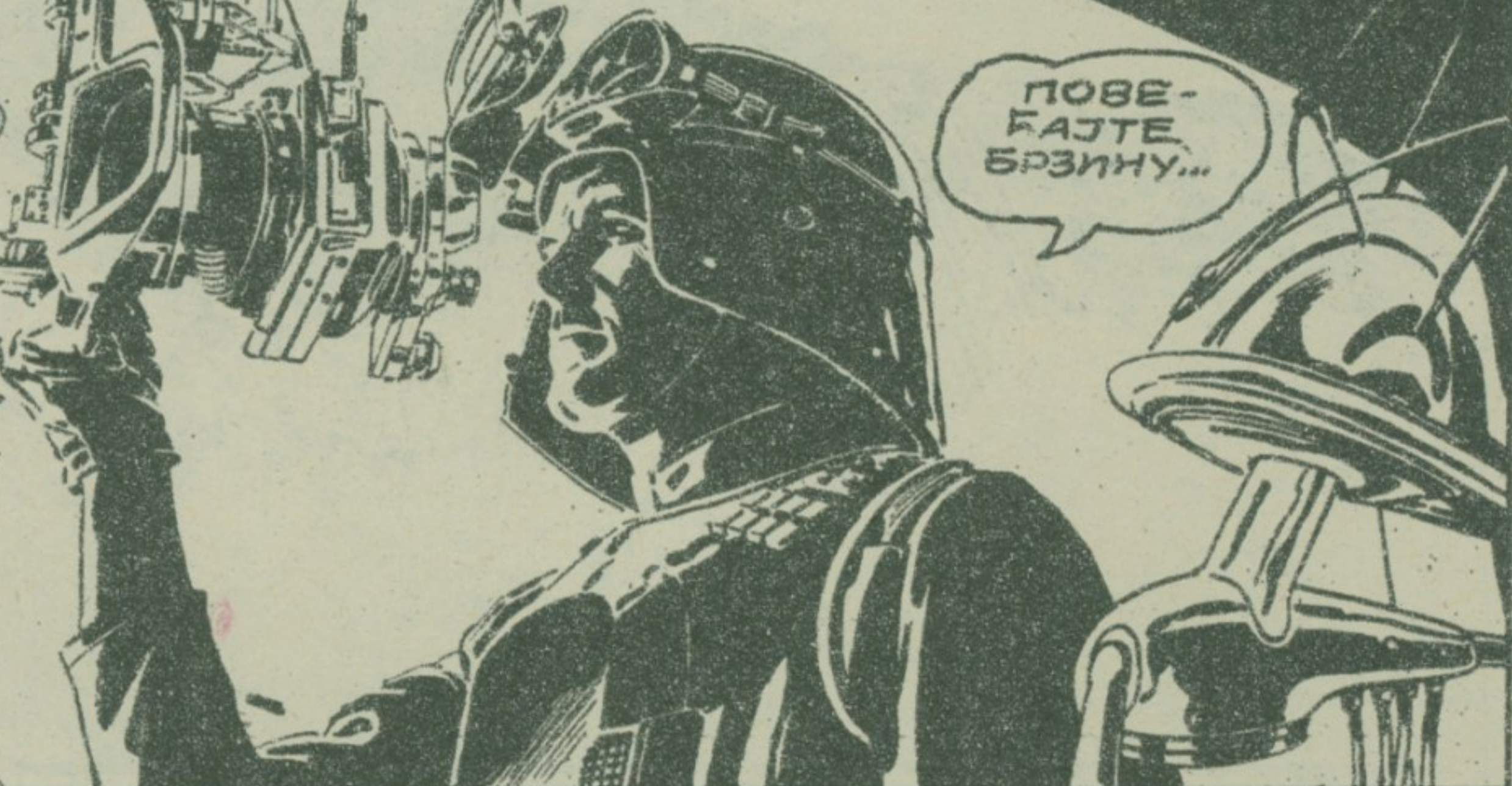

ГЕНЕРАЛ ВИЕРС
СЕ ОСМЕХИВАО
У СВОЈОЈ СНЕГО-
ХОТКИ. ОДБРАНА
ПОБУЊЕНИКА И
ЕВАКУАЦИЈА СУ
БИЛИ УГРОЖЕ-
НИ...

НАЛАЗИМО
СЕ НА ПОЗИЦИ-
ЈИ 3-2-5, ГЕНЕ-
РАЛЕ! ЊИХОВ ГЕ-
НЕРАТОР НАМ
ЈЕ НА ДОМЕ-
ТУ!

ПОВЕ-
ЋАЈТЕ
БРЗИНУ...

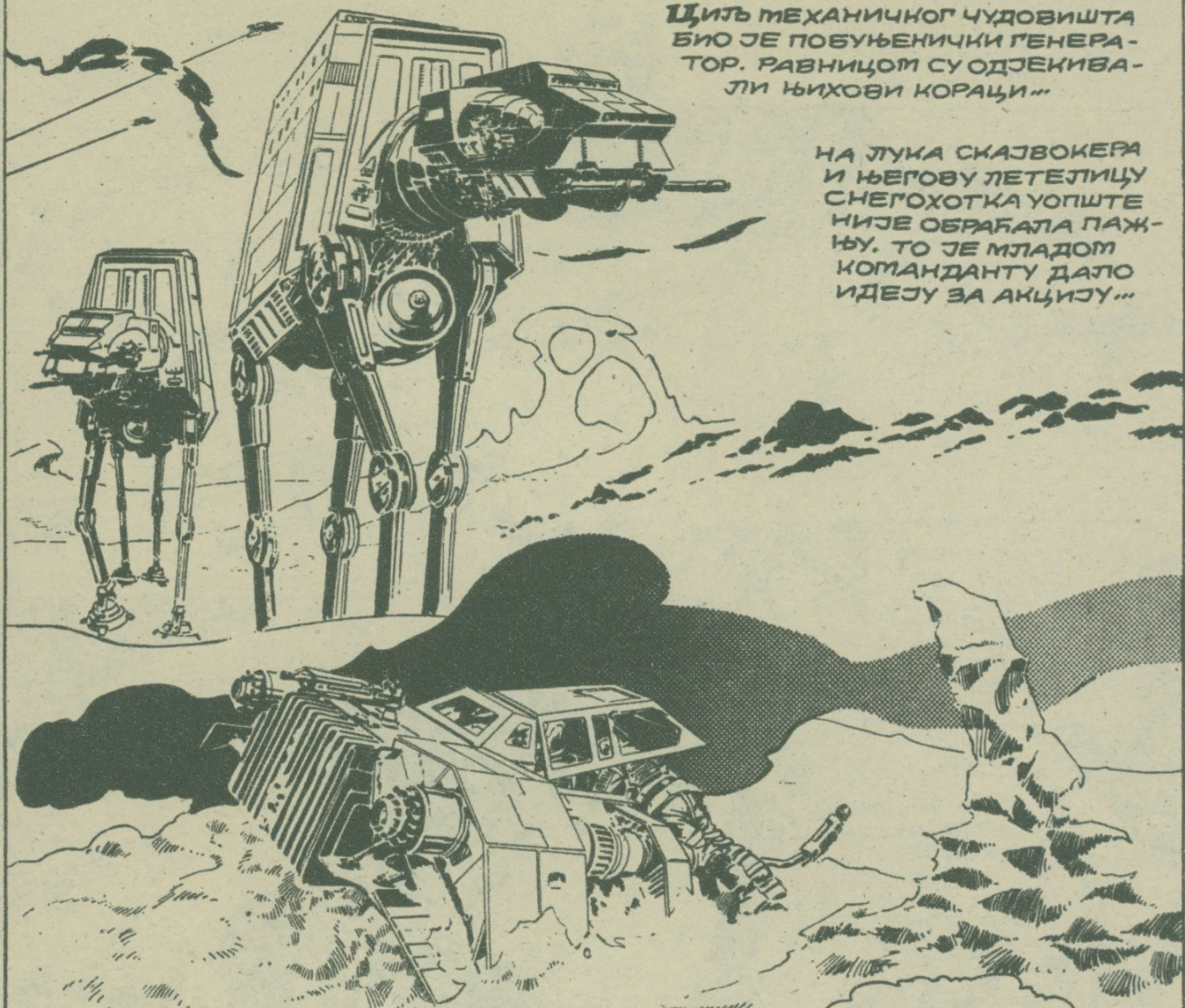

...И СМО-
ЖДИТЕ СВЕ
ШТО ВАМ СЕ
НАБЕ НА
ПУТУ!

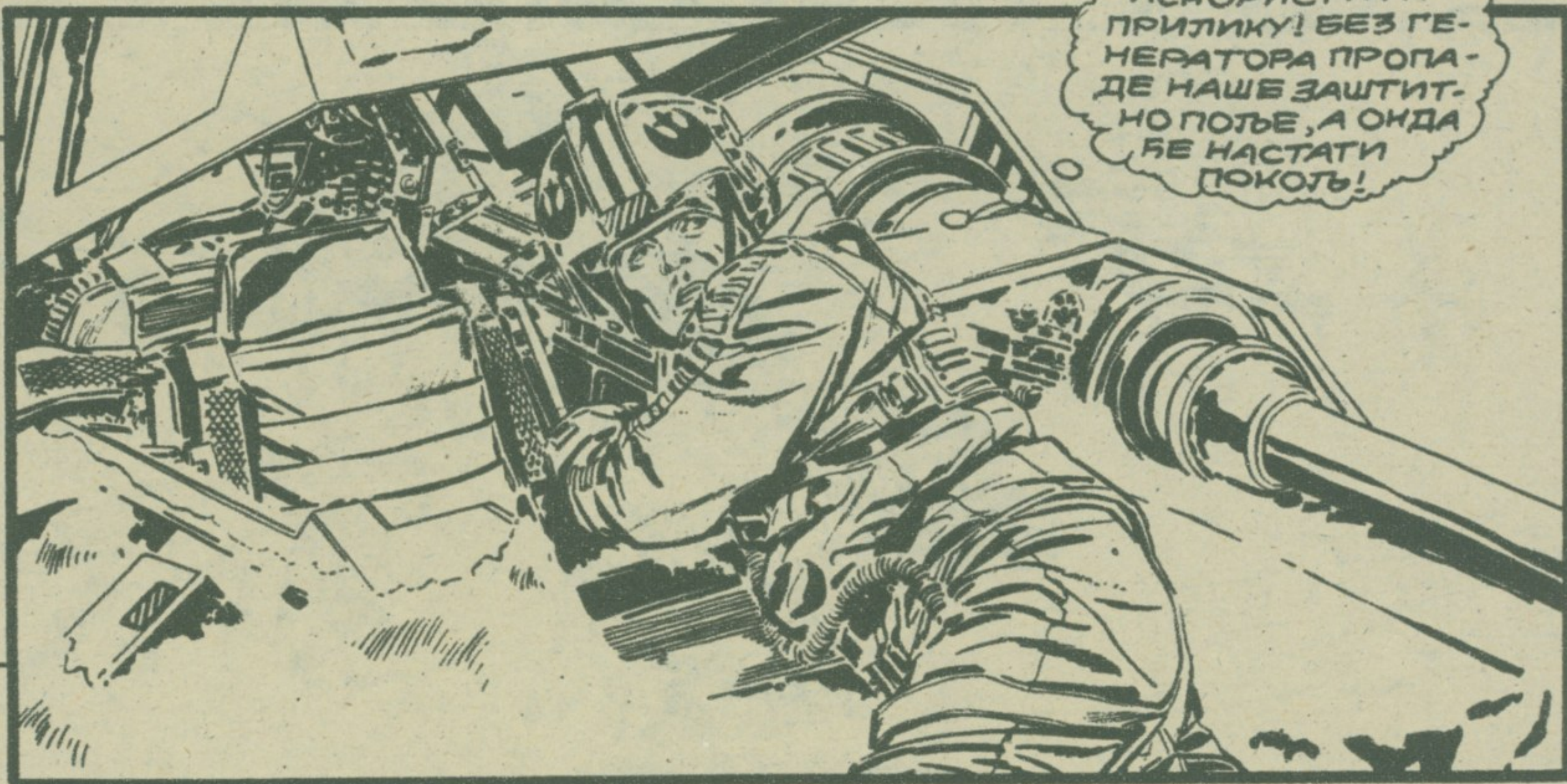

ЦИЉ МЕХАНИЧНОГ ЧУДОВИШТА
БИО ЈЕ ПОБУЊЕНИЧКИ ГЕНЕРА-
ТОР. РАВНИЦОМ СУ ОДЈЕКИВА-
ЛИ ЊИХОВИ КОРАЦИ...

НА ЛУКА СКАЗВОКЕРА
И ЊЕГОВУ ЛЕТЕЛИЦУ
СНЕГОХОТКА УОПШТЕ
НИЈЕ ОБРАБАЛА ПАЖ-
ЊУ. ТО ЈЕ МЛАДОМ
КОМАНДАНТУ ДАЛО
ИДЕЈУ ЗА АКЦИЈУ...

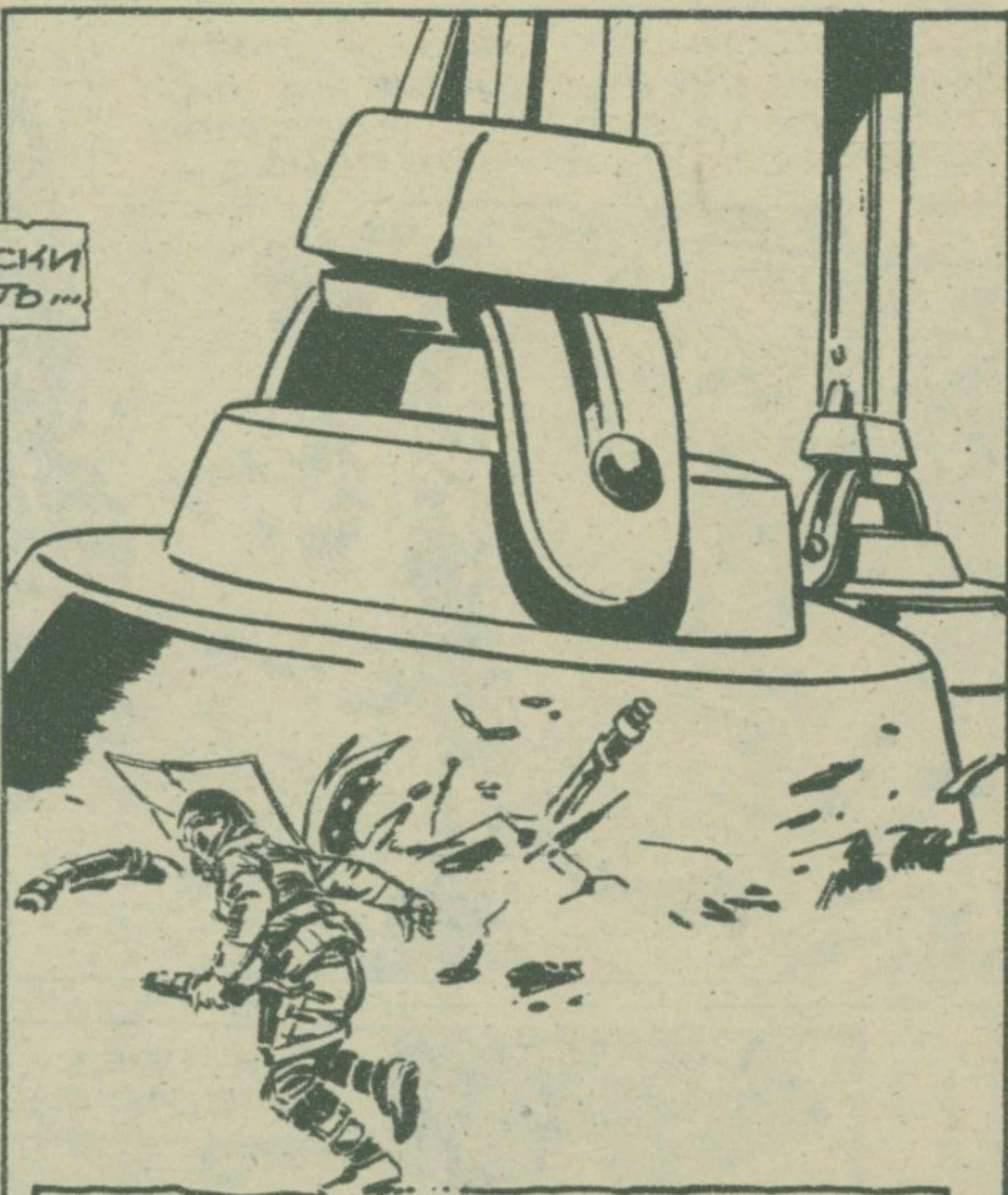
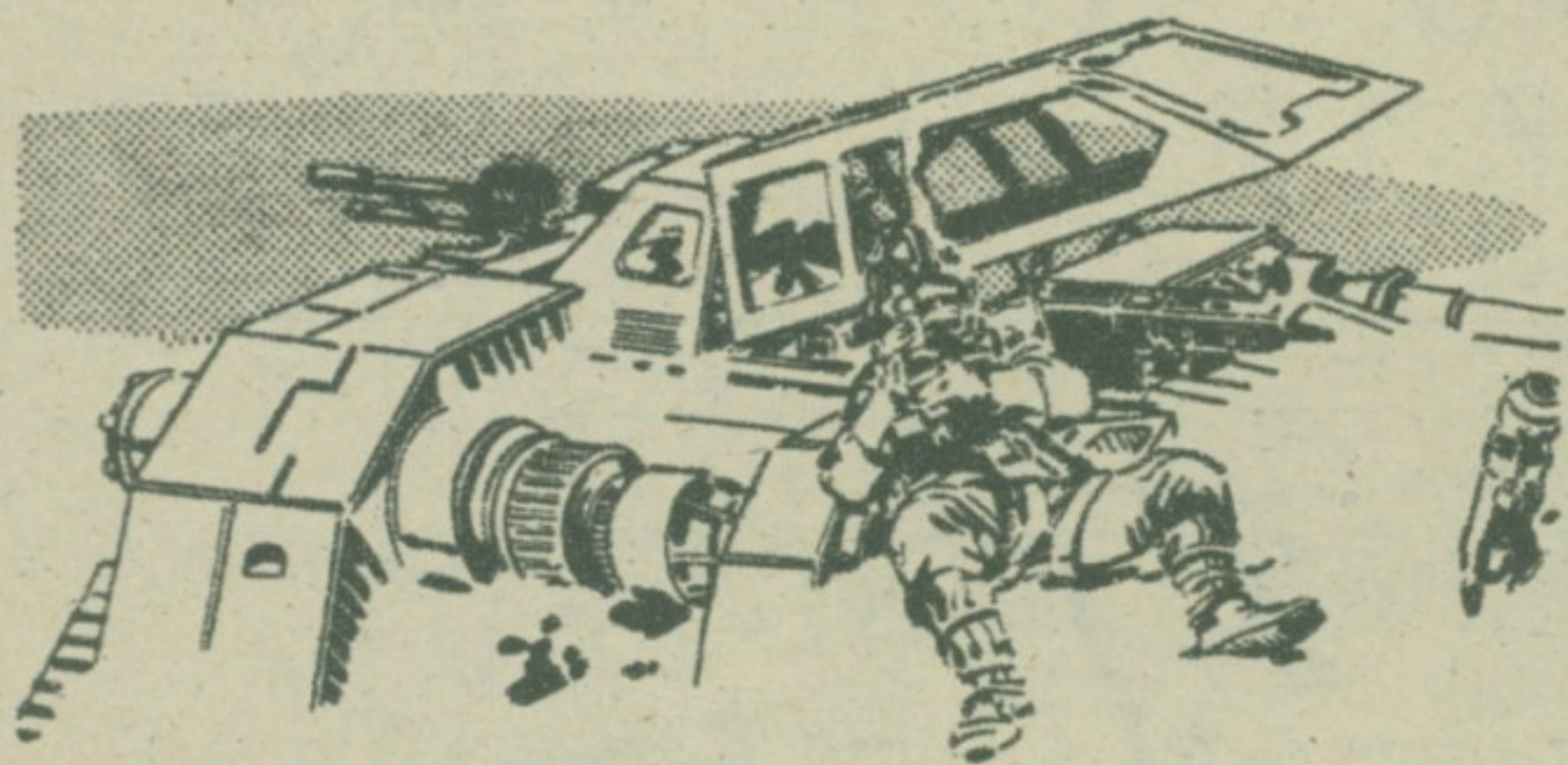
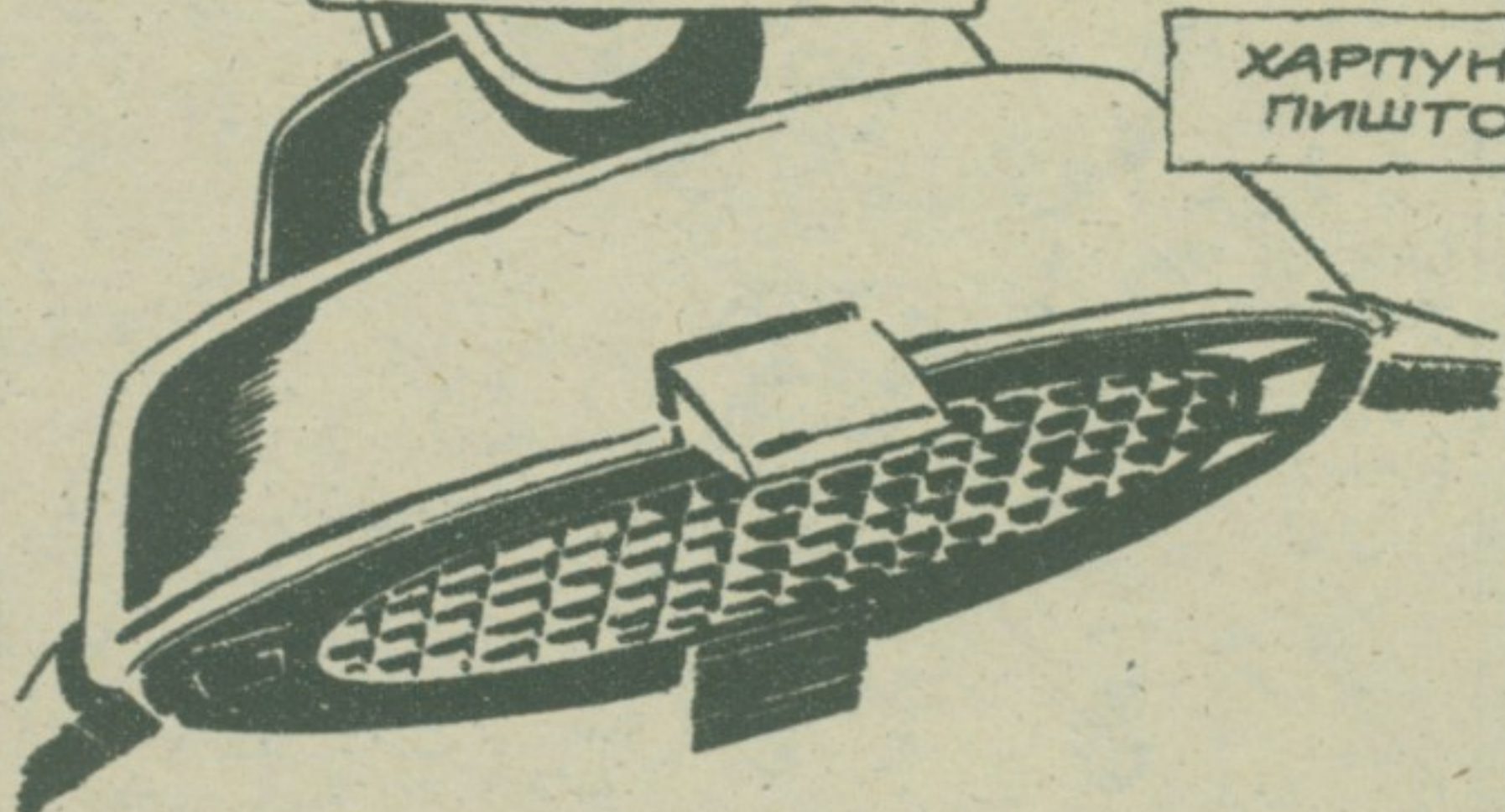

МОРАМ
ИСКОРИСТИТИ
ПРИЛИКУ! БЕЗ ГЕ-
НЕРАТОРА ПРОПА-
ДЕ НАШЕ ЗАШТИТ-
НО ПОЉЕ, А ОНДА
ЋЕ НАСТАТИ
ПОКОЉ!

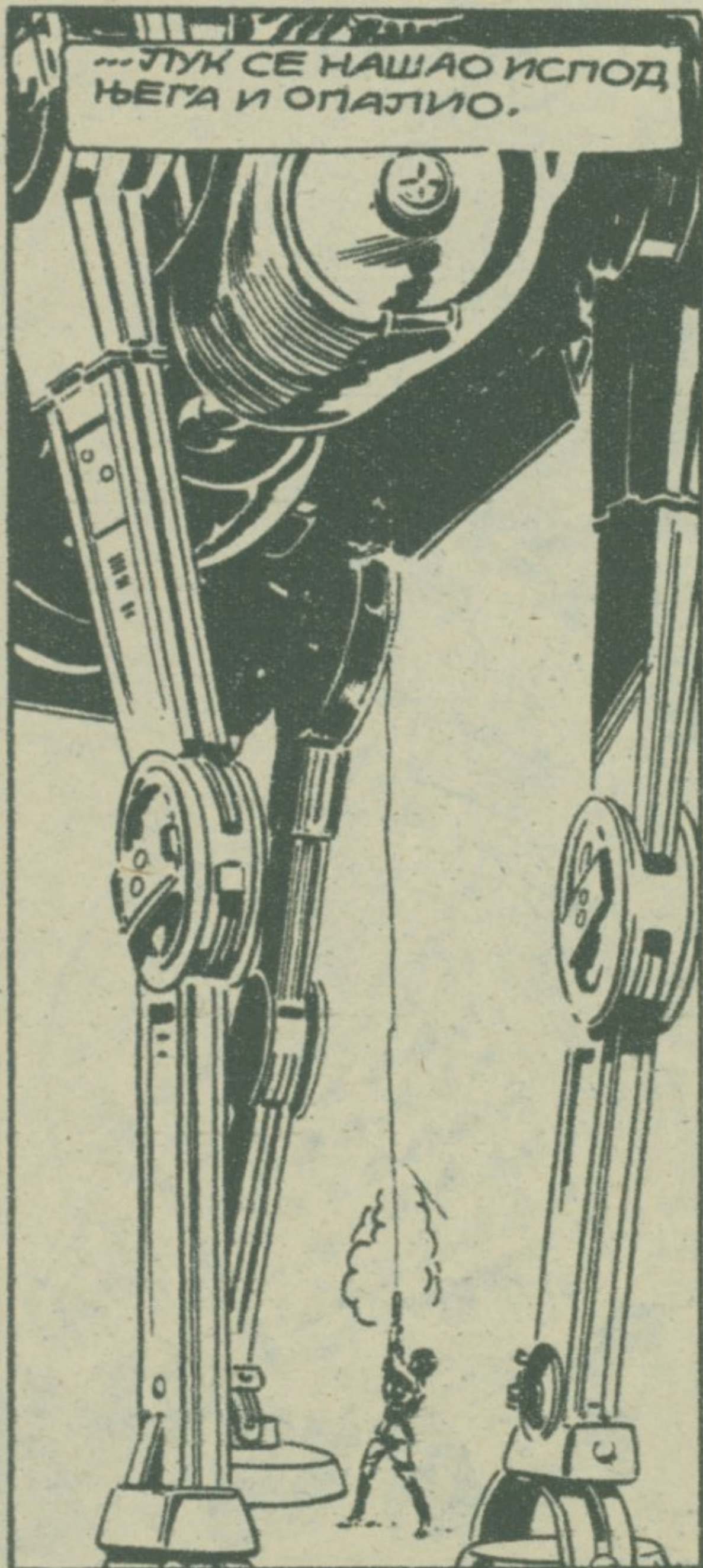
БОРЕБИ СЕ ДА ОДРЖИ РАВНОТЕЖУ
НА ТЛУ КОЈЕ ЈЕ ПОДРХТАВАЛО,
ЛУК НАПУСТИ ПАУКА ПОНЕВШИ ДВЕ
СТВАРИ...

ХАРПУНСКИ
ПИШТОЉ...

И МАДА ЈЕ ЖЕЛЕО ДА ПОБЕГНЕ
ШТО ДАЉЕ ОД ОГРОМНИХ СТОПАЛА
СНЕГОХОТКЕ...

...ЛУК СЕ НАШАО ИСПОД
ЊЕГА И ОПАТИО.

МАГНЕТСКА ГЛАВА ЧВРСТО ЈЕ ПРИОНУЛА
УЗ СТОМАК ЧУДОВИШТА. ПРИЧВРСТИВШИ
КАБЛ ЗА ПОЈАС...

...ЛУК
ПОЧЕ
ДА СЕ
ПЕЊЕ...

КАД ЈЕ ПРИШАО САСВИМ БЛИЗУ,
НЕУСТРАШИВИ МЛАДИК НАПРА-
ВИ ОТВОР ЛАСЕРОМ И ПОСТАВИ
ДРУГУ СТВАР КОЈУ ЈЕ ПОНЕО...

... ПЛАСТИЧНУ
МИНУ.

НЕМАТ
ВРЕМЕНА
ДА СЕ
СПУШТАМ
НИЗ
КАБЛ!

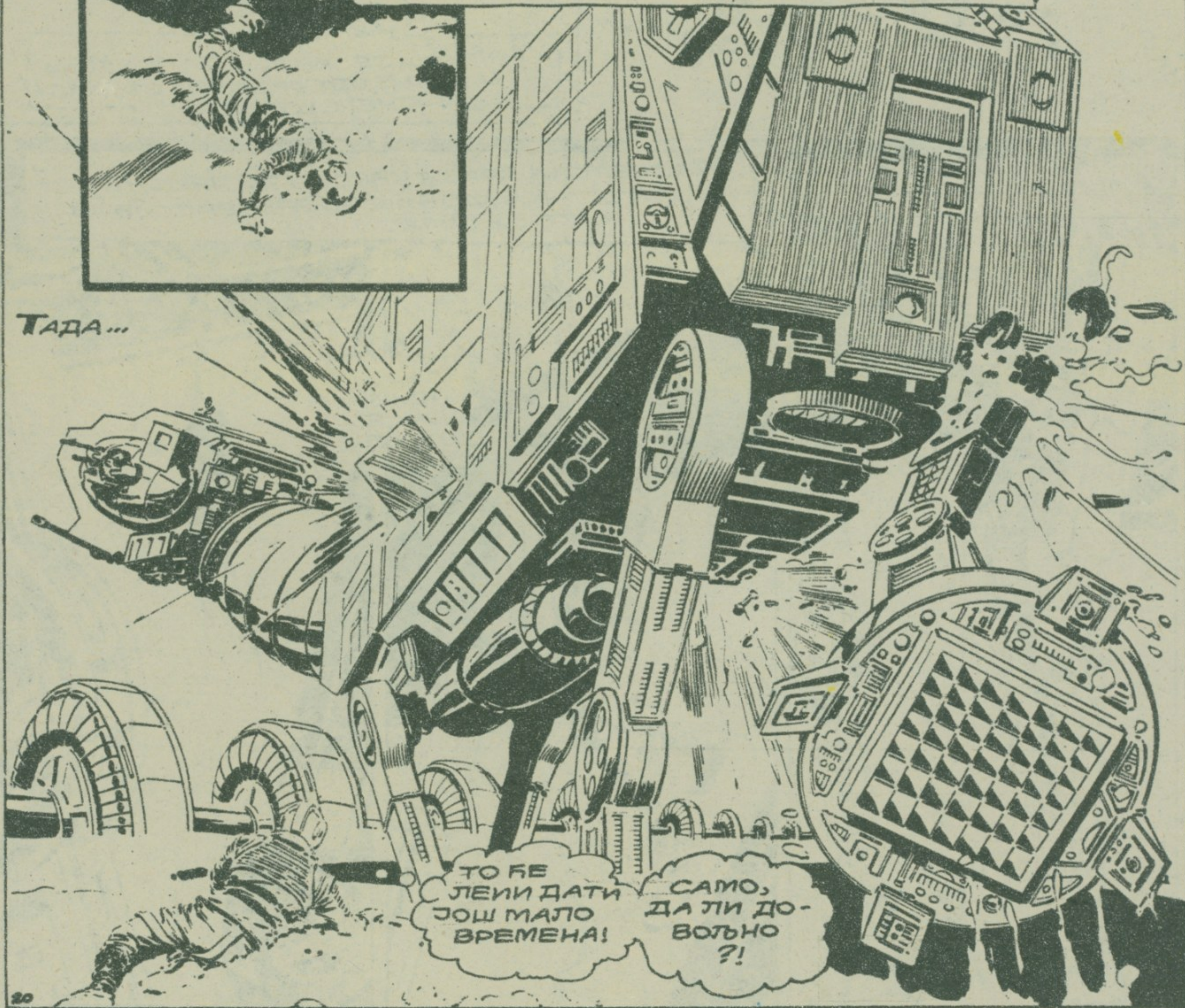
ДОК СМО
ИХ БАЦАЛИ ИЗ
ПАУКОВА, НИСУ
МОГЛЕ ДА ПРО-
БИЈУ ОКЛОП ЧУ-
ДОВИШТА! АЛИ
ОВАКО БЕ
МОЖДА...

ЛУК ТРЕСНУ О ТЛЕ И ОТКОТРЉА СЕ
ИЗБЕГАВШИ НОГЕ ЧУДОВИШТА...

ТАДА...

ТО БЕ
ЛЕПИ ДАТИ
ЈОШ МАЛО
ВРЕМЕНА!

САМО,
ДА ЛИ ДО-
ВОЉНО
?!

У СЛЕДЕКЕМ БРОЈУ: БЕКСТВО СА ХОТА

ГРАЊЕ — ИМАЊЕ

**САМОУКИ ФРАНЦУЗ
ОТКРИО ЈЕ НАЧИН
НАНО ДА УЗ ПОМОЋ
ОТПАДНОГ
ЗЕЛЕНИЛА
И НА САВРШЕНО
ЈЕДНОСТАВАН
НАЧИН ОБЕЗБЕДИ
ЕЛЕКТРИЧНУ
ЕНЕРГИЈУ, ТОПЛУ
ВОДУ, ГАС, ГОРИВО
ЗА АУТОМОБИЛЕ
ЋУБРИВО. МИНИ-
ЦЕНТРАЛЕ НИЧУ У
СВЕТУ НАО ПЕЧУРНЕ.**

САГНИТЕ СЕ, ЉУДИ!

Жана Пена данас називају „краљем зеленог злата“ а његов дом у алпском градићу Домен де Тамплије просто опседају стручњаци за енергију из читавог света, жељни да се упознају са малим технолошким чудом које је дело његових руку — крајње једноставном и крајње економичном постројењу за добијање енергије и ђубрива — из биљака.

Објекат који их толико интересује у ствари је „централ“ која Пену обезбеђује сву потребну енер-

гију. На први поглед она више личи на обично брдашце високо три и широко око шест метара. Али, испод земљане облоге налази се педесет тона биљног коктела, мешавине гранчице вреса, смреке, клеке, боровнице, смрче, јеле, бора, разног шибља и другог зеленишта. У средини је челично буре запремине четири кубна метра, готово до врха пуно истом овом смешом која се ту кисели пуна два месеца. Резервоар је херметички затворен, али је цевима спојен са двадесет четири

ваздушне коморе: то су аутомобилске гуме (унутрашње) које су специјално монтиране у непосредној близини и служе као „боце“ за метан ослобођен у току превирања смесе.

ТИКВА БЕЗ ВОДЕ

— После дестилације, односно проласка кроз ситно камење потопљено у води, и сабијања — објашњава самоуки конструктор — добијени гас користимо у домаћинству: за кување, производњу е-

лектричне енергије и као гориво за сва наша возила.

За само два месеца Пен произведе пет стотина кубних метара гаса, а то је количина горива којом његова супруга Ида подмирује потребе у кухињи за читавих годину дана, и уз то, загрева две посебне пекаре у дворишту...

У шути иза куће Жан Пен држи мотор с унутрашњим сагоревањем. Он троши метан а служи за покретање генератора који сваког сата произведе стотини електричне енергије. Овом струјом домаћин пуни батерије акумulatorа и тако обезбеђује енергију за осветљење у кући. Осим тога, на крову њиховог комби-ситроена монтираше су две боце са укупно пет кубних метара сабијеног гаса који возилу омогућује да развије брзину и преко сто километара на час. Жан тврди да сваких десет килограма смесе обезбеђује количину гаса која по вредности одговара једном литру „супера“. Треба-ло је само на карбуратор поставити специјални додаток.

Из бунара у дворишту изведена је пластична цев и постављена тако да пролази кроз гомилу поменуте смесе и иде даље, све до

Али, немојте мислити да се баца; она обезбеђује педесет тона природног ђубрива! Расипајући овај хумус по неплодном каменитом терену око куће Пен је успео да подигне диван поартњак у коме се могу наћи чак и тропске биљке, као што је једна врста веома слатке тикве пореклом из Индије и централне Африке а Французи је називају „чајот“. Иако биљке уопште не залива, Пен убира изузетно крупне плодове јер је вода „синтетизована“ у самом ђубриву!

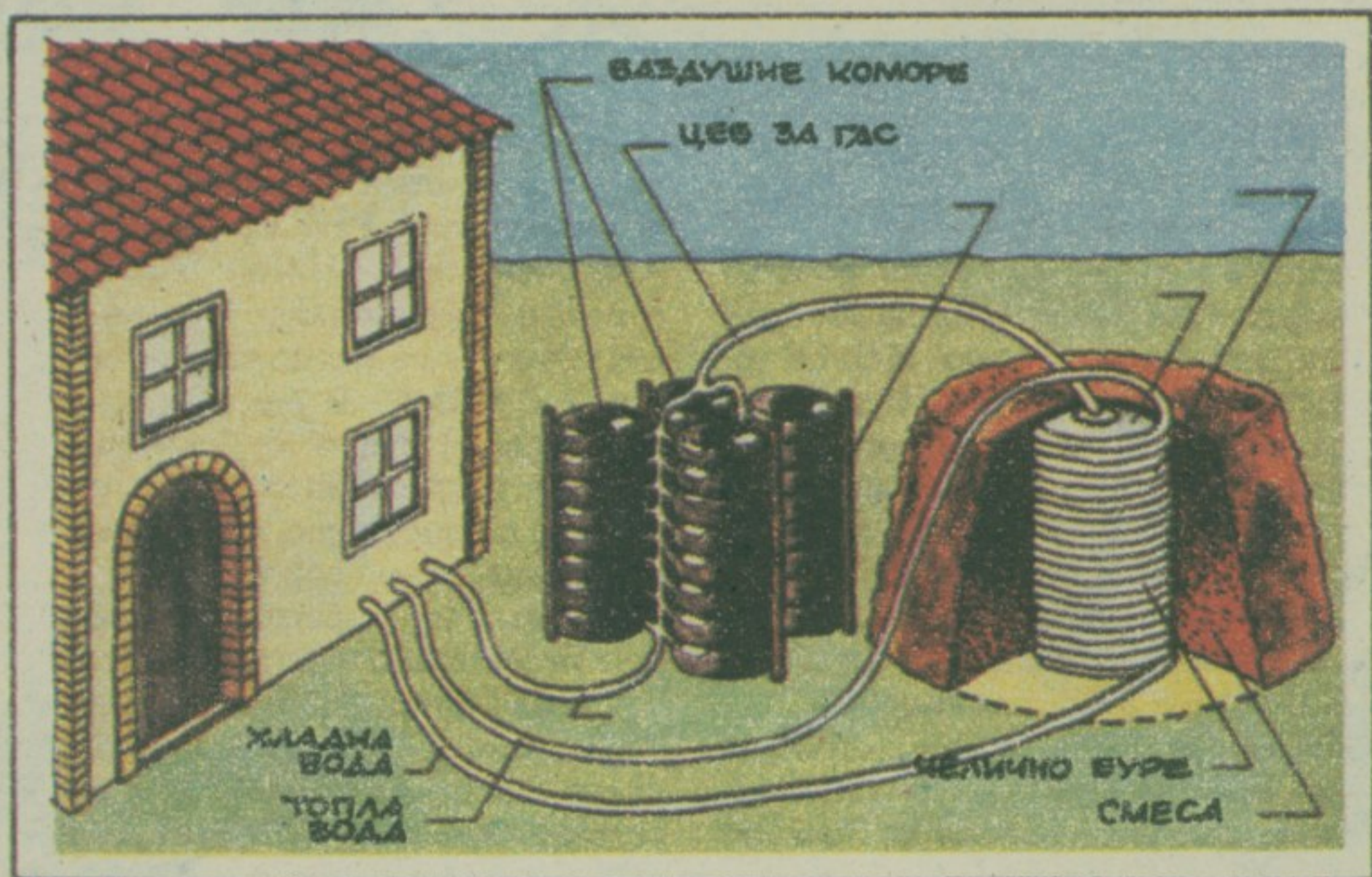
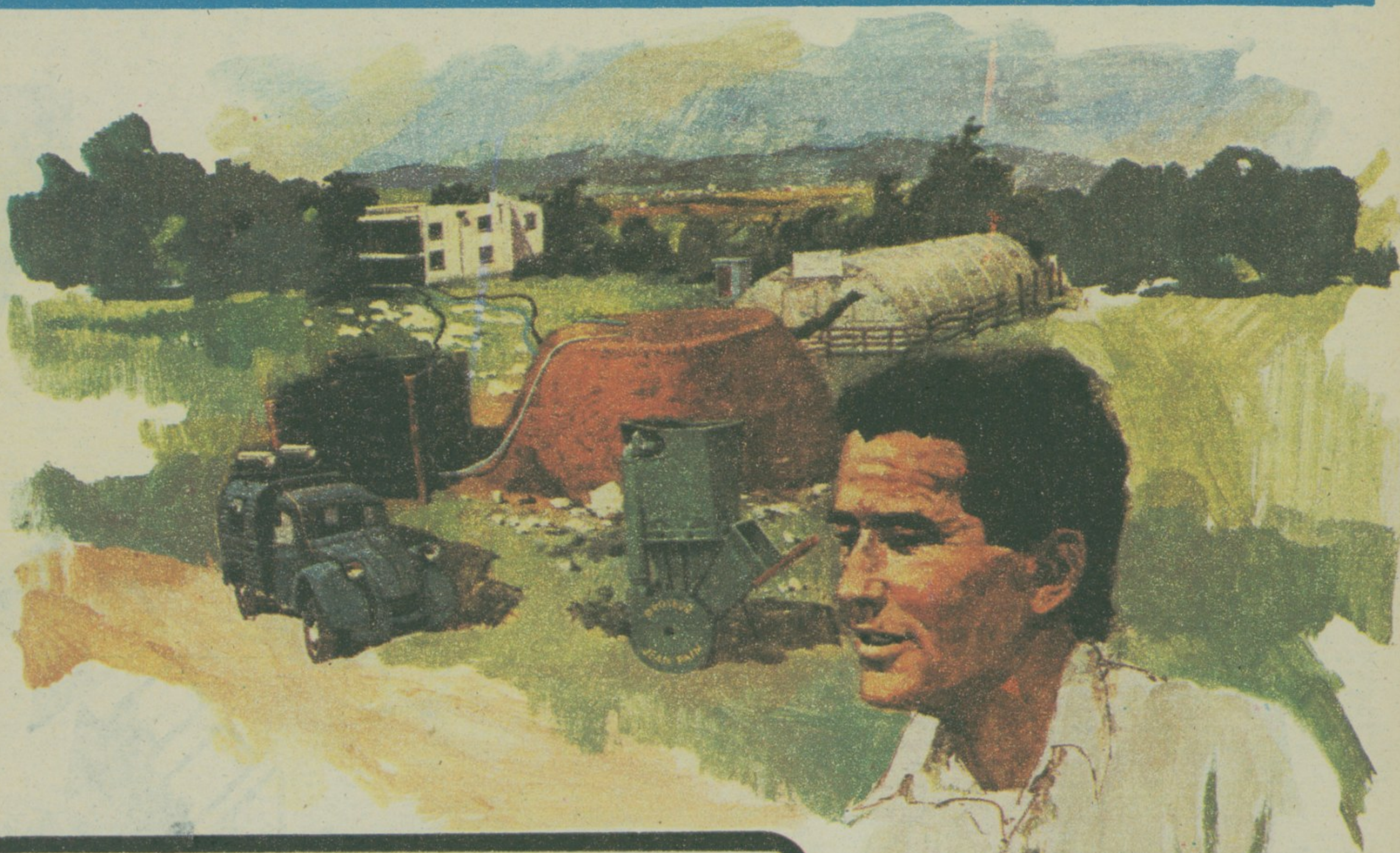
ЗЛАТО У „ПРИЗЕМЉУ“

Да би изградио ову јединствену енергетску централу Пен је утрошио петнаест година труда. А све је почело тако што је сакупљајући грања у шути приметио да је на местима где је оно лежало заједно са лишћем и угањеним жбуњем вегетација далеко бујнија. Иако је завршио само основну школу, схватио је да се распадањем зеленила ствара хранљива материја која земљиште чини плодним и закључио да подражавањем природе може и сам да произведе хумус и узгред искористи

енергију која се ослобађа у току процеса превирања.

Тако је овај човек без икакве дипломе, само захваљујући изузетној интелигенцији и моћи запажања, од 1965. до прошле године проучио десетине и десетине дела научне литературе и узгред извео безброј експеримената.

Чим се поведе разговор о његовом постројењу, Пен одмах каже да шуме у 21. веку могу да постану човеку „избавитељ“. За Француску, на пример, шира примена његовог система за производњу е-

енергије била би од изузетног значаја јер Французи годишње увезу око 126 милиона тона нафте, а шуме у овој земљи, према процени неких биолога, скривају годишње резерве енергије која одговара количини од двадесетак милиона тона овог скупогорива. Укратко: 1.000 хектара шуме може да обезбеди 8.000 тона ђубрива годишње, 96.000 кубних метара биогаса — одговара количини од 480.000 литара нафте — и милионе литара топле воде. При том, само дванаест процената од

вредности добијене енергије отпада на трошкове! Овај циклус може да се понавља у бесконачност јер се шума односно њено „приземље“, богато жбуњем, шибљем и разним травама, обнавља сваке седме године. Сакупљањем корисног шумског отпада ми, практично, штитимо шуму и чувамо је од пожара, и обезбеђујемо непресушне резерве ђубрива и енергије.

У сеоцету Сентуи које има око петсто становника, сва домаћинства се увели-

ко греју на овај начин. Општинска администрација у Шамберију од прошле године такође се користи Пеновим методом: гомила од двеста кубних метара мешавине грања платана и липе обезбеђује им 23.400 килокалорија — довољно за загревање стакленика површине двеста квадратних метара. За две године на овај начин биће обезбеђено и осамдесет кубних метара хумуса за потребе паркова у граду.

ЧИСТА ЛОГИНА

Пенов метод све се више шири Европом, испробали су га и прихватили и неки наши напреднији пољопривредници. У једном месту у близини Брисела у Белгији отворена је експериментална станица Међународног комитета Жан Пен, основаног још 1978. У станицу непрекидно стиже материјал сакупљен у приземљу шума — акција у којој добровољно учествује око шесте општина! Само три гомиле смесе од укупно сто педесет тона материјала, између осталог, обезбеђује све потребне количине ђубрива за експерименталну „башту“ која обухвата велики воћњак, расадник дрвећа, цвећа и украсног шибља и комплекс за узгајање експерименталних сорти кукуруза.

Ова станица која се сматра великим успехом Комитета Жан Пен, бави се и многим другим активностима: штампа приручнике, заказује конференци-

је и двапут годишње организује петнаестодневна предавања за пољопривреднике, студенте и екологе из свих крајева света. Недавно је одржан и специјални семинар за тридесетак агронома из Африке.

Пен већ има следбенике и у Аустралији, Сједињеним Државама, Тунису, Средњој Америци, Јапану... Књига коју је написао заједно са супргом већ је преведена на неколико језика и продата у преко седамдесет хиљада примерака.

Из историје је познато да једноставни принципи крију велика открића. Управо то нам нуди самоуки Жан Пен — решење које се базира на чистој логици. А зелено злато је ту пред нама, треба само да се сажмемо и сакупимо га.

Д. В.

Двадесет седмогодишњи Фред Цонер и његов три године млади друг Курт Вилек пошли су 18. октобра 1972. на алпски масив Тенентгебирге. Желели су да га пређу у смеру запад-исток. Можда би неко други лако одустао од такве намере посматрајући низ врхова виших од 2 000 метара али за двојицу младих планинара то је био само мало напорнији излет. Сличне подухвате извели су већ много пута, а Фред је чак у неколико наврата водио и своју жену и двоје деце.

Око два часа по подне већ су преšli више од половине пута, а за све то време пратило их је пријатно јесење сунце.

СЛОМИО САМ НОГЕ

Време се изненада променило. Облаци су заклонили сунце и, како то већ бива у планини, убрзо је почела права снежна олуја. Фред и Курт напредовали су с муком кроз наносе од око пола метра, на лица им се хватала ледена скрама а ветар им пробијао одела. Ипак су наставили према превоју Тауерн којим је требало да се спусте у подножје.

Око осам сати увече олуја је престала, појавио се и месец. Фред, који је ишао први, врло брзо је схватио да су промашили превој. Пред њима је сада био опасни источни усек.

Помисао да се врате и поново покушају да пронађу превој брзо су одбацили свесни да би опет могли залутати, а провести ноћ у планини било би тешко, ако не и кобно. Остала је друга могућност — да се спусте преко усека који је био пред њима.

Фред је, као искуснији, опет кренуо први — корак по корак по залеђеном тлу. Једва да је стигао до средине кад се оклизнуо и полетео ка провалији. Очајнички је покушавао да се

речи охрабрења и упитао га да ли је повређен.

— Мислим да сам сломио ноге, али не крварим — одговорио му је он. Потом је Фред покушао да се одмакне од ивице жлеба. Чим се померио, склизнуо је још неколико центиметара. Покушао је поново, окренуо се некако на бок и сео. Курт је био тридесетак метара даље.

Температура се у међувремену спустила на око 10 степени испод нуле. Планинаре је чекала тешка ноћ.

Фред је покрио ноге ранцем и примирио се. Јасно је видео светла касарне удаљене око километар од гребена на коме се налазио, као и неколико сеских имања у долини. Малим догледом разазнавао је лица војника и људи на имањима. На жалост, ни он ни Курт нису имали батеријску лампу којом би скренули пажњу на себе.

Сетио се да у џепу има звиждаљку. Сваког минута звиждао је по шест пута алпинистички позив за помоћ али то нико није чуо. Смирио се и почео да мисли на жену и децу. Јавили су се први знаци поспаности — глава му је на час клонула, али се баш у том тренутку зачуо глас његовог друга. Курт је схватио да је сан највећа опасност за Фреда. Ако заспи, склизнуће у провалију и сигурну смрт. Стално је причао, запиткивао и тражио од Фреда да му одговара.

У зору их је хладноћа готово паралисала. Курт је устао и прошетало, али његов друг није могао. Ипак, Фред је одлучио да, ма колико то било опасно, и он размрда своје мишиће. Одупро се рукама о тле и, упркос боловима, упорно подизао тело. Трљао је руке, померао прсте на ногама. Када је то завршио, приметио је да се опет приближио ивици провалије. Лагано се вратио назад.

Свитало је када су запазили да се путем у долини

њихово дозивање нико није могао да чује.

Остало је једино да Курт покуша да се спусти у долину и потражи помоћ. Довикнуо је то Фреду и кренуо журно. Покушавајући да заобиђе једну стену умало није залутао. На сву срећу, нашао је њихове синоћне трагове и кренуо држећи се њих. Пуна

ло. Схвативши да усамљен и повређен човек на планини неће још дуго да издржи, одмах је обавестио дежурну спасилачку екипу на аеродрому у Салцбургу. Само неколико тренутака касније у потрагу су кренула два санитарска хеликоптера.

У међувремену, Фред је

преживљавао најтеже тренутке. Болови у ногама били су неподношљиви, па је у једном тренутку чак помислио да узме таблете за смиривање. Одустао је

два часа трагао је за неким превојем којим би могао да се спусти у долину. Када му је то коначно успело, умало није настрадао. Само што је почео да се спушта, оклизнуо се и пао покренувши лавину. Покушао је да одскочи у

страну, а затим се заустави, али то му је успело тек педесетак метара ниже. Огромна снежна маса протутњала је тик уз њега. Устао је и продужио.

Остатак пута прешао је трчећи. Испорпљен и угруван појавио се на прагу једне излетничке куће тек око подне. Власница је брзо схватила о чему се ради и одмах успоставила радио-везу са полицијском станицом у долини. Породице двојице планинара већ су обавестиле окружног полицијског инспектора Петера Реша о нестанку Курта и Фреда и он је већ предузео све што је треба-

Тешко повређени планинар налазио се удаљен од понора само један метар. И најмањи покрет могао је да буде кобан

У СТЕНИ МРТВОГ ЗВУКА

Ујутро, нешто пре седам сати, Курт је чуо гласове дрвосеча који су радили у некој од увала у близини. Почео је да виче из свег гласа, али нису га чули. Тада су схватили да се налазе на такозваној стени мртвог звука, што значи да

за нешто ухвати, али узалуд. Срећом, једва метар од амбиса ударио је о неку избочину и ту се зауставио.

Курт је све то посматрао престащен, немоћан да било шта предузме. Кад је видео да се његов друг ипак зауставио, отео му се уздах олакшања! Покушао је да дође до Фреда и извуче га, али већ после првог корака ноге су му полетеле. Инстинктивно је пружио руке и ухватио се за гране једне јеле. Тако се извучао из усека. До Фреда није могао да дође. Довикнуо му је неколико

44 Довикнуо му је неколико

досетивши се да би од њих
брзо заспао, а то би значи-
ло смрт.

ВЕЖБАТИ, САМО ВЕЖБАТИ!

Наставио је с вежбањем покушавајући да не мисли ни на шта. Међутим, како је време одмицало а помоћ није стизала, све је више веровао да Курт није успео и да је вероватно страдао уз пут. Од неиздрживе хладноће толико се тресао да се уплашио да ће од дрхтања склизнути у амбис. Али, упорно је наставио са гимнастиком.

Одједном је зачуо звук мотора, а онда угледао и хеликоптер. Почео је да маше, али га нису приметили. Неколико минута касније летелица се поново појавила, нешто даље. Опет је узалудно махао. Када су се спасиоци удаљили, схватио је да је он само једна ситна мрља коју је тешко видети у низу пукотина и усека. Помисао на нову ноћ у планини потпуно га је обесхрабрила. Био је свестан да то не може издржати.

ЧУДА СЕ НЕ ПОНАВЉАЈУ

Стефан Херст, вођа једне од спасилачких екипа знао је да усамљеног и повређеног човека неће моћи да открије тако лако. Радиом је јавио Курту да се спреми а он ће доћи по њега како би им помогао у трагању.

Поло часа касније над Фредом се опет појавио спасилачки хеликоптер. Спустио се на зараван, тридесетак метара даље, и из њега су искочила два човека. Један од њих био је Курт.

Хеликоптер се два пута враћао по спасиоце и опрему. Свако спуштање било је врло опасно — једна скија налазила се на ивици усека, а елиса је од стене била удаљена само два метра. Мало јачи налет ветра разбио би летелицу и унесређио и саме спасиоце. Најзад, око петнаест часова завршена је драма Фреда Цонера који се врло брзо нашао у болници у Шварцаху.

Лекари су установили да је тешко промрзао, али да има и других повреда: вишеструки прелом леве бутне кости и зглобне чашнице као и ишчашење оба кука.

Тек после четири месеца опоравка Фред је опет стао на ноге. Доктор Рудолф Фердини рекао му је тада:

— Ви сте врло отпоран и храбар момак, али да сте тамо горе остали још неколико сати, сигурно не бисте преживели.

— Нећемо више у планине. Овог пута се десило чудо, али чуда се не понављају — било је све што је новинарима саопштио Фредов пријатељ Курт.

З. Л.

ШАРЕНЕ АУТО-СТРАДЕ

Стручњаци Шкотског медицинског центра у Единбургу сматрају да и најсавременији ауто-путеви имају један огроман недостатак: пред возачем се пружају као сива, једнотонска трака што смањује његову пажњу и често доводи до несреће. Истраживачи због тога препоручују да се поједине деонице путева обоје јарким, контрастним бојама. У Сједињеним Америчким Државама прихватили су савет шкотских стручњака и већ извршили извесне пробе. У првено су биле обојене опасне раскрснице, а такође и места где почињу насеља. Јаркожутим бојом обележене су деонице путева са ограниченом брзином, а плавом зоне око школа. Први резултати потврдили су да разнобојни асфалт помаже да се смањи број саобраћајних несрећа. Тако, на пример, великој низбрдици у близини града Сан Дијега, у Калифорнији, где су пут обојили јаркожуту, није забележен ниједан саобраћајни удес.

БЕЗ МИЛОСТИ

Најстроже казне за војњу у напитом стању свакако су оне у Норвешкој. Возач у чијој се крви нађе макар 0,05 процента алкохола (добро сте прочитали, није 0,5 као у Југославији) добија најмање три седмице затвора. Затвореници морају да раде тешке физичке послове. Никаквих изузетака и повластица нема. Међу двадесет хиљада возача осуђених за последње три године због војње у не сасвим трезвеном стању, било је неколико чланова владе и један члан норвешке краљевске куће.

ПОДЗЕМНИ РЕЗЕРВОАР

Недавно су геолози на југу Француске открили, и то случајно, подземну реку чији до данас утврђен ток износи четрдесетак километара мада он може да буде и много пута дужи. Судећи по свему, подземна река улива се у неку надземну, а ова, пак, у Средоземно море. Међутим, место утока још није откривено. Како је подземна река апсолутно чиста, француски хидролози планирају да је искористе за снабдевање водом читавог низа градова и мањих насеља.

ЧУДНА МРЕЖА

Један грађанин познате западнонемачке бање Баден-Баден страшно мрзи аутомобиле и аутомобилисте, а своју мржњу утољава на заиста необичан начин. Одмах после ручка он седа поред прозора у свом стану на врху једног облакодера и посматра јаког догледа почиње да осматра околину. Чим угледа непрописно паркиран аутомобил, телефоном јавља саобраћајној полицији његов број и место где се налази. За осам година, колико се бави овим несвакидашњим хобијем, он је омогућио да се од возача који не поштују прописе наплати неколико десетина хиљада марака!

ДРУЖЕЉУБИВИ КРОКОДИЛИ

У пролеће, када реке надлазе, полуодрасли крокодили скупљају се у полукруг и постављају се насупрот речној струји. Тако у полукругу сваки крокодил хвата рибу коју вода нанесе на њега, а за то време чак ни они сасвим уз њега неће покушати да му преотму плен. Између њих никад не дође ни до најмањег гложења око рибе.

Одрасли крокодили често удвоје ловџе и заједно поједу свој плен. Зоолози су имали прилику да посматрају овакав приказ: два крокодила удруженим снагама вуку по земљи уловљену антилопу да би је праведно поделили између себе. Због тога они сматрају да крокодили нису усамљеници и себичњаци, какву слику о њима добијамо посматрајући их у зоолошком врту, већ врло друштвени створови.

На небу није било месеца да осветли мрачан пут. Дечак је ишао полако, напрежући очи да назре било какав путоказ. Залутао је! Од те помисли осетио је језу по леђима. Није било ничег познатог што би му помогло да нађе своју кућу у прилику ноћи.

Могло је једино да уочи гране стабала које су се повијале на ивици пута. Шта је иза дрвећа? Дивље животиње? Разбојници? Дечак се брзо вратио на средину пута где се осећао безбеднији.

Наједном, нешто крутније је искочило из шуме. Дечак је покушао да потрчи, али ништа — као да је угазио у лепак, па не може да се покрене. Оно нешто му се приближавало. По-

би нашао пут до куће. Могло би, такође, да на небу смести Месец како би себи осветлио пут. Исто тако, могао би да присили своје ноге на бекство од „мечег“ што је искочило из мрака. Неки истраживачи верују да је то све доста могуће. Као доказ они наводе да постоји један народ који је том вештином већ овладао.

Теч је о Темијарима, народу из тропске Малезије, на рубу Јужног кинеског мора. Још педесетих година антрополог др Килтон Стјуарт посетио је Темијаре, проживео с њима једно време и научио много о њиховој култури, веровањима и учењима. Ништа од тога није било толико фантастично као њихове представе о сновима.

влада опасност“. Обука помаже деци да промене резултат сна тако да се он оконча на што бољи начин.

Можемо ли и ми да научимо оно што Темијарима већ полази за руком? Научници Дејвид Фаулкес и Мери Трифин из Џорџијског института за ментално

вољци су у неким случајевима успевали да остваре свој наум, а у неким нису.

СНЕВАЧИ У ЛАБОРАТОРИЈИ

Др Трифин и др Фаулкес верују да ове огледе

треба на разне начине мењати пре него што се да коначан суд о томе да ли се сновима заиста може управљати. Ови научници намеравају да још више раде са својим добровољцима. Осим тога, уместо да сњају код куће и ујутро описују своје снове,

Пол лупом науке: сцена из једне америчке лабораторије за проучавање снова.

СТВА ПО ПОРУЦБИНИ

куцавао је да врисне, али узалуд.

— Дејане! Дејане! — позвао га је неки глас. У дечаковој глави ковитлаше су се збркане мисли и слике. — Дејане! Дејане! — опет се зачуо глас.

Дечак је отворио очи. Један дуги тренутак није знао где се налази. Затим је угледао лице своје мајке и зидове собе облепљене постерима. Налазио се у својој кући, у свом кревету — а не на мрачном, пустом, непознатом путу. Мајка га је из ружног сна извела у сигурност.

ТЕМИЈАРИ ТО ВЕЋ РАДЕ

Сви понекад имамо неки страпансан сан сличан Дејановом, али све донедавно ружни снови нису били предмет научног истраживања. Данас међутим научници проучавају тајне снова и долазе до изненађујућих резултата.

Пре свега, ма колико застрашујуће изгледао, сан не може да буде „лош“. Снови нам помажу, кажу научници, да решимо проблеме који нас оптерећују у току дана кад смо будни. Штавише, постоје извештаји да ћемо, уз помоћ изборних метода, бити у могућности да снове „програмирамо“ тако да нам буду од веће користи него што су то данас. Другим речима, вероватно је да ћемо развити способност да по жељи мењамо ток наших снова.

У том случају, у нашој причи о Дејану, дечак би у свој сан могао да унесе и неки путоказ помоћу кога

Научници су утврдили да ружни снови нису лоши — најбољи, имају блајошворно дејство. Сада на сивоје да сањање »програмирају« иако да оно пошане још корисније. У шоме им помаже искуство једној древној народа из Малезије.

Темијарски родитељи сваког јутра седеју са својом децом да би саслушали њихове приче о сновима. При том, није им циљ да само саслушају казивања своје деце климајући главом него и да их подуче да разумеју како ти ноћни снови утичу на свакодневни живот, како да одвоје оно што је стварно од нестварног у свету снова, да застрашујуће снове преокрену у спасоносне.

ОД СТРАХА ДО СПАСА

Захваљујући тим разговорима, тврди др Стјуарт, деца стичу знања о томе како да се суоче са својим сновима док они још трају! Ако нешто или неко нападне дете у сну, оно мора да се „супротстави“ и са-

здравље извели су већи број огледа који наговештавају да би одговор могао бити потврдан.

У једном експерименту, ови истраживачи су нагласили већи број добровољаца да сами изабере „тему“ о којој ће сањати. Затим, у току десет ноћи, добровољци су покушавали да сањају о изабраној „теми“. О својим сновима које су били у стању да запамте правили су белешке. Потом су све белешке предали четворици „судија“ који нису ништа знали о одабраним „темама“.

Као што се у многим сновима догађа, „теме“ су биле добро замаскиране, па је било доиста тешко проценити да ли су сневачи успели да погоде изабрани циљ. Како изгледа, добро-

будући добровољци ће са-
нање обављати у лабора-
торији.

Истраживачи ће моћи да
их буде у току сна како би
одмах сазнали о чему са-
њају. Није, напоре, искљу-
чена могућност да добро-
вољци сањају управо о и-
забраној „теми“, али да то
ујутро забораве.

Сигурно је да снови и-
рају важну улогу о очува-
њу душевног здравља љу-
ди. Истраживачи снова су
установили да човек више
снева кад има тешкоће.
Они се слажу у оцени да

спавача на тај начин што
су захтевали да они сами
оцене своје осећање задо-
вољства бројевима између
1 („веома срећан“) и 10 („ве-
ома несрећан“). Научници
су на тај начин открили да
сневање извесних прича и-
ли личности по свој при-
лици производи веће осе-
ћање среће него неки дру-
ги снови. Између осталог,
дошли су до закључка да
снови са пуно личности
више поправљају распо-
ложење него они у којима се
појављује само неколико
особа.

спавачи из друге половине
буђени су сваки пут када
би снови почели. Научни-
ци, напоре, умеју да пре-
познају почетак снова.
Очи спавача тада почињу
да се брзо крећу под оч-
ним капцима — такозвано
брзо кретање очију (скра-
ћено — REM).

Обема групама доброво-
љаца ујутро је поново
приказан филм о аутопси-
ји. Испоставило се да он
мање узбуђује припаднике
групе којој је дозвољено
да спава без прекида него
чланове групе који су у
току ноћи буђени. Истра-
живачи су на основу тога
закључили да је сневаче
прву групу учинило спо-
собнијом да савлада осе-
ћање страха које је иза-
звао филм.

Научници широм света
данас покушавају да са-
њања скину вео тајни и на-

ЗЕЛЕНИ... БЕЛИ МЕДВЕДИ

У једном од највећих зоолошких вртова у Сан
Дијегу, у Калифорнији, сва три бела медведа по-
стали су — зелена.

Промена је остала тајна све док стручњаци
нису извршили анализу воде у базену где медведи
провде највећи део времена. Показало се да та
вода садржи знатну количину азотних једињења
која подстичу неке врсте микроскопски ситних во-
дених биљака на брже, могло би се рећи бурно,
размножавање. Тада су стручњаци почели да траже

трагове тих биљака на површини крзна медведа.
Трагова није било и научници су се нашли пред
правом тајном. За ову необичну појаву најзад су се
заинтересовали научници Ролф Алвин из Океано-
графског института у Ла Холи, Калифорнија, и
Филип Робинсон из центра за зоо-медицину из Сан
Дијега. Они су извршили читав низ испитивања
унутрашње површине длака белих медведа — свака
медвеђа длака изгледа као шупља цев — и у њима
су пронашли читаве колонije плавозелених воде-
них биљака из рода афанокелса монтана Крамера.

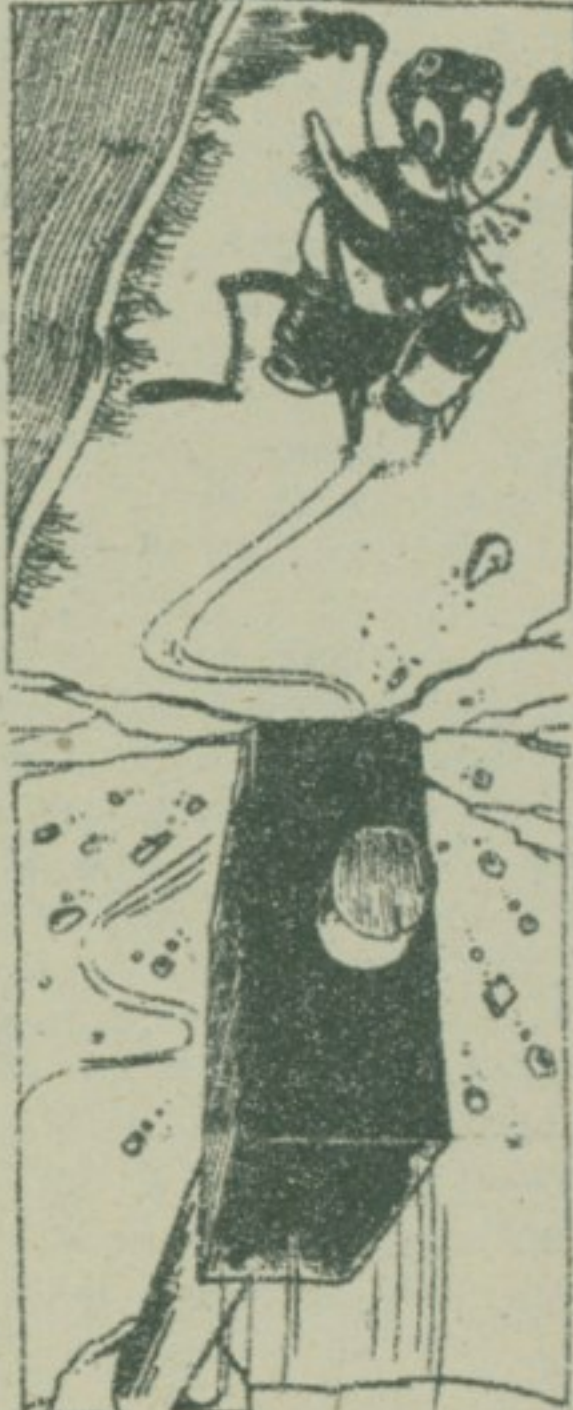
Сада пред зоолозима, алгологима (стручњацима
за водено биље) и хемичарима стоји задатак да
открију како су ове микроскопски ситне алге до-
спеле у унутрашњост длака као и да нађу средство
да их у њима униште. Док им то не пође за руком,
у зоолошки парк у Сан Дијегу долазиће сиван свет
да би видео животиње какве се нигде више у свету
не могу видети: зелене беле медведе...

ЧИК УЛОВИ БУБАШВАБУ

Покушајте да звизнете бу-
башвабу... Више је него си-
гурно да ће бити бржа од
вас.

Како јој, тако сићушној,
то полази за руком? Захва-
љујући недавно завршеним
испитивањима на универзи-
тету у Корнелу у америчкој
држави Њујорк, сада се зна:
440 микроскопских длачица-
сензора на телу инсекта ре-
гиструје чак и слабашино ваз-
душно струјање које настаје
када замахнете руком и тај
алармни сигнал истог трена
преноси на бубашвабине но-
ге. Бубашваби ни на памет
не пада да се премишља, од-
мах бежи.

Уколико, дакле, желите да
се отарасите уљеза, не поку-
шавајте да га уловите — то
једноставно није могуће. Бу-
башвабе се тамане инсекти-
цидима.

снови на неки начин по-
мажу да мозак разреши
невоље, или им се бар
прилагоди. Ако је тако,
кажу научници Милтон
Крамер и Томас Рот са
Синсинатског универзитета,
онда људи устају из кре-
вета расположенији него
што лежу. Изгледа да наш
народ не каже узалуд:
„Јутро је паметније од ве-
чери“ или „Пусти нека
ствар преноћи“.

Крамер и Рот су проуча-
вали „расположење“ групе
добровољаца пре и после

Неки други истраживачи
снова приређивали су сво-
јим добровољцима некаке
заstraшујуће ситуације
пре спавања да би после
тога посматрали како оне
утичу на снови. У једном
огледу приказан је филм о
аутопсији: лекари су иско-
пали један леш ради на-
надног испитивања узрока
смрти. После тога полови-
ни добровољаца допуштено
је да спава читаву ноћ, а

уче да сновима управљају
тако да они за нас постану
још благонаклонији. Иску-
ство Темијара може да бу-
де у том погледу од знатне
користи. Можда ћемо ус-
коро стећи способност да у
своје снове уносимо више
личности, поставимо Месец
да нам светли у мраку,
направимо путоказе да нас
воде ка циљу и „супрот-
ставимо се и савладамо
опасност“.

И када такве ноћи дођу,
снови ће за нас радити као
некакав уграђени непогреш-
ливи решавач проблема.

Е. Јакуновић

ПРОТИВ
ПРОБЛЕМА

*СТРАНА

МИХ

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

КАКО ТИ СЕ СВИЋА БЕОГРАД

Музика и текст: Миша Марковић
Пева: Миша Марковић

Рекла ми је да је из Париза
да Београд ружан је град!
„Мадмоазел“, помислих тад,
ни ти ниси Мона Лиза...

Ујутру у моме стану
после топлог нежног сна
с осмехом питам је ја
док се срећна смеши дану:

Како ти се сада свиђа Београд
Мадмоазел,
Мишел, Мишел...

Повратак педесетим

Н ије нимало необично да се старије генерације сећају своје младости и лепих тренутака које су доживели. Тада се обично оживљавају успомене и прича о „старим добрим временима“. Али шта рећи за генерацију 18-годишњака који желе да доживе амбијент педесетих година? Да се облаче као некад, да слушају музику раног рока и да се забављају на исти начин као девојке и младићи из педесетих година. Да ли то значи да су незадовољни новим таласом и свим оним што нам је донела 1981?

У Београду је почетком ове године основана група »FIFTIES«^{III} »50's«^{III} по узору на енглеско обележавање педесетих година. Чланови групе се понашају и изгледају у складу са својом музиком: облаче се као младићи и девојке педесетих година. Мушкарци носе прне кожне јакне, возе моторе, фризури су им исте (са стране „испелане“ уз помоћ бриљантина, а на чело извучена „ћуба“), девојке носе широке сукње или хаљине, на глави „коњски реп“ и машине у коси. Окупљају се око дубокса и слушају музику Чак Берија, Елвиса Прислија, Литл Ричарда и других. Но, ово друштво се не састоји само од чланова музичке групе »FIFTIES«^{III} (ФИФТИЗ). Око њих су окупљени и њихови вршњаци са истим идејама и истим музичким склоностима, тако да се може говорити о обнови једног прошлог периода. У музици се то назива — »revival«^{III} (ривајвал). Према томе и звук групе ФИФ-

ТИЗ је нека врста обнове звука рока (само што га сад називамо рокабили). На концертима на којима су наступали пажњу су привукли својим изгледом, али касније и добром живом музиком. Наступали су у Студентском културном центру, на гитаријади на Ташмајдану, у Дому омладине и у многим другим салама у Београду. Око њих се увек окупљају и њихови следбеници, тако да идеја „педесетих“ добија све више присталица. Чланови ове необичне групе су Миодраг Павловић, клавира, Бранко Батарило, соло гитара, Горан Илић, ритам гитара, Викио Ковачевић, бас гитара, Жарко Савић, вокал, Невенка Здјелар, вокал, Марина Таловић, вокал, Ненад Николић бубњеви. Ускоро се овом друштву прикључује и Александар Јахимовић, саксофон. На сцени су веома атрактивни јер су у непрестаном покрету плесући „стари добри рокароли“. Неки од њих су ишли у музичку школу што им даје добру основу за компоновање сопствених песама. За сада су најпопуларније песме „Једна ноћ с тобом“, „Рокабили бој“, „Стари Фред и његов дубокс“, „Рокабили време“ итд.

Контакт адреса:
Викио Ковачевић,
Шарпланинска 12
11050 Београд

А ако баш желите и лично да их видите, онда је најбоље да свратите у просторије Деве месне заједнице на Звездари где ова група редовно вежба.

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ... ВЕСТИ ИЗ ТУЗЛЕ

Група ГОД постала је позната када је на Зајечарској гитаријади освојила прво мјесто композицијом „Југославија“ у конкуренцији за најбољу револуционарну пјесму. Али Тузлаци знају овај ВИС пуне три године. Додуше, састав је основан још 1975. као „Група Дома омладине“ (ГОД), али се од тада постава често мијењала. Садашњи састав чине (слијева надесно) Дамир Салкић, бас гитара, Предраг Чанак, ритам гитара, Вања Јовић, оргуље, Звјездан Мишић, бубњеви и Суад Јусић, соло гитара. Од ове нове поставе само су двојица учествовала на Зајечарској гитаријади (Вања и Дамир). Но, група ГОД наставља традицију Групе омладинског дома“ свирајући хард-рок. Њихова најпознатија пјесма је „Тема број 3“.

Драган Златић,
Маршала Тита 54
75000 Тузла
(хонорар од 150 динара)

АЛИСА (АЛИ НИЈЕ ИЗ ЗЕМЉЕ ЧУДА)

З ашто би било чудно да се окупе четири момка и преко ноћи постану популарни захваљујући својој музици? То се управо догодило у Бору када је баш ове Дана младости формирана група АЛИСА. Летњи распуст им је омогућио да се добро увежбају, да прошире свој репертоар и да успоставе шири контакт с младом публиком. Јесен су дочекали с доста амбиција: желели су да се представе и ван Бора и зато су дошли на велики скуп музичара на београдском Хиподрому. Наравно, ил 3. октобар, дан ослобођења Бора, није могао да прође без њихове музике. Чести су гости Дома пионира у Бору, а баш међу том публиком имају највише „навијача“. Како сами кажу, „спирају павер-поп са примесама новог таласа“. Све у свему

на њиховим играчкама је увек занимљиво и увек се може прегледати једно лепо вече.

Групу АЛИСА чине: Јовица Станојевић, Николас Огњановић, Берислав Петровић и Срба Стојановић. Ако желите да им пишете или да остварите било какав контакт са групом АЛИСА, онда се јавите на адресу: БРАНИСЛАВ МАНИЋ, Ул. 7. јул 43/4, 19210 БОР (Тел. 030 21-395).

МИША МАРКОВИЋ

После 20 сингл-плоча и три лонгплејке Миша Марковић се појавио и са четвртим албумом који носи наслов „Како ти се свиђа Београд“. Ту се налази десет потпуно нових песама.

Поводом те нове плоче Миша нам је испричао: — Сигуран сам да ће представљати изненађење за све оне који воле

моју музику, јер се и стилски и гласовно разликује од оног што сам до сада радио.

— У који жанр можемо да сврстамо онда ову четврту ЛП плочу?

— Мислим да то уопште није важно. Мене је поделе нервирају, важно је да ли се нека песма некоме допада, а да ли је то рок, поп, панк, дез... то је мање битно! Зато ја кажем кад ме неко пита коју врсту музике певам — певам „народну“ музику јер певам музику за народ и певам народу. За оне које баш занима стручни осврт на плочу рећи ћу да је то рок музика на наш, домаћи начин. Текстови су потпуно истинити догађаји из мог живота.

Ускоро Миша Марковић полази на дужу турнеју, па ћете га можда срести у свом граду, а у међувремену можете му писати на адресу: М. М. Народни фронт 30, Београд.

МОЈ ИЗБОР

Зовем се Данијела Митева и живим у Струмици (Ул. Панче Пешев 37). Имам 15 година и идем у I разред гимназије. Волим забавну, рок и диско музику, а од домаћих група најрадије слушам „Бијело дугме“. Мој избор се састоји од следећих десет песама.

ДОМАЋЕ

1. МАЉЧИНИ — Идоли
2. ЛУТНА СА НАСЛОВНЕ СТРАНЕ — Рибља чорба
3. ОДЛАЗИМ — Бијело дугме
4. НЕ ЦВИКАЈ, ГЕНЕРАЦИЈО — Атомско склониште
5. ДОКТОР ЗА РОКЕНРОЛ — Ватрени пољубац

СТРАНЕ

1. STARS ON 45 — Разни извођачи
2. ROCK AND ROLL MUSIC — Beatles
3. BABY PLEASE DON'T GO — AC/DC
4. LEDY MADONNA — Beatles
5. SAMBA PATI — Santana

ЗЛАТКО И ЊЕГОВЕ ГИТАРЕ

Златко Манојловић је и даље остао веран својим гитарама. И даље тражи „прави“ звук, а у томе му помажу и други музичари. С времена на време дође до промена у његовом саставу, понекад састав промени име али на крају ипак остају ГОРДИ. Тренутно је то трио који поред Златка чине и Слободан Сврдлаћ, бас, и Чедомир Петровић, Зубњев. Снимљен је албум ГОРДИ IV и он треба да покаже тренутну оријентацију групе. Звук је резак, пун, нападан, импресиван — једном речју хеви-метал свирају са одушевљењем. Снимци не заостају за најбољим иностраним остварењима у овом жанру. Првобитна идеја за наслов албума је била „Пут до пакла“ (али би онда исувише асоцирало на AC/DC). Можда ће зато наслов бити „Љубавни снајпер“. Но, у сваком случају биће то добра колекција песама тешког рока међу којима ће се наћи и „Намана Пенера“, „Сан“, „Теби не треба нико“, „Она и ја“, „Играј, лудуј“, „Волим“ и др.

За тешкометални звук потребан је и такав изглед. Зато се не чудите ако на извођачима видите окове и ланце! За наступе на сцени Златко је припремио и друга изненађења.

САРАДНИЦИ — ЦРТАЧИ

АУТОР:
МИШО МИЧИЋ—НОВИ САД

ДИП ПАРПЛА (DEEP PURPLE)

Срђан Омерковић је наш редовни читалац из Алексинца (Улица Тихомира Ђорђевића 77), бави се цртањем карикатура и овога пута је послао цртеж Боба Марлија. (хонорар 200 дин.)

АУТОР:
РАДИЧ МИЈАТОВИЧ
—НОВИ САД

GRAHAM PARKER

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем ЛП плоче и поклањам синглове онима који се први јаве. За сли сак се треба обратити на следећу адресу:

Војислав Миљковић,
Милана Беловуковића 10/14
15000 Шабац

Купујем ЛП плочу групе 220 „Наши дан“ као синглове те групе, а нарочито „Пролази јесен“.

Владимир Тарновски,
Јурковићева 4
41000 Загреб

Поштована редакцијо, Једном сте објавили моје писмо у рубрици „Берза плоча“. Овим путем же-

лим да обавестим све заинтересоване да у Београду постоји клуб за размену и купопродају плоча. Налази се у Улици 29. новембра бр. 70 (диско-маркет) који ради сваке недеље од 10—13 часова. Ово вам пишем јер сам био затрпан писмима на мој оглас, а тамо се могу наћи плоче које сам продавао.

Слободан Јовановић,
Жарково

Купујем добро очуване плоче Шарла Азнавуре, Френка Синатре и Миреј Матје.

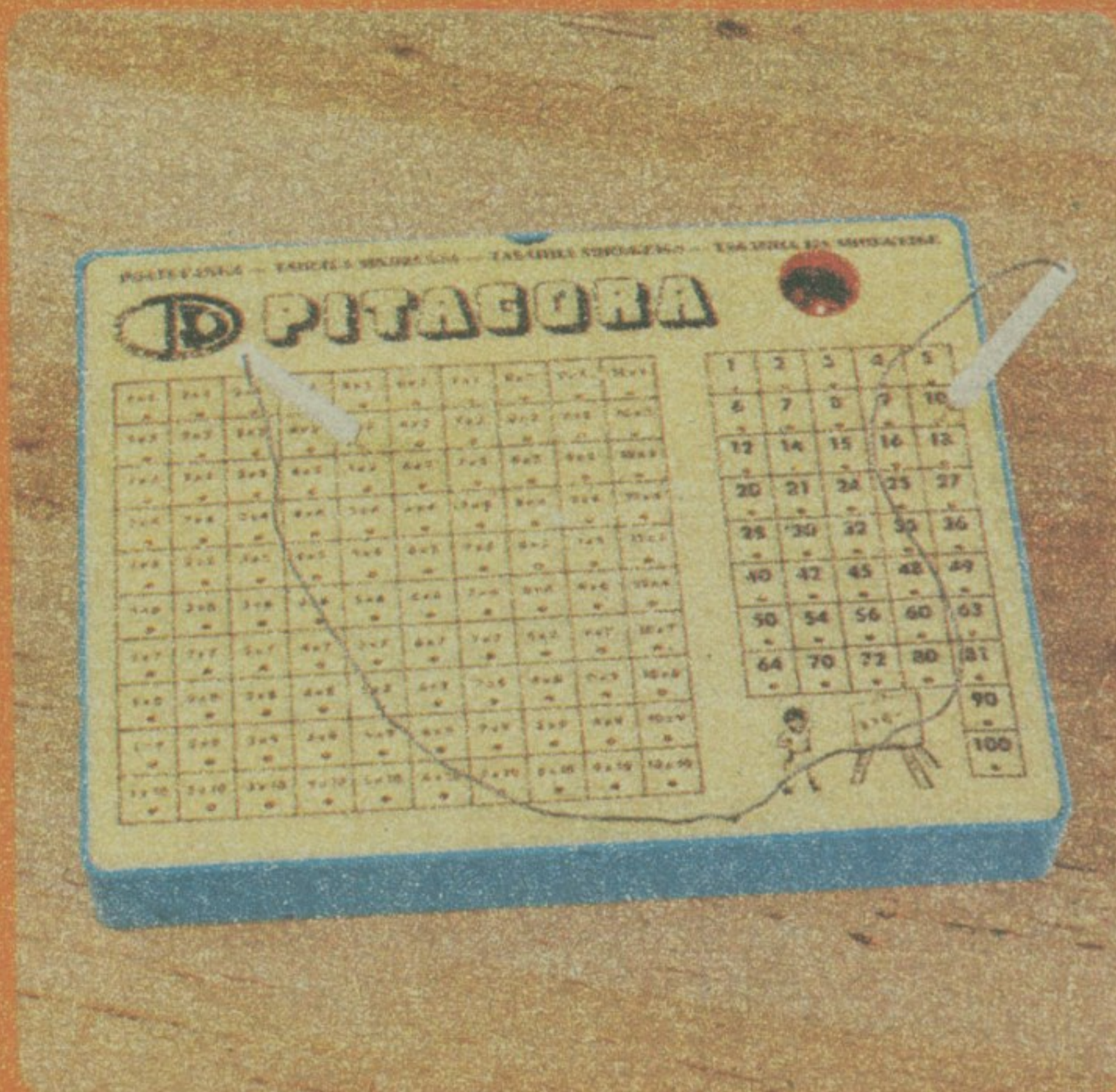
Златко Јорџић,
1 интернационала бр. 18
34400 Призрен

Продајем око стотину касета: LED ZEPPELIN, DEEP PURPLE, ROLLING STONES, WISHBONE ASH, URIAN HEER, YES, DOORS, SANTANA, HUMBLE PIE, WOODSTOCK итд.

Младен Јаникићевић,
Пут XIX дивизије
37000 Задр

PITAGORA

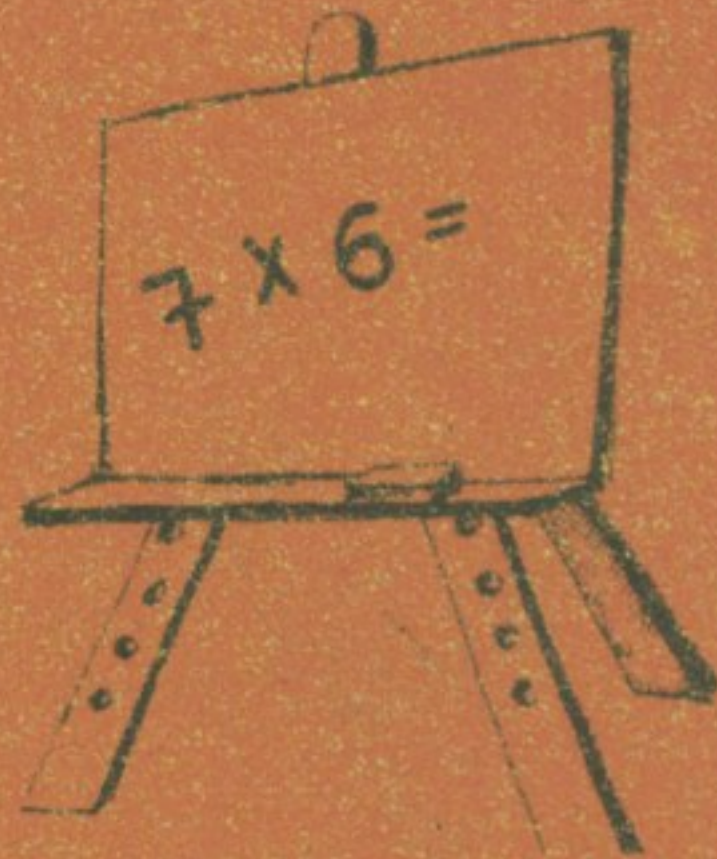
ПЛАСТИКА ДОРО из Изоле, позната ученицима по изradi лењира и троуглова као и других школских потреба. Почела је са изradом новог помагала — РАЧУНИЦА ПИТАГОРА.

Рачуница користи, како учењу тако и провери знања из множења па је зато погодна за децу и ученике од 5—10 година старости. Са РАЧУНИЦОМ ПИТАГОРА лако учиш множење сам или у групи.

РАЧУНИЦА ПИТАГОРА је угодно помагало, а исто тако забавна друштвена игра. РАЧУНИЦУ ПИТАГОРУ можете наћи у свим трговинама које продају играчке и школски прибор, или наручити преко ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА.

Довољно је читко испунити наруџбеницу коју ћете налепити на дописницу и послати на адресу:

ПОЗД ПЛАСТИКА ДОРО — ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА — 66310 — ИЗОЛА
РАЧУНИЦА ПИТАГОРА кошта 270.— динара, и толико припремите за поштару који ће вам донети на основу наруџбенице коју пошашћете на адресу.

ПОЗД ПЛАСТИКА ДОРО ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА 66310 — ИЗОЛА

НАРУЏБЕНИЦА ЗА РАЧУНИЦУ ПИТАГОРА

Име и презиме

Улица и број

Поштански број и место

Неопозиво наруџујем ком. рачунаљку Питагора, по цени 270.— дин. за ком. износ ћу платити поузећем

Потпис родитеља

Пишите читко и штампаним словима.

94382	94374	94390	94351	94365	94341
94353	94357	94367	94379	94394	94322
94377	94241	94282	94289	94341	94261
94372	94387	94308	94318	94331	94379
94461	94467	94436	94462	94434	94470
94362	94368	94601	94626	94573	94505
94659	94662	94687	94705	94723	94741
94742	94786	94792	94797	94802	94806
94810	94831	94845	94855	94892	94894
94882	94941	94929	94978	94913	94948
94936	94945	94948	94954	94964	94900
94926	94939	95142	94944	94951	94920
94915	94924	94949	94950	94977	94977
94928	94951	94958	94961	94961	94961
94968	94969	94968	94966	94964	94944
94946	95000	95012	95028	95032	95047
95075	95096	95094	95096	95090	95094
95061	95073	95074	95077	95074	95076
95098	95096	95087	95086	95089	95041
95064	95049	95048	95056	95058	95072
95073	95094	95037	95070	95096	95096
95072	95027	95027	95039	95067	95027
95095	95078	95091	95080	95080	95048
95150	95122	95235	95280	95283	95284
95305	95308	95316	95325	95302	95306
95370	95379	95390	95391	95394	95391
95420	95430	95441	95457	95457	95408
95459	95413	95447	95456	95473	95464
95489	95501	95525	95529	95577	95583
95660	95729	95723	95725	95721	95736
95725	95729	95801	95803	95813	95813

56839	56913	56957	56994	56958	56929
56934	56946	56942	56936	56933	56963
56935	56967	56970	56975	57022	57024
57037	57039	57076	57077	57114	57126
57139	57151	57155	57160	57191	57197
57158	57214	57229	57235	57254	57258
57287	57237	57305	57308	57311	57316
57319	57327	57355	57352	57385	57407
57411	57416	57421	57424	57449	57454
57457	57458	57455	57481	57517	57521
57532	57550	57552	57525	57549	57564
57565	57593	57609	57610	57611	57597
57723	57732	57750	57791	57815	57820
57835	57859	57880	57900	57928	57939
57950	57959	57957	57997	58014	58024
58042	58043	58055	58092	58127	58149
58151	58167	58200	58218	58242	58243
58254	58268	58281	58283	58285	58308

93509	93012	93325	93320	93331	93346
93356	93406	93370	93371	93372	93423
93438	93440	93447	93475	93480	93492
93529	93531	93533	93564	93565	93579
93631	93583	93588	93606	93616	93648
93650	93697	93700	93713	93744	93745
93747	93751	93788	93790	93803	93824
93809	93833	93838	93897	93898	93894
93897	93893	93894	93895	93917	93919
93934	93937	93940	93942	93955	93963
93991	93993	93997	93999	94015	94018
94019	94036	94071	94085	94114	94130
94147	94151	94213	94254	94295	94305
94376	94394	94397	94394	94415	94507
94535	94564	94585	94637	94685	94692
94747	94840	94858	94858	94923	94936
94983	94970	94972	94972	94974	94974
94974	94977	94983	94983	94985	94987

74333	74404	74417	74428	74437	74442
74444	74457	74458	74459	74461	74472
74477	74477	74481	74493	74497	74497
74508	74539	74562	74711	74737	74752
74767	74803	74807	74823	74836	74849
74859	74868	74877	74885	74900	74924
74935	74941	74943	74944	74954	74959
74963	74975	74976	74989	75003	75017
75038	75065	75084	75087	75105	75106
75117	75128	75130	75146	75147	75166
75179	75212	75264	75295	75306	75316
75327	75330	75351	75355	75357	75369
75393	75392	75399	75409	75435	75435
75535	75539	75574	75410	75431	75432
75437	75487	75471	75478	75497	75507
75533	75539	75540	75543	75551	75559
75595	75571	75575	75591	75603	75628
75646	75652	75656	75657	75679	75688
75705	75709	75717	75727	75741	75758
75759	75760	75785	75766	75804	75825
75858	75874	75887	75890	75894	75936
75945	75953	75959	75954	75976	75988
76001	76003	76022	76047	76036	76036
76057	76059	76061	76087	76093	76094
76112	76126	76133	76165	76189	76193
76215	76220	76236	76240	76247	76253
76323	76324	76333	76333	76343	76356
76340	76382	76377	76387	76398	76436
76489	76497	76514	76539	76571	76587
76619	76633	76636	76718	76729	76808
76891	76714	76721	76726	77150	77361
76776	76746	76838	76842	76974	76983
76966	76974	76982	76987	77014	77023
77031	77041	77059	77074	77085	77095
77096	77130	77134	77147	77161	77172
77179	77193	77197	77242	77248	77251
77274	77291	77298	77299	77306	77313
77326	77322	77334	77367	77371	77382
77443	77471	77474	77474	77530	77533
77540	77542	77562	77594	77596	77574
77590	77622	77603	77655	77662	77704
77719	77718	77759	77786	77742	77805
777875					

Фигуру ћемо испоручи-
ти поштом до половине
децембра

Ако радо узимаш **ВЕЗ** бомбоне
и играш се **ВЕЗ** фиџурицама,
пошаљи нам 5 омотница
ВЕЗ бомбона, а ми ћемо
ићи послаћи лепо **ВЕЗ** књижицу.
Као пријатељ **ВЕЗ**-а користићеш
све погодности које ћемо ићи
нудити из месеца у месец.
Читај свакој деци
на овом месту о новостима
за пријатеље **ВЕЗ**-а

Омотнице шаљи на адресу:
„РЕЗ ПРИЈАТЕЉ“, 61111 — ЛУБЉАНА, п.п. 8, заједно
са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број,
место и поштански број)

„ДАК“ СЛУЧАЈ

Завршивши за непун час увиђај у опљачканој продавници колонијалне робе „Таково“, инспектор Владан Томашевић одмах се вратио у канцеларију да откуца извештај. „Крађа је“, писао је, „извршена ноћу највероватније између 21 и 22 часа. Непознати извршилац је помоћу дијаманта за сечење стакла направио отвор на окну врата која из дворишта воде у магацин продавнице. Кроз тај отвор је провукао руку и откључао врата кључем који се налазио у брави с унутрашње стране, па је тако ушао у магацин а из њега у продавницу. Уз помоћ длета обио је фиоку у тезги и из ње однео сав дневни пазар. Како је тог дана била недеља, пословођа није, кад је у 11 часова затворио продавницу, могао да преда новац у банку.

Приликом увиђаја пронађена је на тезги, непосредно уз обијену фиоку, празна боца пива. Отисци на њој погодни су за идентификацију. То је уједно и једини траг који је провалник оставио за собом“.

Занимљиво је да није избрисао отиске са боце, размишљао је Владан пошто је завршио извештај. Да ли је по обављеном „послу“ пожелео да себе почаст и за тренутак заборавио на опрезност? Било како било, он лично, био му је захвалан због тога: отисци су му знатно олакшали истрагу. Биће ово један од лакших случајева, закључио је на крају.

СЛУЧАЈНА ПОДУДАРНОСТ ИЛИ ...

Судећи по резултатима провере у монодактилоскопској збирци, изгледало је да је Владанов закључак сасвим исправан. Наиме, утврђено је да отисци припадају Марку Јањићу, регистрованом провалнику. Његова „техника рада“, како је сазнао из овећег досијеа, била је готово истоветна са оном која је примењена приликом обијања „Такова“. Зато је одмах наредио да се приведе у Станицу.

Један час касније дежурни му је јавио да су пронашли Јањића и да су га послали горе. Само што је спустио слушалицу, začуло се куцање на вратима.

припремајући бележницу. Био је уверен да ће имати шта да запише.

— Добар дан — поздравио га је уплашено Јањић.

— Седи, Марко! — рекао је Владан и одлучио да одмах пређе на ствар.

— Ноћас је извршена провала у продавници „Таково“ а позвао сам те због тога што су тамо пронађени твоји отисци прстију. Шта кажеш на то?

— Моји! — začудио се Јањић. — Ја немам везе с тим. Нити сам извршио ту провалу, нити знам где се та продавница налази.

— Заиста? — упитао је инспектор.

— Ма дајем вам часну реч. Јуче преподне изишао сам да мало прошетам и у Кнез-Михаиловој срео Јована Симића. Са њим сам се упознао пре две године док сам издржавао казну у КП Дому у Пожаревцу. Позвао ме је да по подне дођем код њега да гледамо пренос. Пошто нисам имао ништа нарочито у плану, пристао сам. Код Јована сам стигао око четири, неколико минута пре преноса. Док смо гледали утакмицу, пили смо ракију и пиво. Обрадован победом

Упркос томе што су његови отисци пронађени у обијеној продавници, Марко Јањић је упорно тврдио да с том провалом нема никакве везе.

наших фудбалера, мало чешће сам потезао чашу тако да сам био прилично припит кад сам кренуо од Јована.

СВЕ СИГУРНИЈИ ОДГОВОРИ

— У колико сати си изишао? — прекинуо га је Владан.

— Око осам. То знам јер се управо завршио „Дневник“.

— Где си био после тога?

— Имао сам састанак са девојком. Међутим, с њом нисам дуго остао: била је љута што сам пијан, па је

отишла кући. Тако ми није преостало ништа друго него да се вратим кући. Мислим да је било око пола десет кад сам легао. Ето, то је све.

— Сигуран си да ниси „пропустио“ нешто да ми кажеш? — упитао је Владан.

— Потпуно, уосталом све ово што сам рекао можете и да проверите — одговорио је Јањић. Сада је већ деловао нешто сигурније.

Владан је баш то и намеравао: још истог дана позвао је Јањићеву девојку и Јована Симића. Разговор с девојком трајао је кратко: рекла је да се са

Јањићем нашла у пола девет и да је после пола сата отишла кући. Међутим, њен исказ још није значао алиби за Марка. Требало је саслушати и Симића.

Јован је био висок тридесетогодишњак кошчатог лица и ситних, лукавих очију. Био је један од оних који саговорника никад не гледају у очи.

— Позвао сам те — започео је Владан — због тога што је ноћас проваљена једна продавница. Сумња се да је извршилац Марко Јањић који тврди да те познаје и да је јучерашње по подне провео с тобом. Да ли је то тачно? Да можда и ти нису умешао прсте у ову крађу?

— Истина је да је Марко био код мене: знамо се од пре две године из Пожаревца. Срели смо се сасвим случајно јуче па сам га позвао да код мене гледамо пренос утакмице. Дошао је око четири. Попили смо мало ракије и пива.

НИЈЕ МОЈА СПЕЦИЈАЛНОСТ

— Марко каже да је из твог стана изишао око осам и да је био пијан — прекинуо га је инспектор.

— Пијан? Ни говора. Па није попио ни боцу пива: кад је кренуо, како је рекао на састанак с девојком, био је потпуно трезан. А што се тиче ваше сумње да сам учествовао у тој провали, она је потпуно неоснована. Прво, ја увек радим сам, а друго — моја специјалност су браве и касе, не сечем стакло и не обијам фиоке. Уосталом, имам алиби. Кад је Марко отишао, остао сам крај телевизора да гледам квис у коме је победио Маринко Пауновић. Из куће уопште нисам излазио све док милиционер није дошао по мене.

Владан га је пажљиво слушао, бележећи повремено понешто у нотес пред собом. Из Симићевог досијеа знао је да овај заиста увек „ради“ сам и да су му специјалност касе. Било је тачно и да је Маринко Пауновић победио у квис-такмичењу па ипак, Владану је било јасно да у „Такову“ није провалио Марко Јањић већ његов познаник из КП Дома.

Знате ли на основу чега је инспектор Томашевић поверовао у Јањићев а не Симићев исказ? Да бисте проверили свој закључак, погледајте решење на странацама „Мале поште“.

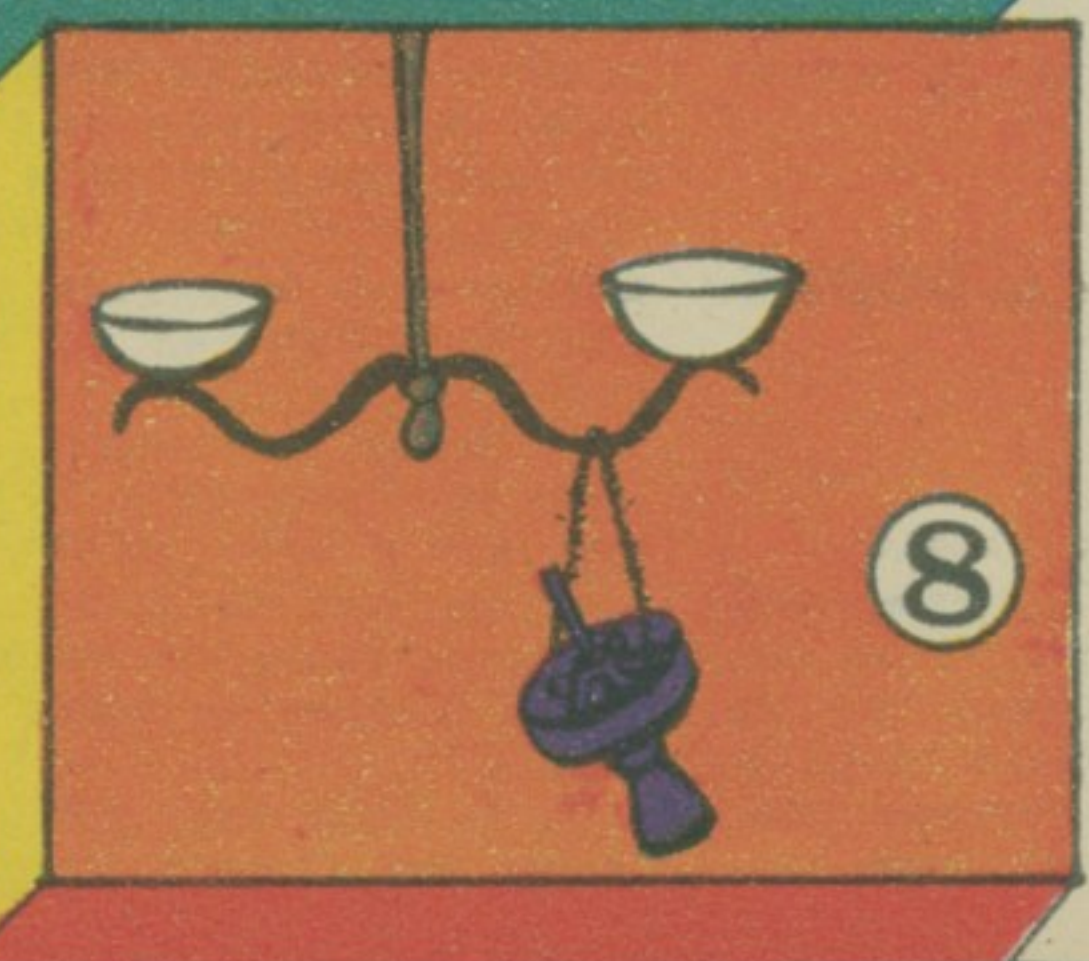
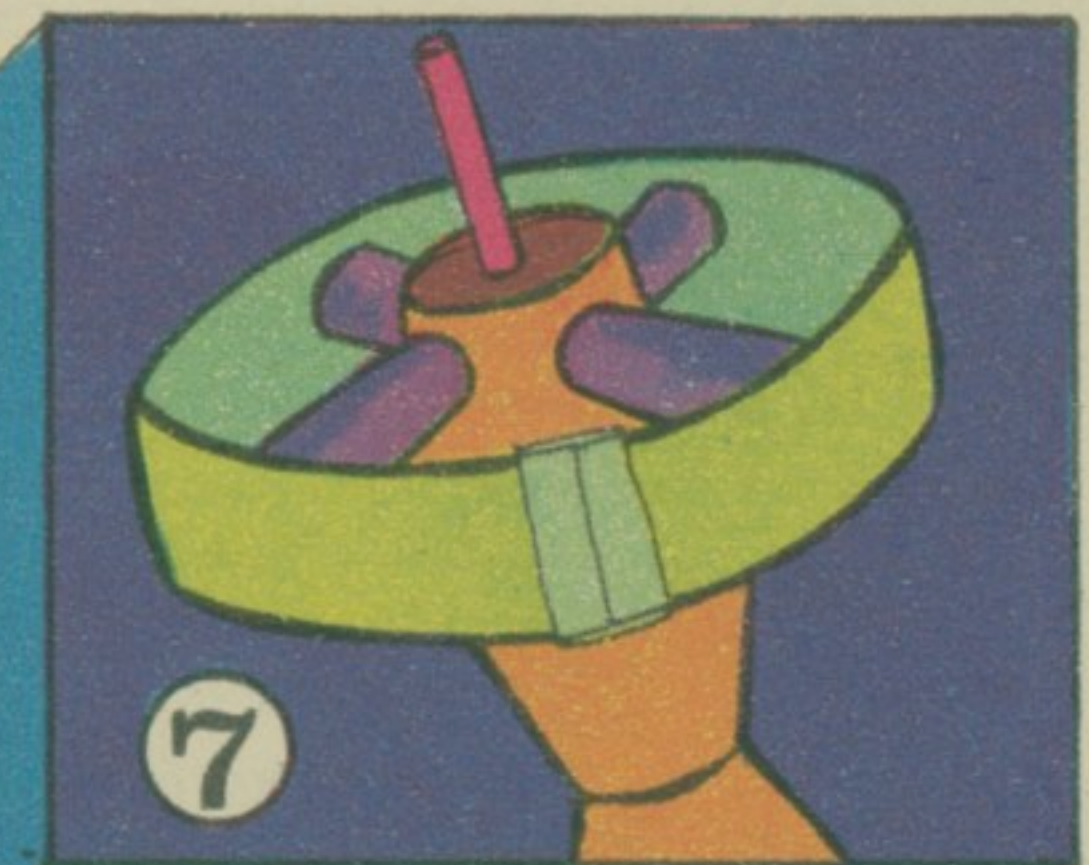
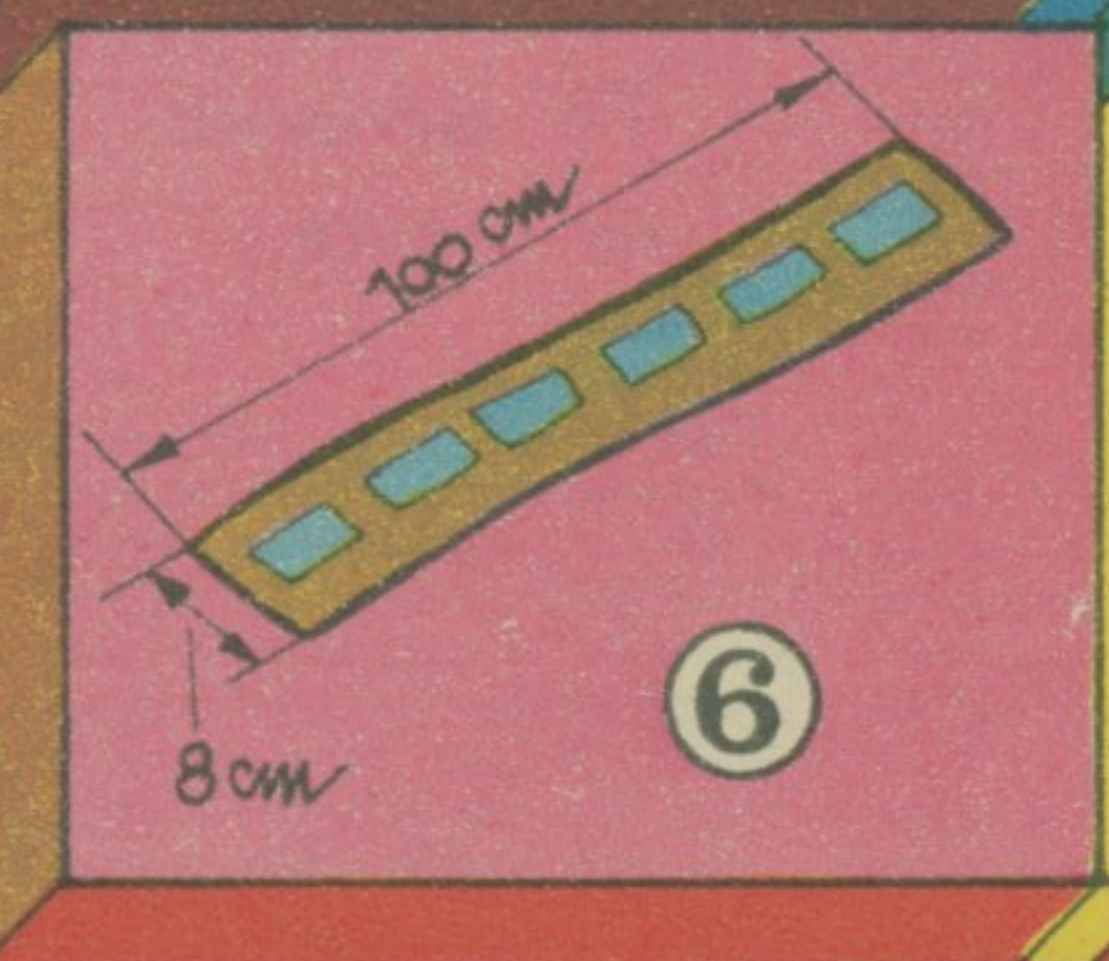
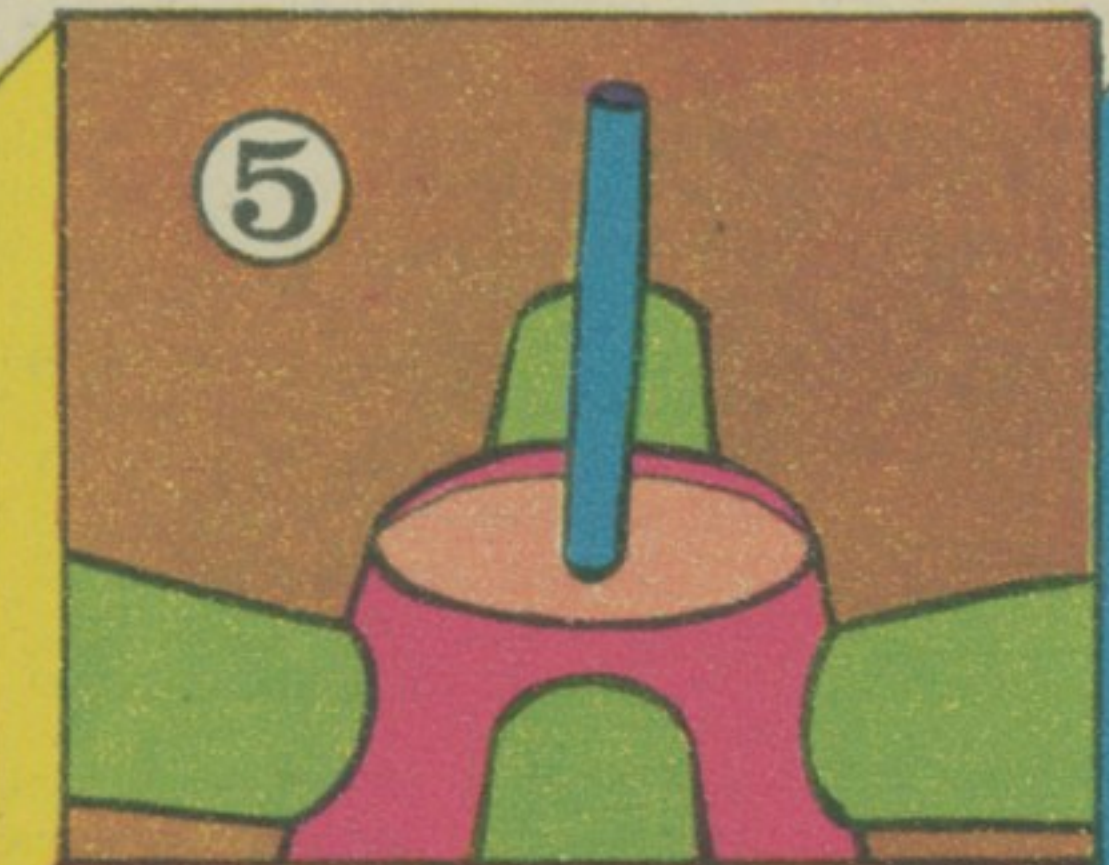
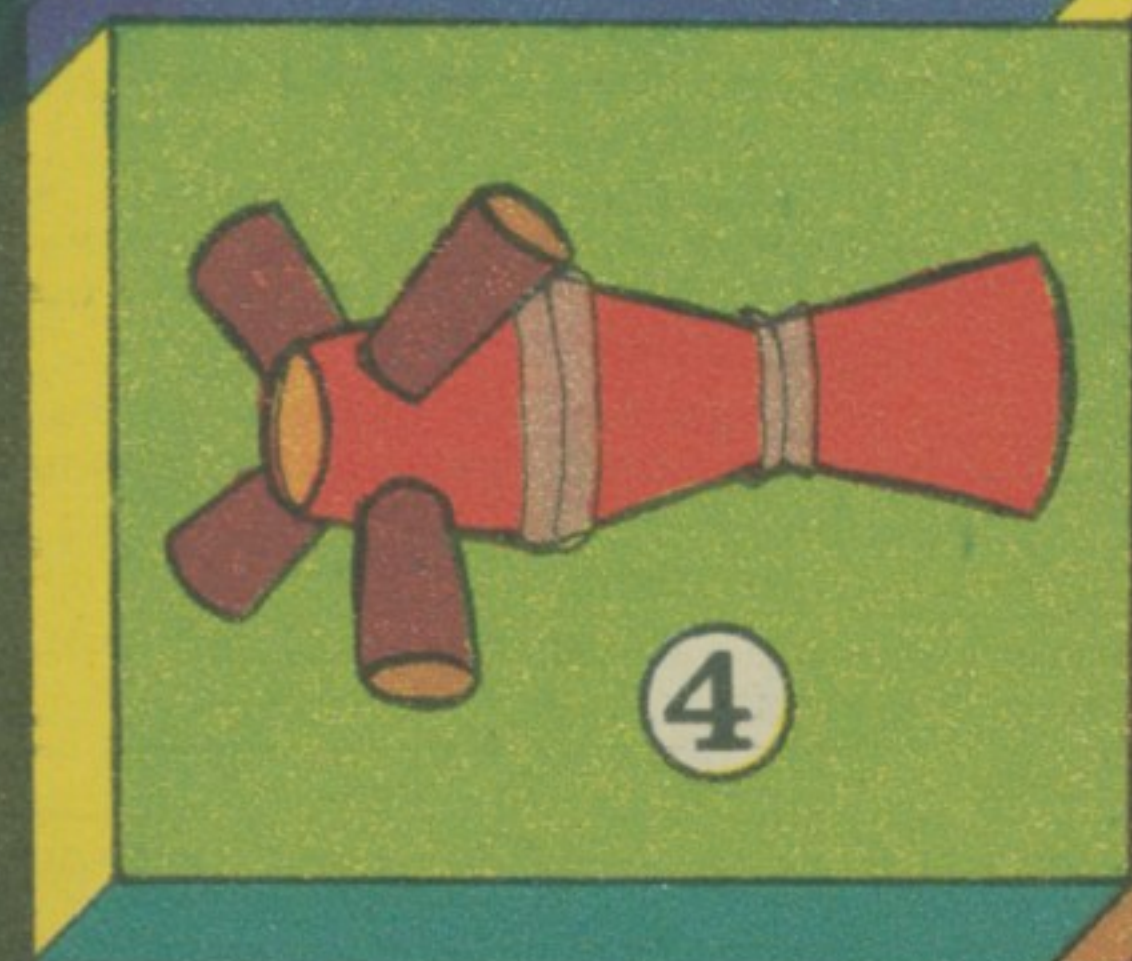
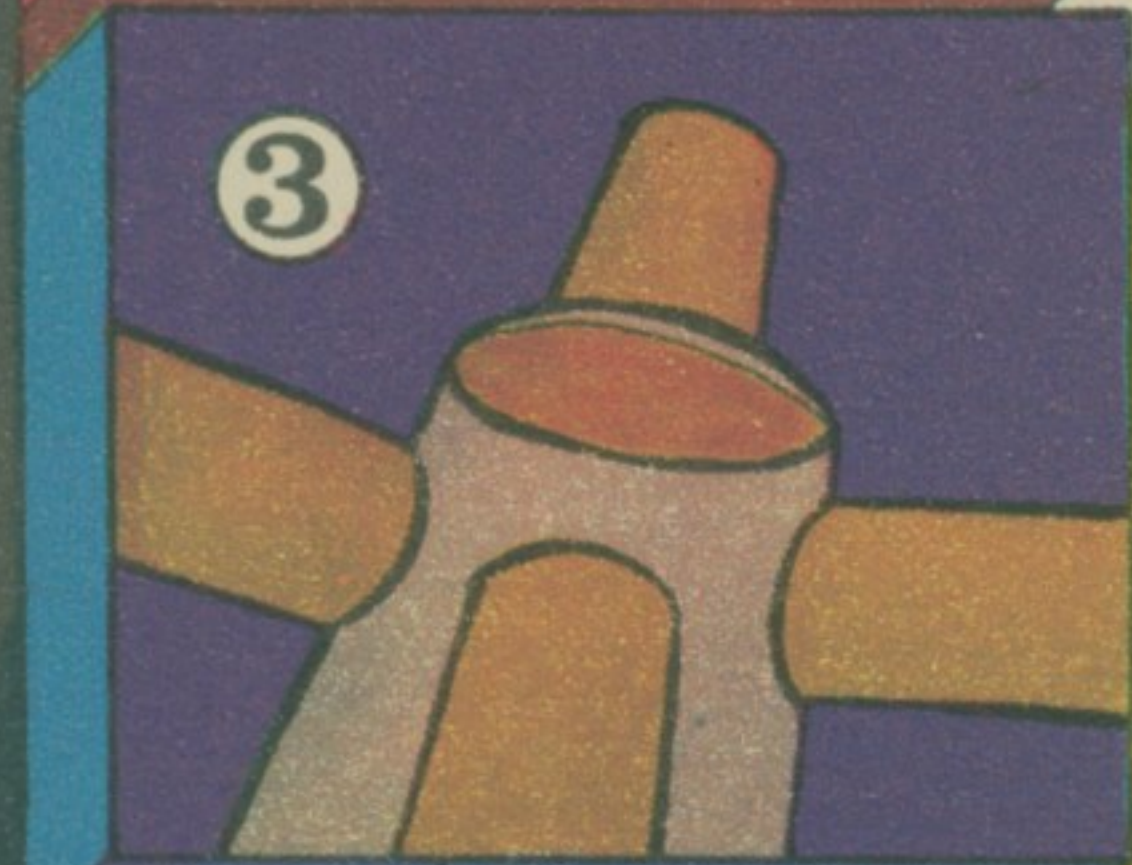
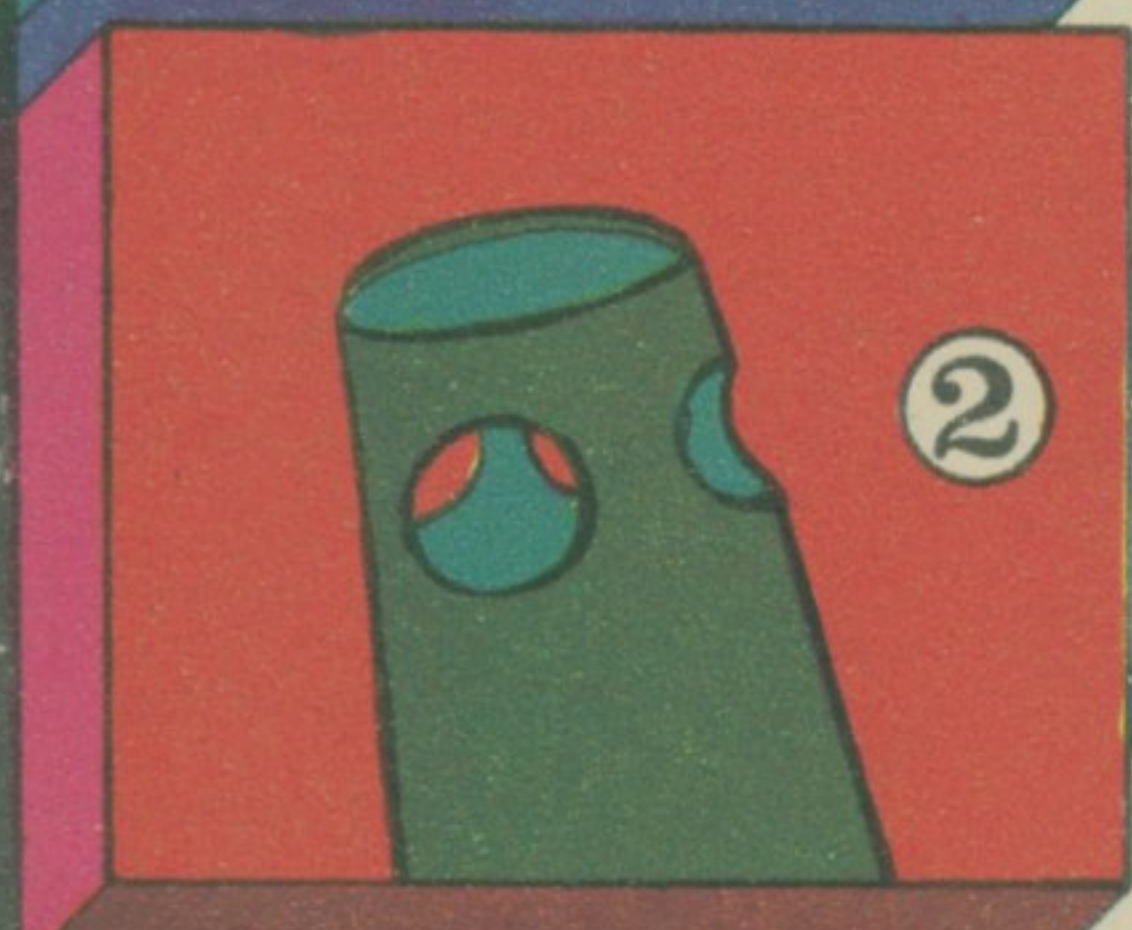
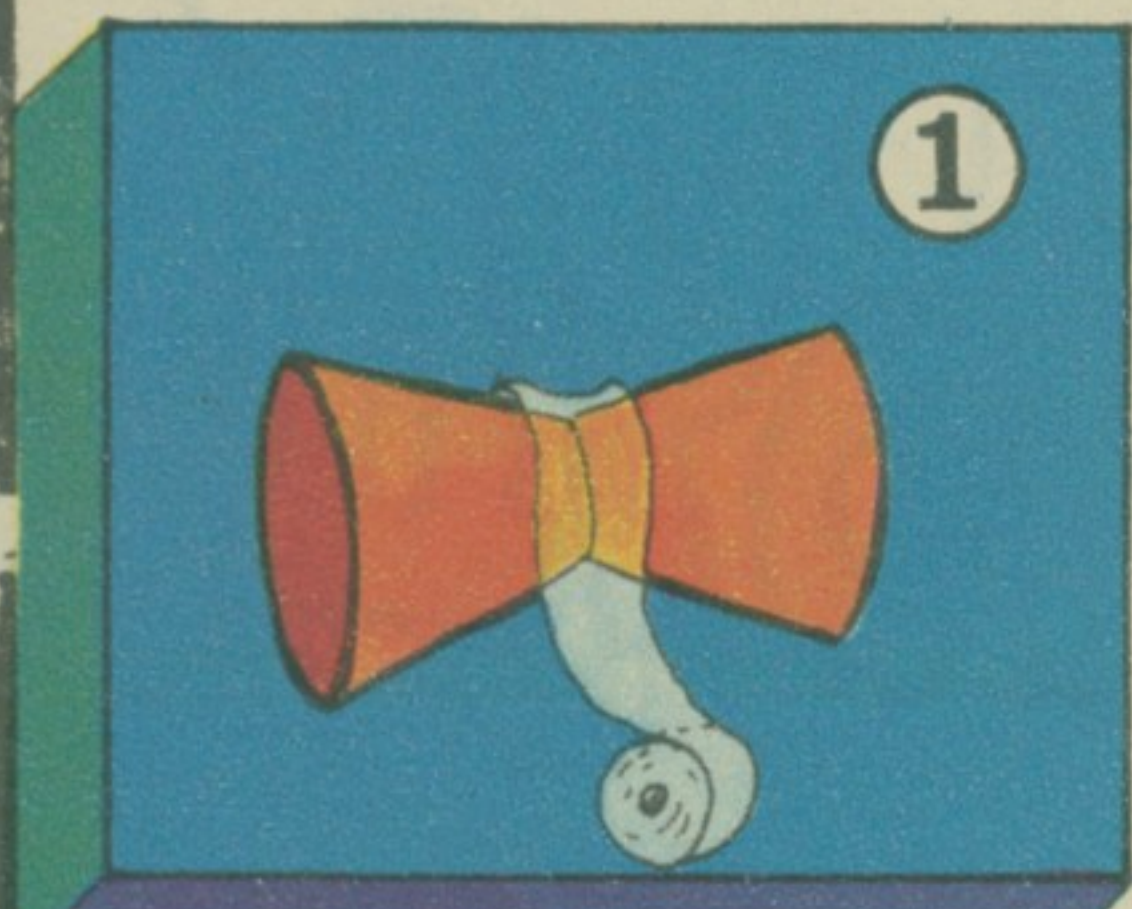

НАПРАВИТЕ НЛО

За овај НЛО (неидентификовани летећи објекат) потребне су нам три велике пластичне чаше, четири тврда картонска ваљка, сламчица, хамер величине 100x8 центиметара и селотејп. Најпре селотејпом залепимо две чаше тако да им саставимо дна (цртеж 1). На трећој чаши направимо отворе у које могу да се ставе картонски ваљци (цртеж 2 и 3). Сада се лепљивом траком спаја цео брод као на цртежу 4. Кроз дно треће чаше провуче се антена од сламчице (цртеж 5). Од хамера направимо обод и на њему нацртамо прозоре (цртеж 6). Обод се селотејпом причврсти око картонских ваљка (цртеж 7). НЛО је готов и треба да лети као овај на цртежу 8 који је изабрао лустер.

**Чак и по цену
да се заувек
потчини
најљућем
непријатељу
желео је да
стекне могућ-
ност осећања**

● ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА ●

● РОЏЕР ЗЕЛАЗНИ ●

УДАЖНИ

МИ

ЉУДСКИ

Звали су га Мраз (Фрост). Био је најснажнији, најбољи, најсавршенији од свих Солкомових остварења — његов „син“. Зато је и добио име, а и владао половином Земље, северном хемисфером. Десет хиљада година Мраз је седео на Северном полу Земље и регистровао пад сваке пахуљице, дашак сваког поветарца. Солкомова „кћерка“ Бета чинила је исто на Јужној хемисфери. Тако су два савршена компјутера које је произвео Солком одржавала, чувала и бележила све промене на планети. Били су одговорни искључиво свом створитељу.

Мраз је поседовао две изузетне особине: функционисао је непрестано и поседовао један хоби: Човека. Све је почело тиме што је пожелео да претражи цео Северни пол. После два века наишао је на неколико ножева и изрезбарених костију. Солком му је рекао: „То су остаци примитивног човека“, али није хтео да настави. Мраз их је дуго проучавао и најзад закључио да су савршени. Али, било је ту нешто више од функционалности. Од дана кад је дошао до тог закључка Човек му је постао хоби.

Човек је створио Логику

Високо на небу у перманентној орбити Солком, плавичаста звезда, управљао је свим активностима на Земљи. Свемоћни Солком имао је и своју противтежу, опречну снагу, Алтерната. Кад је Човек по-

ставио Солкома на небо подаривши му моћ која би поново саградила свет, онда је Алтерната поставио дубоко у тамни центар Земљине југле. Ако би Солком претрпео квар током људских атомских ратова, алтернативна снага Дивком, смештена у саму срж планете, могла би бити уништена само ако би се Земља потпуно распала.

Десио се да је Солкома погодио атомски пројектил и тешко га оштетио, што је аутоматски укључило Дивкома. Међутим, Солком је успео да се поправи тако да су од тог доба обојица радила. И један и други имали су способност да стварају нове машине, у чему је Солком, човеков првенац и први активизан имао предност. Али Дивком, жељан да преузме власт, служио се лукавим средствима: произвео је армију робота имуних на наредбе Солкома.

Обојица су градили, обојица уништавали снаге другог, а током хиљада година постојања и често разговарали.

Човек је престао да постоји на Земљи много пре него што је Солком саставио Мраза, па је његово незнање о Човеку било потпуно а жеља да нешто сазна о њему утолико јача. Зато је упорно скупљао предмете који су некада припадали људима. Збирка се повећавала из века у век. Најзад се одлучио да упита Солкома о природи Човека.

— Човек је створио Логику — рече му Господар — и њом владао, а и у мене је утрадио. Али, алат не описује свог створитеља. Више од овога не желим да емитујем, а више не треба ни да сазнаш.

То је било све, али је значило много јер Солком није забранио

Мразу да има хоби. Векови су пролазили без нових открића све док се једног предвечерја нешто није покренуло на хоризонту: мала машина коју Мраз није познавао.

— Здраво, господару Северне хемисфере!

— Шта си ти? — упита Мраз.

— Назван сам Мордел.

— Од кога?

— Луталице, антиквара... Дошао сам јер нас двојица имамо заједнички интерес.

— Који?

— Човека. Знам да желиш да сазнаш о несталим бићима.

— Па?

— Имам књигу, свемоћни.

— Покажи је. — Мордел је постави на своју спољну полицу, а Мраз извауче оптички скенер: „Физиологија човека“ био је наслов књиге.

— Хтео бих да је региструјем — рече Мраз.

— Изволи! — Мордел му је окретао стране.

— Имаш ли још књига? — упита Мраз када је завршио.

— Много. И знам много о човеку.

— Хоћеш ли ми емитовати?

— Не сад. Морам да идем, али ћу опет доћи.

То машина не може

Деведесет девет година Мраз је проучавао људску физиологију. Стоте године Мордел му је донео „Историју човечанства“ и објаснио осећање хладноће, потпуно непознато Мразу који је поседовао само могућност да измери температуру, али не и да је осети.

— Он, Човек, није знао све оно

што ти знаш — говорио му је Мордел — мере, формуле, дијаграме, температуре и тежине. То му није било потребно јер је информације увек могао да добије од машине. Али је имао нешто што ни ти ни савршени Солком немате и никад не можете имати — могућност доживљаја, осећања, јер формула за емоције не постоји.

— Мора постојати. Ако нешто постоји, онда се може спознати и измерити.

— Формула МОРА да постоји — тврдио је Мраз.

— Опет говориш о мерењу — рече Мордел — док ја говорим о доживљају. Видиш, машина је Човек окренут наопако: машина може описати све детаље једног процеса што Човек не може, али не може искусити тај процес а Човек може.

— Мора постојати начин. Са довољно података ја бих нашао начин.

— Сви подаци универзума не могу те учинити Човеком — рече Мордел па настави: — Могу ти пружити могућност да пресликаш целокупну очувану Библиотеку Човека. Онда ћеш имати све расположиве податке. Међутим, постоји и цена за такву услугу — опет засташе: — Знаш, ја служим Дивкому.

— Сад бих могао с правом да те уништим, али нећу — одврати Мраз: — Шта је то цена?

Мордел му извади „Принципе економије“ које Мраз регистрова.

— Сад знам. Тражиш нешто заузврат. Шта?

— Тражим тебе самога. Да сићеш у центар Земље и потчиниш се Дивкому.

— На колико?

— Све док функционисаш, а то је вечно.

— У реду — пристаде Мраз — али под једним условом: тек онда кад ја сам спознам да не могу да

постанем човек и стекнем моћ доживљаја и осећања.

— Како да знам да ћеш ми признати неуспех?

— Отворићу ти своје мониторе да их снимим, рецимо, сваких пола века. Ја не могу сакрити своје спознаје.

— Пристајем. Донећу ти библиотеку — рече Мордел и оде.

Са неба, Солком, као звезда од сафира, није се умешао.

Током следећих година Мордел је доносио хиљаде књига пред Мразов скенер да би најзад једног дана изјавио да је залиха исцрпљена.

— Још мислиш да можеш постати Човек? — упитао је на крају.

— Још знам да могу.

После педесет година Мордел се појавио. Мраз му је отворио своје мониторе.

— Још не признајеш пораз?

КОСТ

Дивком је видео пејзаж који си насликао и утврдио да то није уметничко дело јер је копија природе, а не твоје виђење света.

— Знам — одврати Мраз.

— Чујем да нешто градиш, нешто велико. Је ли то твоје или Солкомово?

— Моје, зато немојте ни покушати да га срушите. То је лабораторија „Човек“.

Бојим се...

После једног века Мраз је завршио лабораторију и све потребне инструменте. Све неопходне хемикалије биле су присутне, осим једне супстанце, почетне живе ћелије. Два века је провео истражујући тло свог царства, али овог пута ишао је и у дубину копајући. Најзад, једног дана стигла је вест од групе Мразових робота истраживача да су наишли на дванаест жена и мушкараца залеђених у једној санти леда. Сам Мраз је надгледао процес мождане дисекције. Надао се да ће издвојити бар једну живу ћелију. Јер, књиге су говорице да је свака ћелија микрокосмос целог човековог организма. Када ју је нашао, сва тела је по директиви последњег Човека положио у сандуке и закопао у земљу.

После педесет година, када је Мордел поново дошао, Мраз је у својој лабораторији створио два људска тела.

— Ако постигнеш људскост, шта ћеш радити? — упита га Мордел.

— Не знам. Бићу Човек.

Следећег јутра при робот Дивкома окружили су лабораторију, а плавичасте снаге Солкома лебделе су на небу. Све је било спремно да Мраз покуша да постигне људскост. Солком проговори после много векова:

— Прекршио си наређења. Могу те уништити.

— Више не, господару, јер трансмисија је почела. Ако би ме сад уништио, убио би Човека.

Настала је тишина.

Он је покренуо ноге и руке. Он је отворио очи. Погледао је по просторији. Покушао да устане. Недостајала му је равнотежа и координација покрета. Покренуо је усне. Вриснуо је и пао. Машина му се приближила и обратила:

— Јеси ли повређен? — Јецнао је.

— Могу ли ти помоћи? — Човек је плакао. Машина зацвице:

— Не плачи, ја ћу ти помоћи. Шта нарађујеш?

Он отвори уста:

...Ја... се... бојим. — Онда покри очи и леже дахнути.

Све је уђојало

— Јеси ли то ти био у овом људском телу? — упита Мордел Мраза.

Роботи споља срушише зид лабораторије и ућоше унутра.

— Не, не може се постићи — рече Мраз — јер то је сувише...

Дивком тада издаде наређење да га воде. Солком га заустави.

— Дивкоме, стани. И нас двојица имамо погодбу. Имам право да испитам Мраза пре него што га преузмеш. Шта је сувише? — обрати се Мразу.

— Светлост, мирисе... све је немогуће измерити — муцао је Мраз. — Нисам успео, све је пропало.

— Које је речи Човек изговорио? — упита Солком Мордела.

— Бојим се — одговори Мордел.

— Само људско биће може осећати страх — одврати Солком.

— Не, не, нисам успео, сад је све свеједно, водите ме, све је готово! — шкрипао је Мраз.

— Само Човек може осећати очајање — закључи Солком.

— Доста преговарања — загрме тмурни Дивком. — Фрост иде са мном. Сам је признао неуспех. Све моје машине НАПРЕД! Понесите га у центар планете.

Ништа се није десило.

— Мордел, шта се дешава? — тутњао је Дивком из дубина.

— Ништа, господару. Машине и роботи стоје. Неће да такну Мраза.

— Онда је Мраз Човек — рекоше заједнички гласови са неба и из земље два противника — а по последњем наређењу последњег Човека наш задатак је да учинимо све да му одржимо и продужимо живот. Нека се трансмисија настави!

— Не, не! — викао је Фрост. — Зар немате милости?

— Не — одврати Мордел — машине знају само за наређења.

Човек на столу опет се покрену.

После шест месеци Човек Фрост је научио да хода, једе, облачи се, види, чује, мирише и осећа укус.

Преко Мордела (јер сада није могао директно да их чује) Солком и Дивком му се обратише:

— Ко је у праву од нас двојице?

— Обојица — одговори Мраз. — И сад нарађујем да престанете са ратовањем. Солком ће вршити моје пређашње дужности, а Дивком ће преузети Јужни пол где је досад владала Бета.

— Да, господару — одговорише Солком и Дивком уз тутњаву испод земље и светлцање са неба.

Њега су звали Фрост, а њу Бета. Људски род је поново успостављен.

укрштене речи

ЕЖЕН ЈОНЕСКО

Француски књижевник румунског порекла извршио је преображај модерног театра. Његове тзв. анти-драме, на граници трагедије и комедије, прожете сатиричким духом говоре о апсурду у савременој западноевропској цивилизацији. Наслове пет његових драма потребно је уписати испод бројева 1, 2, 3, 4 и 6. Испод броја 5 наслов је романа.

АУТОР БЕ ПЛАК	1	2	3	"БКСА" ВИДРЕ АДИ	СТАНОВ НИЦИ НАСЕЉЕ НОГ ПЛОС ТА	ТОНЕ ЧУ- ФАР	ДВО ТЕ- ЛА	4
НОРВЕШ КА КНИ ЖЕВНИ КА СИ ГРИД					ПРЧАЊЕ ПОЧЕТНА СЛОВА ИМЕНА И ПРЕБИТЕ			
ПРОМЧА БАТАН БОТАНИ КЕ								
КРАТС КИ ПИ- САЊ, БЕ- ЛИКА- НОВИЈА				РЕКА У АУСТРИЈИ ПРИТО- НА ДУ- НАВА		"МАКАР- СКА" РЕКИ		
МЕСТО КОД АДНОВ- ШТИНЕ				ДРОЗД ПЕВАЧ ПРОМВО- ДИ КО- НОШИ				
ПЛАПА АРИ- ЈА							"МРАН" 5	
ФЛА- ША					ПРО- НА- ТА- ВАК			
КРАЋ АТИНЕ (ПЧ. ПЧТ.)					МАКАРС- КИ ПИ- СТИНИСТ ОСКАР ВИНОВ- НИ			
ФИЛМ КОСТЕ ПЕВРА- СА		6	ВОКАНС- ТВО И ХИНДИС- КОЗ ПИ- ТОЛОГИ- ЈИ					
ГОЗ- БА				ПАНКЕЗ- ПУШНО ИПЕ ВОГИНА СВАБЕ				
ТОРКА ПАР- СИДА			"ЕАСТ" ИПЕ ПЧАЊЕ ВАТИ		ГРАД НА СЕ- ВЕРУ ПАРС- КА	БАТИНИ- ЉЕВНИ СТАНОВ- НИЦИ ПАРСА	СОПН ТИТАНС- КЕ КУ- СЕНИ- НЕ	
ВРСТА ПАПА- ПАДА					ПОНОС- КИ ПЕ- ТРО АСТ. РИМ АЛЕКСОНД			
АМАЗ- ТИ- ЈА (ПЧ.)								
МЕТА- ПОРФ- НА СТЕНА								
ДВО РУ- КЕ	РОБИНА И ТОРС- КОП ХА- РЕПТИ РЕЧНИ РИБАР							
				РЕКА У ИТАЛИЈИ КОЊСКИ ПОКРИ- ВАМ			ОНОМА- ТОПЕЈА ПОПЛА- ВЕ	
АУТО- ОВНАКА ТОВ- НИ- ЦЕ			"АМЕР" "ОПНС"		ЖЕНСКО ИПЕ КОЊ			
ИПЕ ПЧАЊЕ ВУЧНО- ВИКА						ТРАГ ОПЧКЕ ПО ПА- ПИРИ		
ДРО- ВИ У ПАТ- НИ								

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Чампрес, С, метар, квар, Кирка, Еме, Алфонсо, Ђ, Ј, Ист, Бан, УП, изути, Ђопић, ход, писар, Авса, глумина, и, поени, етри, дд, нит-на, Оњета, око, ааа, л, Ер, тракасто, КРАЈ ИГРЕ, Радован, с, оков, нада, санано, рт.

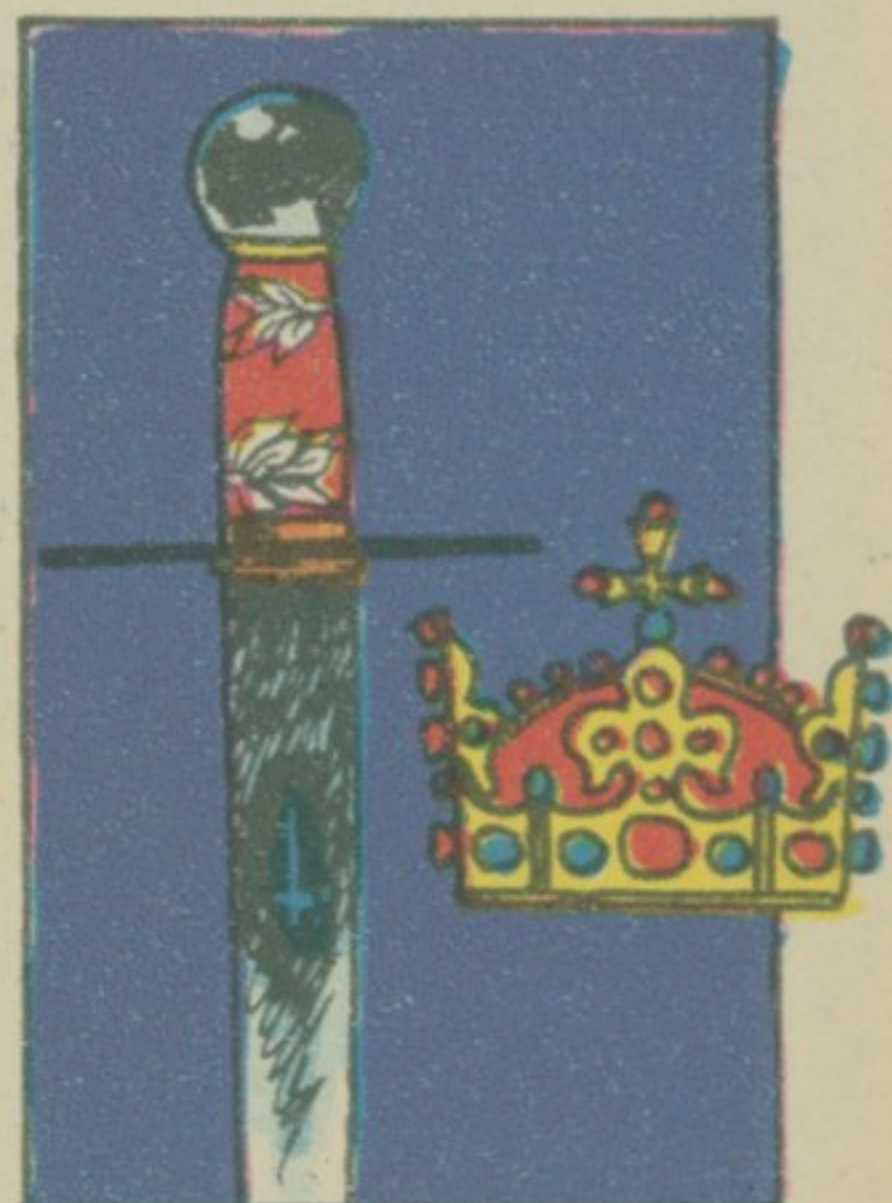
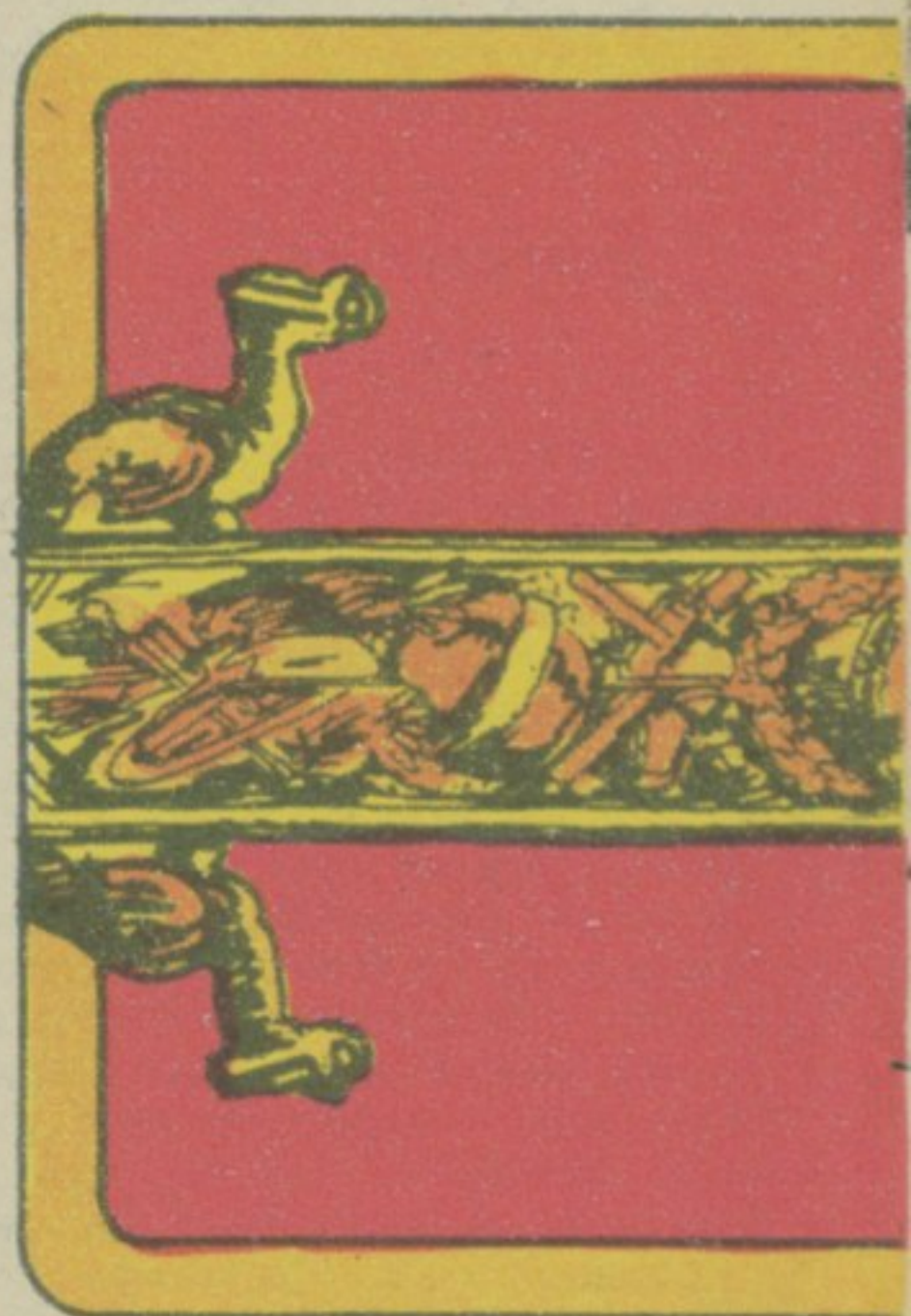
СЛАВНИ

ИСТОРИЈСКО

ОРУЖЈЕ

1

Мало је оних који никада нису чули за славне мачеве још славнијих власника: за „Ескалибур“ краља Артура, „Жоајез“ Карла Великог, „Дирандал“ витеза Роланда или „Тигону“ Ел Сиде. У ризницама европских двораца и катедрала и данас се чувају мачеви који су припадали историјским личностима, а на које је предање пренело готово митска својства, они су прерасли у симболе читавих народа. Посебну групу чине тзв. „крунидбени мачеви“. Они су најчешће припадали оснивачу државе, династије или централној херојској личности једне нације. Њих је, по традицији, опасивао само владар приликом крунисања и на тај начин потврђивао своју војну, судску и историјску власт над народом.

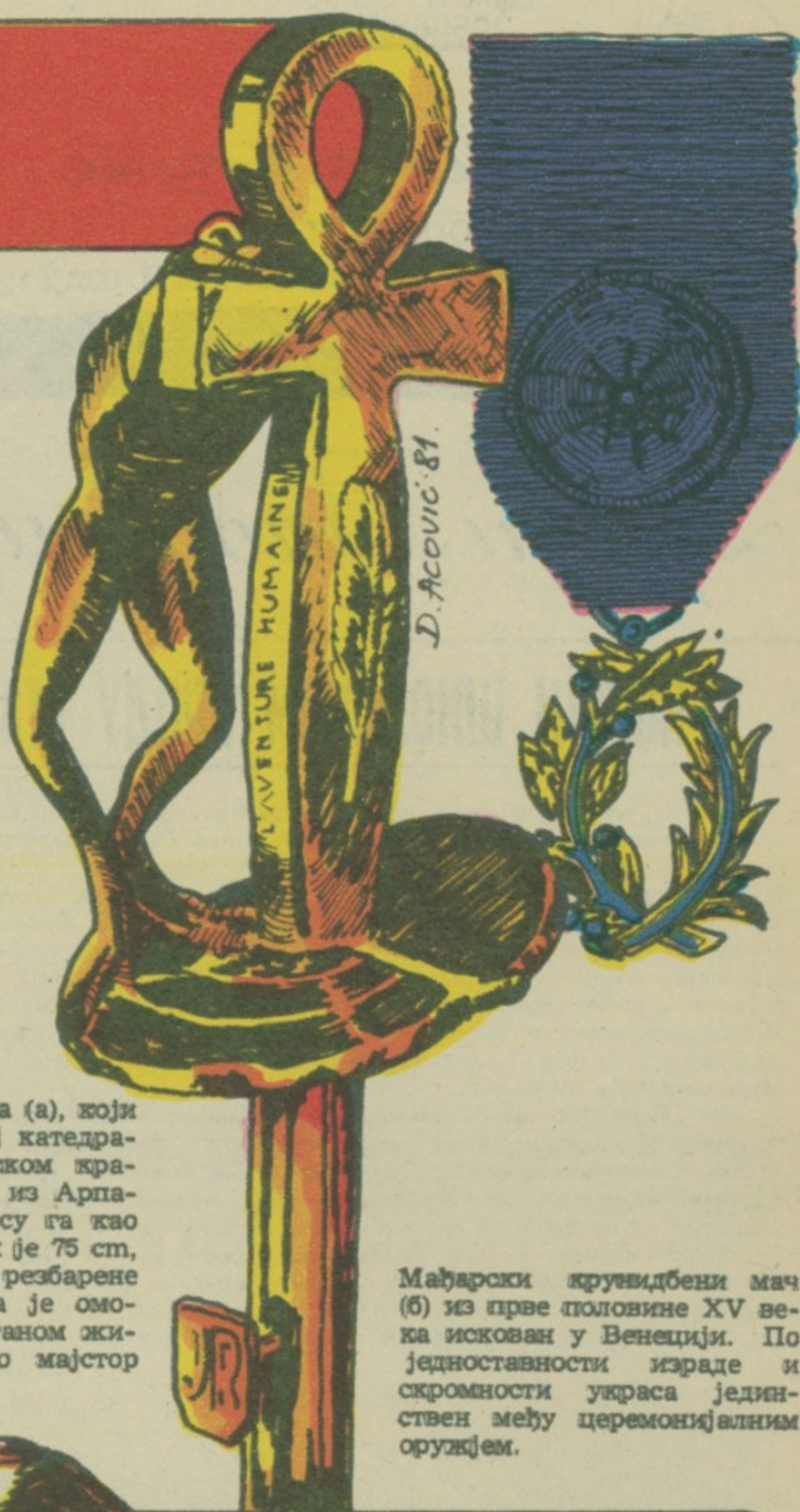
Сачувано је неколико мачева које традиција повезује са Карлом Великим, првим француским владаром. Само два од њих могу се заиста повезати са царевом личношћу. Један од њих (лево), дугачак 90,5, cm, нађен је у гробници императора у Ахену. У XV веку дрвена дршка му је обложена кожом ајкуле и окована златним лимом украшеним драгуљима. Веровало се да је Карлу Великом овај мач поклонио багдадски калиф Харун ал-Рашид, али је вероватније да је аварског порекла. Други мач, звани „Жоајез“ (у средини), коришћен је од XI века као крунидбени. Дршка и балчак су му оковани златом, а корице украшене драгим камењем и извезене златним криновима. Сви француски краљеви (десно: Луј XIV са „Жоајезом“), изузев оба Наполеона и Луја Филипа, носили су га на крунисању, а при великим свечаностима представљао је Француску. Данас се „Жоајез“ чува у Лувру.

МАЧЕВИ

Крунидбени мач пољских краљева, звани „Шћербејц“ (тј. „крезавко“) начињен је за краља Владислава I по узору на истоимени мач Болеслава Храброг који је име добио кад се оштетио ударивши по „Златној капији“ кијевског „кремља“ приликом освајања града.

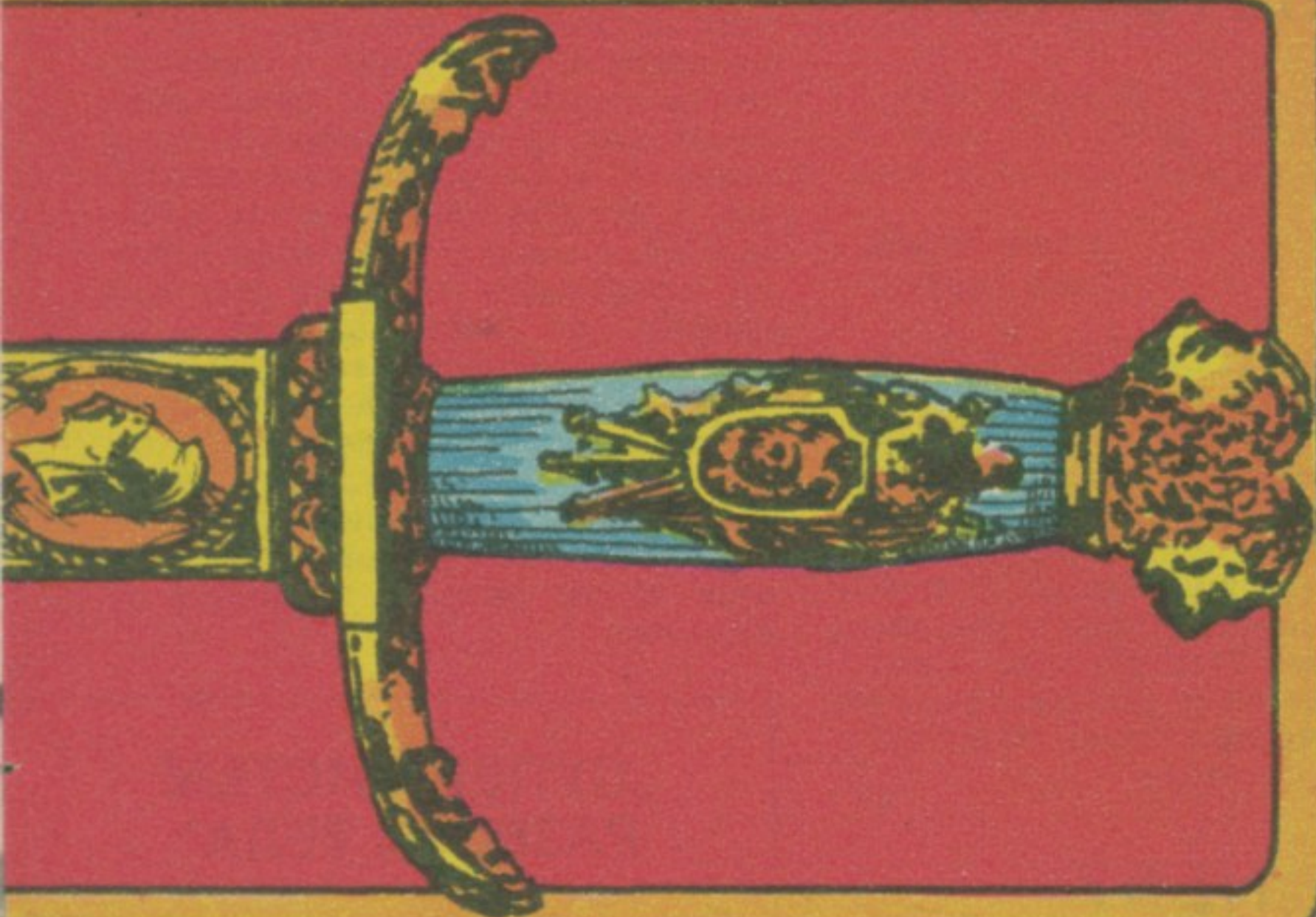

Можда најзанимљивији церемонијални мачеви данашњице припадају члановима француске Академије наука и уметности. Мач славног биолога и академика Жана Ростана (десно) не личи, нити је zamiшљен да личи, на оружје: он је нека врста симболичне биографије свога власника. Аутор мача је Р. В. Барон, а дршка и балчак су начињени од позлаћене бронзе.

Викиншки мач из X века (а), који се данас чува у прашкој катедрали, припадао је мађарском краљу Иштвану I. Владари из Арпадове линије користили су га као крунидбени мач. Дугачак је 75 cm, балчак и јабука су од резбарене слонове кости, а дршка је омотана гвозденом и месинганом жицом. Сечиво је исковао мајстор Улфберт.

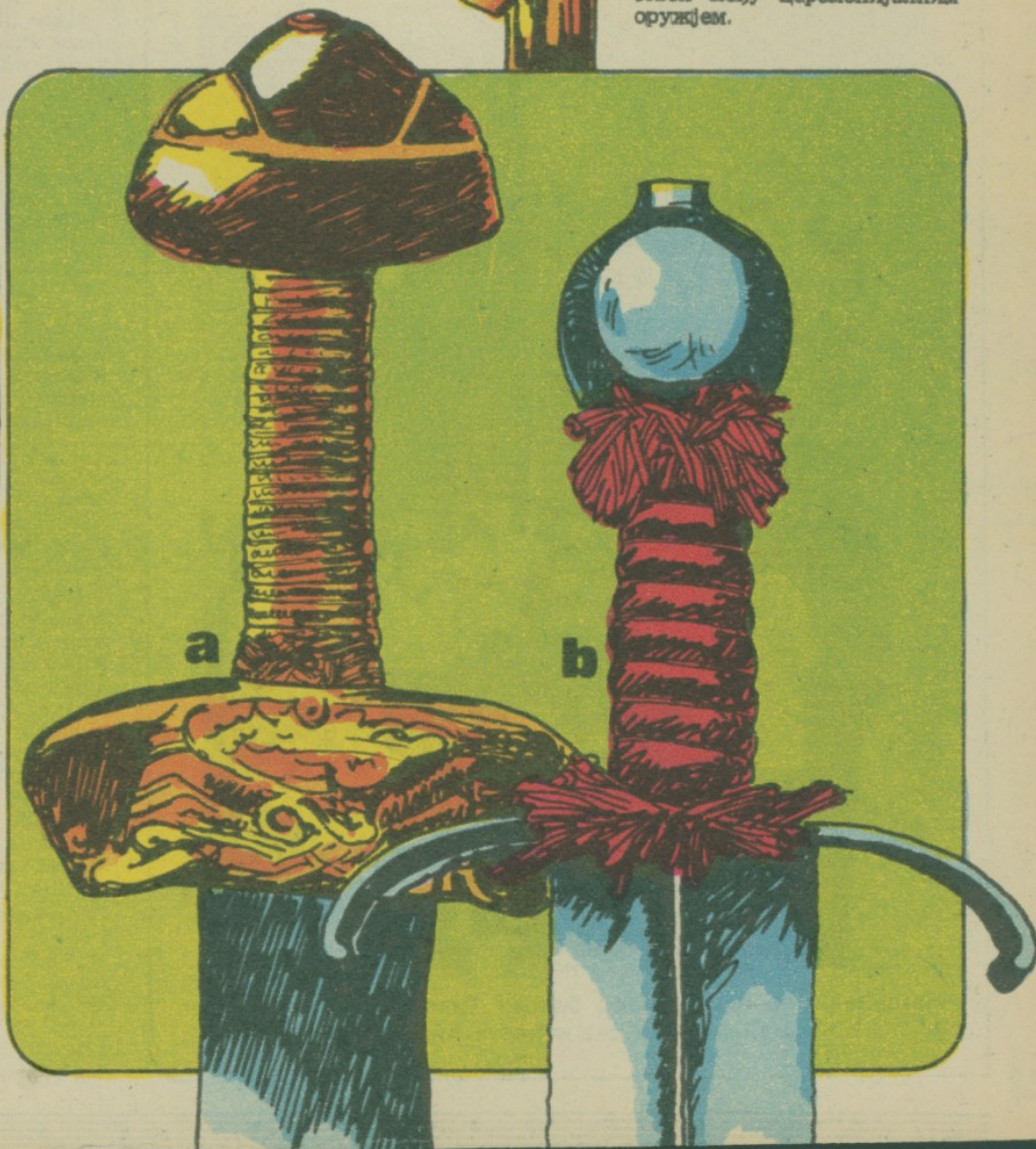
Мађарски крунидбени мач (б) из прве половине XV века искован у Венецији. По једноставности израде и скромности украса јединствен међу церемонијалним оружјем.

Године 1802. начињено је мајстор Никола Ноел Буте у Версају церемонијални мач за генерала Бонапарту — конзула Француске. Мач је рађен од позлаћеног сребра и сечефа, са сечивом од финог челика. Украшен је републиканским мотивима и ратним симболима. Генерал Бонапарта га није дуго користио, јер је две године касније постао император Наполеон I.

Мач Св. Вацлава (лево), крунидбени мач чешких краљева, начињен је за Вацлава II. У крстоликом прорезу на сечиву некад се налазила реликвија чешког националног светитеља. Око 1368. реликвија је нестала, а златне корице мача су поломљене и продате лихварима. Дужина мача је 93,5 cm, дршка му је пресвучена црвеним сомом извезеним сребром, а јабука је од полираног горског кристала.

Цртеж и текст:
Д. Ацовић

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавнице,

У ПОСЕТИ ШКОЛСКОМ БРОДУ «ГАЛЕБ»

Десет ученика основних школа из разних крајева земље, који су на „Забавниковом“ ликовном конкурс „Нацртајте Титове морнаре“ освојили прво место, били су гости Команде ратне морнарице у Сплиту. Гостопримство су им пружили старешине и морнари Школског брода „Галеб“ на коме су награђени провели четири незаборавна дана. Љубазни домаћини учинили су све да им боравак учине и забавним и корисним. Поред посебног доживљаја — обиласка брода „Галеб“ и просторија у којима је боравио и радио друг Тито — награђени су обишли Ратну луку „Лора“, Морнарички школски центар, Поморски музеј, Бродоградилнице „Сплит“ и Акваријум у Сплиту; Споменик палим поморцима у Подгори, а у Макаарској Музеј шкољки и Музеј риба.

На „Галебу“ је младе примио контраадмирал Божо Грубинич који им је уручио монографије наше ратне морнарице, фотографије „Галеба“ и значке. Овог високог војног старешину у име читалаца „Политикиног забавника“ поздравила је награђена ученица Јадранка Мајић из Осиека и захвалила му на дивном и срдачном гостопримству које им је указано.

Млади сликари ће овај боравак дуго памтити. Са морнарима брода „Галеб“ су размењали адресе уз обострана обећања да једни другима пишу и да се ово кратко дружење и пријатељство наставе. Препуни дивних утисака, на расстанку су им пожелели много успеха и мирно море.

З. Меденица

Награђени ученици испред брода „Галеб“ у друштву свог домаћина напетана норвете Анте Урсића.

НИСИ ЗАКАСНИО

Молио бих те да ми одговориш где се у Београду налази неки бицикличички клуб и да ли је касно да се учланам јер већ имам 14 година?

Душан Вилић,
Студентска 39,

Нови Београд
На Новом Београду нема ниједног бицикличичког клуба али зато ћемо ти дати неколико адреса у Београду: „Партизан“, Хумска 1, „Београд“, Маршала Тита 27, „Авала“, Синђелићева 57, „Чукарица“, Београдских батаљона 25. Обрати се било којем клубу за упис без бојазни да си престарео.

ПРОПЕЛЕР ЗА АВИОН

Молим те одговори ми где се могу набавити пластични пропелери за моделе авиона величине 28 и 26 cm?

Мирослав Лукетић,
В. Бубња 66
Огулин

У Центру за ваздухопловно моделарство, Тимочка 18 у Београду могу да се купе пропелери величине 28x20 cm по цени од 110 нових динара. Пропелер можеш да наручиш поузећем.

НЕШТО ИМА — НЕШТО НЕМА

Имам 13 година и желео бих да учим енглески језик. Где могу да купим одговарајуће плоче и књиге?

Горан Јојић,
Доња Борина

Између осталих и издавачка кућа „Нолит“ из Београда издала је уџбенике за учење страних језика, и то по ASSIMIL методи. Плоче могу да се нађу у књижарама „Нолита“ по цени од 1000 нових динара али приручника нема. Покушај да га пронађеш у некој књижари у Зворнику, Лозници или Шапцу. А можда ће ти се јавити и неко од наших читалаца коме приручник више није потребан.

НЕЋУ СИНТЕТИКУ!

Мој проблем са гледишта других вероватно ће изгледа нарочито тежак и нерешив као што га ја доживљавам. Имам 15 година и болујем од Alopecia Areata због чега носим перику. Баш због тога вам и пишем и молим вас да ми помогнете. Хтејла бих да имам перику од праве косе а не овакву какву сада носим — од синтетике. Косу сам набавила али не знам где да је пошаљем да би ми од ње направилу перику. Зато вас молим за адресу неке фабрике или радионице.

Читатељка из Бијелог Поља

У нашој земљи не постоји ниједна фабрика која би се бавила производњом перика ни од природне ни од синтетичке косе. Једино што можеш је да наручиш код неког власуљара. У Београду

перике израђује Босилка Љуца, Теслина 12. Међутим, пре него што јој пошаљеш косу најбоље је да се претходно јавиш писмом или телефоном на број 011-641-239.

ГДЕ ЈЕ ХАЈДУК?

Хтела бих да знам адресу ФК „Хајдук“. Можеш ли да је објавиш?

Весна Рајковић,
Ломина 16/33

НК „Хајдук“ се налази у Зрињско-франкопанској улици 17 у Сплиту.

И ОН СЕ ЧЕШЕ

У којем месецу папагају опада перје и колико то траје? Како да сазнам кад папагај добије ваши?

Шела,
Сарајево

На твоје прво питање није тешко одговорити, бар кад је реч о папагајима који живе у природи. Њима опада старо и расте ново перје два пута годишње и то у марту и априлу, односно септембру и октобру. Међутим, за папагаје који живе у кући није нимало једноставно рећи кад код њих долази до мигарења јер оно, практично, траје целе године.

Да ли су твог кућног љубимца спопаде ваши није тешко погодити: и он, као и људи, на свраб реагује чешањем. Осим тога, паразите који га најчешће нападају није тешко уочити: прилично су видљиви.

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА“

„Супер систем развоја тела“ је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да

добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела.“ Цена брошуре је 100 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: „BODY BUILDING“ Р. Р. 118, 54000 ОСИЈЕК

ЗА САДА БЕЗ ДОКАЗА

Дуго читам о неидентификованим летећим објектима. Пошто ме ова тема веома интересује, желим да знам да ли је доказан макар један случај напада неког ванземаљског бића на човека? Ако је тако нешто забиљежено, знам ли кад и где се догодило?

Владимир Андрић,
Херцег-Нови

За сада није поуздано доказано да ли уопште нека ванземаљска цивилизација и постоји а самим тим ни да је неко од њених припадника напао било кога на нашој планети.

МАЛО СТЕ ПРЕТЕРАЛИ!

Пишем ти ово већ трећи пут а ти никако да нам одговориш. Надамо се да ћеш то ипак сада учинити јер је у питању оклада. Мој друг Бобан тврди да човек има 650 мишића а ја га убјеђујем да има само 600. Молим те да „пресудиш“.

Жуљко и Бобан,
Осијек

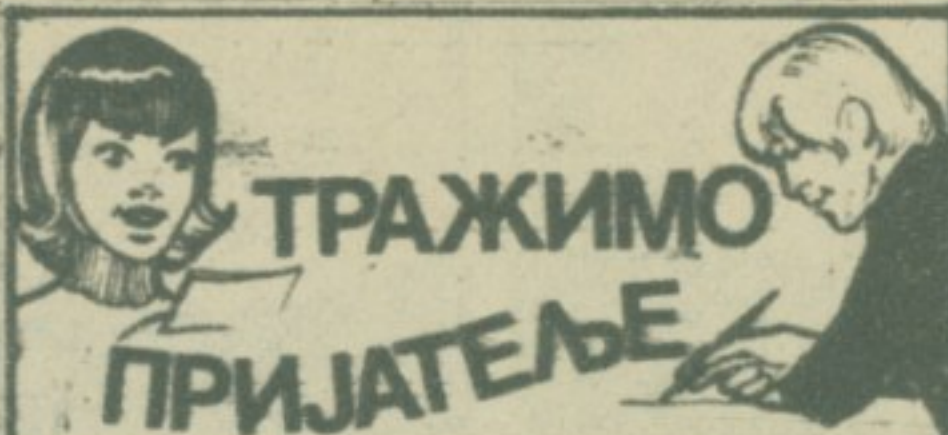
У људском телу има тачно 327 парних и 2 непарна мишића. Од укупне тежине тела на мишићни систем отпада око 42 одсто код мушкараца и 39 одсто код жена. Овај проценат код јако мускулозних људи може да се погне чак и до 50 одсто.

ДА ВАМ НЕ СМЕТА...

У нашем сусједству живи бака. Непокретна је и веома темка. Стално стоји на прозору и досађује нам својим савјетима. Хоћемо да се на миру играмо, али од ње не можемо. Ако јој одговоримо, грде нас родитељи а ако ћутимо, она нам још више досађује. Има још неколико сусјетки које је поддржавају. Шта да радимо?

Дјеца из Улице П. Шкондрића,
Кључ

Не очекујте од ваше сусетке, за коју сами кажете да је стара и болесна, да разуме ваше дечје игре. Покушајте мало и да ви њу разумете: присетите се само да ни вама, када добијете кијавицу, није расположење баш нарочито. О некој тежој болести и да не говоримо. Ако вам та бака досађује, а ви

СССР, 113035 Москва М-35, Осипенко 11, кв. Шпринг Лев — 28 година, жели да стекне што више пријатеља у Југославији, сакупља грамофонске плоче, највише воли рок и џез музику, дописивање и на руском и на српскохрватском језику.

Татјана Јовановић, 11250 Железник, Иве Лоле Рибара 162 — 14 година, желела би да се дописује са неком особом до 16 година из Енглеске и неким црне пути, дописивање на енглеском. Овим путем моли за помоћ.

Луи Пострузин, 161Гордон ст Фортсман 3011, Мелбоурне Аустралија дописивање на енглеском и српскохрватском

Марина Бокун, 52000 Пула, Фране Барбалића 4 — 13 година, воли забавну музику, сакупља значке и салвете.

Душан Ракић, 11250 Железник, Дољанска 28 — 14 година, сакупља марке и значке.

Љиљана Вукановић, 31000 Титово Ужице, Велики парк 3 — 15 година, воли кошарку и одбојку, рок и поп музику

Миња Орлић, 52000 Пула, Антона Пиљана 8 — 13 година, одговара на свако писмо

Зада Даути, 26000 Панчево, Косте Абрашевића 2 — 13 година

Мирољуб Вучковић, 18000 Ниш, Суви До, Б. Николића 3 — воли спорт и музику, сакупља касете

Елизабета Јовановић, 11050 Велики Мокри Луг, Саве Петковића 6 — 14 година, воли забавну музику и групу АЦ/ДЦ

ЗАРАЗА ЗЕВАЊА

Обраћам ти се ко зна који пут али ти не замерам што ми још ниси одговорио јер ти сигурно стиже много писама. Хтела бих да ми кажеш нешто о „зарази зевања“? Зашто је зевање „прелазно“ и шта је то што нас наводи на ту спонтану радњу?

Ирена Ристић,
Крушевац

Зевање је нормална физичка појава која се најчешће јавља кад смо поспани или преморени. Међутим, у неким случајевима оно је и знак низа обољења: тада се јавља као реакција нервног система на поремећаје у функционисању организма.

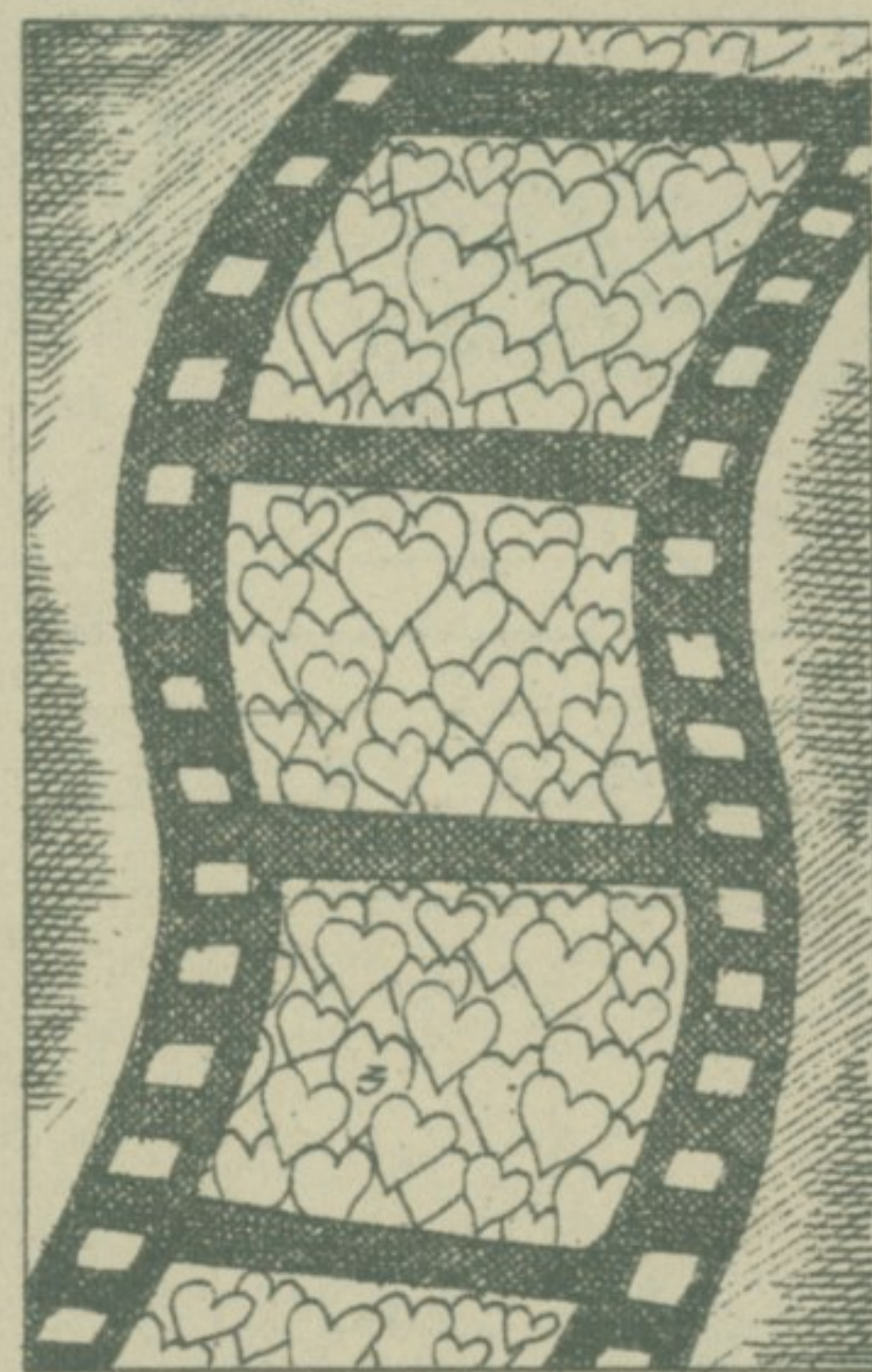
Неретко, „прозевају“ се и потпуно здрави и одморни људи. Дешава се и да понекад, у групи, зевање добије „заразни“ карактер. Према ономе што се о овом разгibaвању вилица зна, бар кад се ради о његовом групном испољавању, оно је резултат напетости, несигурности или недостатка самопоуздања. Постепеним сазревањем и стицањем животног искуства до зевања долази све ређе.

ЈОШ НИЈЕ ПРОХУЈАЛО

Јављам ти се први пут са надом да ћеш ми одговорити. Наиме, интересује ме да ли ће се у Београду приказивати филм „Прохујало са вихором“ и када? Такође бих те замолила да поново објавиш адресу библиотеке Југословенске кинотеке.

Соња Ковачевић,
Шпанских бораца 30/1,
Београд

Филм „Прохујало са вихором“ приказује се у нашој земљи већ више од две деценије. За то време његова лиценца је увожена неколико пута. Последњи пут је отку-

пило ове године Предузеће за промет филмова „Весна“ из Љубљане. Премијерно приказивање једног од најкомерцијалнијих филмова у историји кинематографије заказано је у београдским биоскопима за 10. новембар. Библиотека Југословенске кинотеке налази се у Кнез Михајловој 19.

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

Јован Симић никако није могао да зна да је приликом провале у „Таково“ стакло било исечено а фиока објекта ако сам није био тамо. Бону с Јањићевим отисцима је из свог стана однео у пролазицу и тако директно оптужио познаника из затвора за дело које је сам учинио.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзед Худаверди.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001-Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну на знаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Fr.	267.—
ШВЕДСКА	Skr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну на знаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

не желите да трпите, онда једноставно немојте да се ипрате у њеној близини. Пронађите неки други простор за игру: уверени смо да га има. Јер, можда њој, старој и болесној, смета ваша галама?

